

مجموعه سؤالات نظری و عملی ارزشیابی مهارت

پداگوژی

(بکارگیری پداگوژی در آموزش های فنی و حرفه ای)

درسنامه

سؤالات نظری چندگزینه ای

پاسخ های تشریحی

آزمون های آزمایشی و عملی

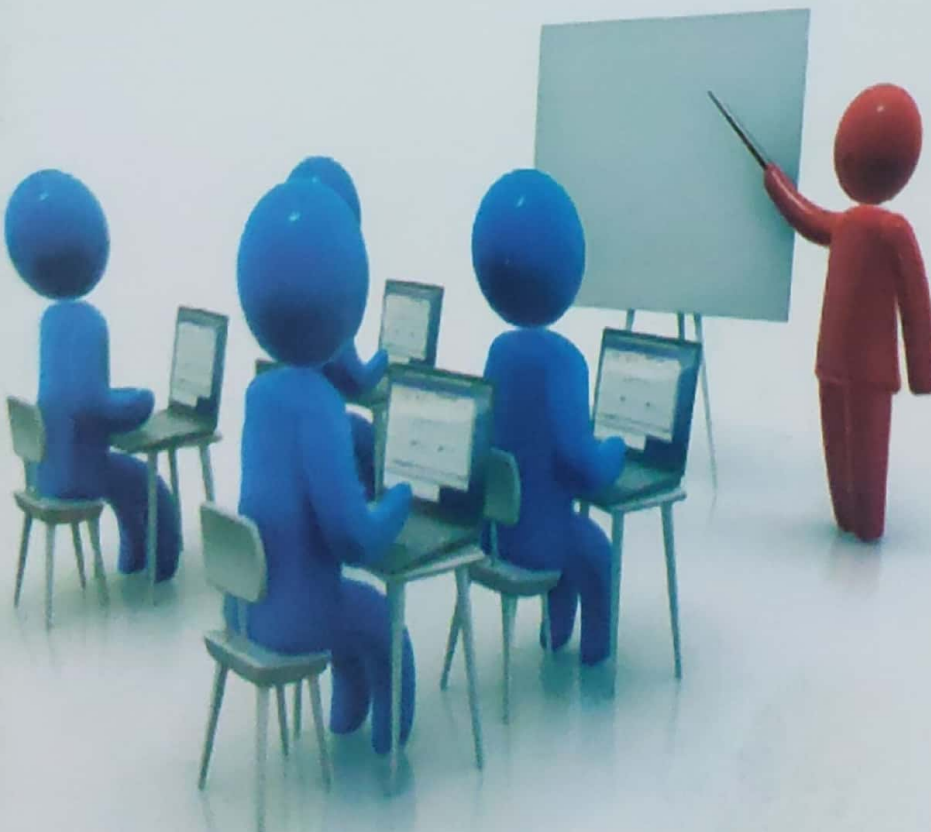
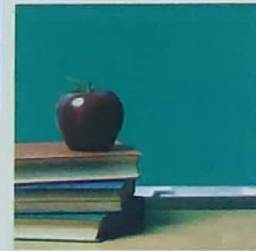
ویرایش
جدید

کد استاندارد ۱-۳۱/۹۹/۱/۲

۲۳۵۱۴۰۴۹۰۰۱۰۰۱۱

کد ملی آموزش شغل ۲۳۵۱۴۰۴۹۰۰۱۰۰۱۲

مورد استفاده برای مهارت آموزان، دانش آموزان کار و دانش، متقاضیان آزمون های ادواری و مربیان

مؤلف:

ناصر کوثری

فهرست مطالب

فصل اول

توانایی تشخیص اهداف آموزش های فنی و حرفه ای ۵

فصل دوم

توانایی تهیه و تنظیم برنامه آموزشی و درسی بر اساس داده ها ۲۳

فصل سوم

توانایی تهیه و تنظیم طرح درس ۴۷

فصل چهارم

توانایی تهیه و بکارگیری وسایل آموزشی ۷۳

فصل پنجم

توانایی اجرای دوره های آموزشی ۱۰۶

فصل ششم

توانایی سنجش و ارزیابی از آموزش فراگیران ۱۰۹

فصل اول

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۱ توانایی تشخیص اهداف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ‌دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۱) بشرح ذیل را کسب نموده و از توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه برخوردار باشد.

زمان آموزش بر حسب ساعت		
نظری	عملی	جمع
۴	۲	۶

دانش:

- ۱- توانایی تشخیص آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
 - ۱-۱- آشنایی با مفهوم آموزش و تاریخچه آن در ایران
 - ۱-۲- آشنایی با نظام‌های آموزشی در ایران
 - ۱-۳- آشنایی با مفهوم و اهداف پداگوژی و تاریخچه آن در ایران و جهان
 - ۱-۴- شناسایی چرخه یا سیکل آموزش و عناصر تشکیل دهنده آن
 - ۱-۵- شناسایی اصول تشخیص آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۱:

از نظر فرهنگ تعلیم و تربیت، ایران یکی از کهن‌ترین و قدیمی‌ترین تمدن‌های جوامع بشری محسوب می‌شود. بر اساس شواهدی که در دست می‌باشد، نظام آموزش و پرورش در ایران از زمان مادها یعنی قریب هفتصد سال قبل از میلاد قدمت دارد.

پانصد و پنجاه سال قبل از میلاد، هخامنشیان در ایران به قدرت رسیدند. در این دوره نظام آموزشی در سه محور فعالیت می‌نمود.

اول نظام تعلیم و تربیت خانواده که فرزندان را بر اساس آئین زرتشت آموزش می‌داد. دوم پیشوایان مذهبی که به آموزش عموم مردم در آتشگاه‌ها و آتشکده‌ها می‌پرداختند و سوم نوعی آموزشگاههای درباری که به تعلیم و تربیت شاهزادگان و همچنین فرزندان اشراف مشغول بودند.

تقریباً در همین دوران و در مهد فرهنگ و تمدنی دیگر، آنجا که سرزمین آتن نامیده می‌شد، نظام تعلیم و تربیت به گونه‌ای دیگر وجود داشت.

افلاطون و ارسطو که در چنین تمدنی پرورش یافته و از فلاسفه و متفکرین فرهنگ ساز این سرزمین بشمار می‌روند، موسیقی را ابزار موثری می‌دانستند که می‌تواند عشق به نظم و زیبایی، و تسلط بر هوای نفس را در انسان الهام بخشد و یا ایجاد نماید.

کودکان تا هفت سالگی تحت نظام تعلیم و تربیت خانواده بودند. پس از هفت سالگی، کودکان با همراهی یک غلام پیر که «پداگوگ^۱» نامیده می‌شد، به مدرسه می‌رفتند.

در مدرسه ابتدائی او را دانش آموز «گرامرین^۲» می‌نامیدند و کودک در این دوران خواندن و نوشتن و مقدمات حساب را می‌آموخت.

از دیگر سوی و در دیگر سرزمینی که مهد فرهنگ و تمدن آن دوران به حساب می‌آمد، یعنی سرزمین عزیزمان ایران، با پایان یافتن حکومت هخامنشیان، ساسانیان بقدرت رسیدند. در این دوران دانشگاه بزرگ «گندی شاپور» که مرکز آموزش علوم مختلف و ادبیات بود، تاسیس می‌گردد. این دانشگاه بتدریج به یک مرکز تحصیل علم مبدل گشت و تعداد بسیار زیادی از شیفتگان علم و معرفت از اقصی نقاط کشور و حتی از سرزمین‌های مجاور برای فراگیری علوم مختلف به این مرکز مراجعه می‌کردند.

همزمان با به قدرت رسیدن سلسله طاهریان نخستین تلاش‌ها برای پایه گذاری تعلیمات عمومی در ایران شکل گرفت. در این دوران ادبیات فارسی و علوم و معارف بیش از پیش در کشور توسعه و گسترش یافت. شاعر و ادیب بزرگ و نامدار ایران «حکیم ابوالقاسم فردوسی» در این دوران می‌زیسته است.

۱- Pedagogue

۲- Grammairen

وی در اثر ارزشمند و جاودانه خود بنام شاهنامه، تاریخ گذشته ایران را به نظم کشاند و با استفاده از مضامین و مفاهیمی ناب، فرهنگ، آداب و سنت‌های ایران باستان را به زیبایی هر چه تمامتر بازگو کرد.

ادبیات، علوم و فرهنگ ملی ایران در حد فاصل قرون نهم تا سیزدهم میلادی با استفاده و الهام و تاثیر از این پیشینه ارزشمند در والاترین و بالاترین مقام در مشرق زمین و یا حتی در جهان قرار گرفته بود. لیکن صعود تمدن و فرهنگ ایران به اوج قله فرهنگ و تمدن جهان دیری نپائید و تقریباً قسمت عمده دستاوردهای مادی، معنوی و فرهنگی ایران زمین، تحت تاثیر حمله ایلخانان مغول در قرون سیزدهم و چهاردهم میلادی متلاشی و نابود گردید.

در نیمه دوم قرن نوزدهم علیرغم اوضاع نامساعد اقتصادی و عدم ثبات اجتماعی، جامعه ایران بدلیل قانون‌مند شدن نسبی روابط اجتماعی و تاثیر عوامل خارجی دچار تغییر و تحولات چشمگیری می‌شود.

در سال ۱۲۱۱ تا ۱۲۱۵ جمعا هفت نفر برای فراگیری علوم مهندسی، پزشکی، ریاضی و زبان انگلیسی به کشور انگلستان اعزام شدند.

در سال ۱۲۷۵ نیز جمعاً چهل و دو نفر از طرف دولت وقت جهت فراگیری علوم مختلف به فرانسه اعزام گردیدند. در سال‌های بعد نیز این روند ادامه یافت. به تدریج با بازگشت فارغ‌التحصیلان به میهن، بستر مناسبی برای رشد و توسعه فعالیت‌های فرهنگی و آموزشی فراهم آمد. روند تاسیس مدارس خارجی در ایران نیز به تدریج پا گرفت.

«میرزا تقی خان امیر کبیر» یکی از دولتمردان با اراده، روشن بین و وطن پرستی است که در نیمه دوم قرن نوزدهم منشاء خدمات بسیار ارزنده‌ای در زمینه تعلیم و تربیت در ایران شد. امیر کبیر در سفر به روسیه و آشنایی با نحوه آموزش علوم و فنون در این کشور، به فکر ایجاد مدرسه‌ای مشابه برای آموزش علوم و فنون مختلف در کشور می‌افتد. این مدرسه که دارالفنون نام گذاری گردید در سال ۱۲۲۸ هنگامی که امیر کبیر در کاشان دوران تبعید را می‌گذرانند، افتتاح گردید! در این مدرسه رشته‌هایی همچون پیاده نظام، سواره نظام، توپخانه، مهندسی، طب، جراحی، دارو سازی و معدن شناسی افتتاح گردید.

تاسیس دارالفنون اولین اقدامی است که دولت از نظر تامین منابع مالی، مدیریت و برنامه ریزی آموزشی و گسترش تعلیم و تربیت، خود را مستقیماً و عملاً درگیر آن می‌نماید. در این مدرسه به تدریج در حدود یک هزار و یکصد نفر از ایرانیان در رشته‌های مختلف نظامی، علمی، فرهنگی و پزشکی تحصیل نمودند.

پس از انقلاب مشروطه و در آغاز قرن بیستم، نظام تعلیم و تربیت در ایران دستخوش تغییر و تحولات جدی گردید. در قانون اساسی مشروطه، آموزش و پرورش حق طبیعی شهروندان و ایجاد تمهیدات لازم از سوی حکومت برای تحقق این امر کاملاً ضروری تلقی گردید.

در این دوران وزارت معارف برای اولین بار عهده دار مدیریت امر آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت در کشور گردید. بعدها حسب ضرورت و نیاز جامعه، مراکز آموزشی متعددی از قبیل دانشسراها، دانشکده‌ها (دانشگاه تهران در سال ۱۳۱۲) و ایجاد گردید. همزمان با توسعه علوم و فنون و گسترش زمینه‌های مختلف تعلیم و تربیت، نهادها و وزارتخانه‌های بیشتری همچون آموزش و پرورش، علوم و آموزش عالی و وزارت فرهنگ و هنر به سازماندهی امر مهم تعلیم و تربیت در کشور پرداختند. مدرسه ایران - آلمان نخستین مدرسه فنی و حرفه‌ای است که پس از دارالفنون در سال ۱۲۸۵ هجری شمسی و بر اساس قراردادی که بین دولتهای ایران و آلمان منعقد گردیده بود، در تهران گشایش یافت. اولین هنرستان صنعتی در سال ۱۲۹۳ در همان محلی که مدرسه ایران - آلمان قرار داشت افتتاح و مورد بهره برداری قرار گرفت.

در همین دوران تغییر شرایط اقتصادی - اجتماعی در غرب، منشاء تحولاتی شگرف در جهان گردید. در جوامع غربی که تقریباً از اوایل قرن نوزدهم وارد نظام سرمایه‌داری شده بودند، شرایط برای ورود و انتقال آنان به جوامع صنعتی فراهم گردید.

در کشورهایی که گام‌های نخستین را به سوی صنعتی شدن بر می‌داشتند، توسعه صنعتی عامل همگانی شدن و تداوم تعلیم و تربیت شد.

فرایند شکل‌گیری نظام سرمایه‌داری در مسیر تکاملی خود شکل کار در کارخانه‌ها و مجامع صنعتی را تغییر داد. کارها تخصصی‌تر و کارگران ماهرتر شدند. ایجاد و افزایش مهارت در کارگران توقعات آنان را افزایش داد. به تدریج زمزمه دریافت حقوق بیشتر و شرایط کار و زندگی بهتر در میان مجامع کارگری بالا گرفت. اتحادیه‌های کارگری تشکیل شد و مطالبات صنفی کارگران به کار فرمایان اعلام گردید. با مقاومت کارفرمایان در مقابل درخواستهای بحق کارگران، جناح بندیها و درگیری‌های سرنوشت‌ساز بین کارگران و کارفرمایان به وجود آمد. این کشمکش‌ها نهایتاً منجر به بروز اعتصابات کارگری، اغتشاش، درگیری‌های فیزیکی و کشته شدن تعدادی از کارگران در اول ماه مه ۱۸۷۶ گردید.

بعد از این حادثه که تاریخ وقوع آن بعدها به روز جهانی کارگر معروف شد، دولت‌ها لزوماً مجبور به مداخله مستقیم و اعمال کنترل و نظارت در روابط بین کارگران و کارفرمایان گردیدند و ایجاد تشکیلاتی که بصورت قانون مند بتواند چنین وظیفه مهمی را عهده دار گردد، در دستور وظایف و فعالیت‌های خود قرار دادند. طولی نکشید که مجامع و مراجع بین‌المللی نیز وارد ماجرا شدند و سازمانی به نام سازمان بین‌المللی کار (ILO)^۱ تشکیل شد و به بررسی مسائل ذیربط پرداخت. شرایط فوق به تدریج به کشور ایران نیز سرایت نمود. تحت تاثیر نیاز فزاینده کارخانجات و مراکز صنعتی به سوخت و انرژی، قیمت نفت بناگاه افزایش سرسام‌آوری یافت. تزریق پول ناشی از فروش

۱- International Labour Organization

نفت به افته صاد ایران، بافت افته صادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشور را به سرعت متحول و زمینه را برای رشد سرمایه گذاربهیهای داخلی و خارجی در بخش صنعت فراهم نمود. با توسعه و گسترش این روند نیاز به کارگران ماهر و آموزش دیده دم به دم افزایش می یافت. تا جایی که دستگاه نو پای وزارت کار به منظور پاسخگویی به این تقاضای روز افزون اقدام به ایجاد تشکیلاتی نمود که در سایه فعالیت های آن بتواند با برنامه ریزی و اجرای آموزش شهای مناسب، نسبت به ایجاد مهارتهای لازم در کارگران شاغل اقدام و کارآموزان آموزش دیده را روانه بازار کار نماید.

با شروع فعالیتهای این تشکیلات که بعدها به اداره کل تعلیمات حرفه ای مبدل گردید، باب جدیدی در نظام آموزشی کشور گشوده شد و برای نخستین بار به صورتی قانون مند، دولت متولی اجرای آموزش های فنی و حرفه ای در سطح کشور گردید.

در سال ۱۳۳۹ با راه اندازی و گشایش مراکز آموزش فنی و حرفه ای در شهرهای کرج و اصفهان عملاً تولد و موجودیت این نظام آموزشی اعلام و بدین ترتیب پرچم نهضتی جدید در فعالیتهای آموزشی کشور به اهتزاز در آمد.

به زودی در شهرهای دیگری همچون تهران، مشهد، اهواز، تبریز و مراکز آموزش فنی و حرفه ای مشابهی احداث و مورد بهره برداری قرار گرفت و از این رهگذر تعداد بسیار زیادی از نیروهای آموزش دیده روانه بازار کار شدند.

در سال ۱۳۴۹ و به موجب ماده ۸ قانون کار آموزی مصوب مجلس شورای ملی، تشکیلات دیگری به نام صندوق کارآموزی ایجاد و به امر توسعه و گسترش آموزشهای فنی و حرفه ای در سطح کشور همت گماشت.

در کنار این تشکیلات مجموعه دیگری به نام کانون کار آموزی با ایجاد مراکزی در چند شهر کشور به آموزش زندانیان، متکدیان و مشغول شد.

آموزش و پرورش هم زیاد از این قافله عقب نماند و با توسعه و گسترش شاخه هنرستان های فنی و حرفه ای در نظام آموزش متوسطه کشور و ایجاد تنوع در رشته های مختلف بر فعالیتهای خود در این زمینه افزود.

با پیروزی انقلاب در بهمن ماه ۱۳۵۷، مجدداً زیر ساخت های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشور متحول گردید. در این رهگذر با ترکیب و ادغام واحدهایی که تحت پوشش وزارت کار و امور اجتماعی به امر سازماندهی آموزشهای فنی حرفه ای می پرداختند، تشکیلات جدیدی به نام «سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور» متولد گردید که به موجب مواد ۱۰۷ و ۱۰۸ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، متولی و مسئول اصلی برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزشهای فنی و حرفه ای در نظام آموزشهای غیر رسمی کشور شناخته شد.

به موجب مواد مذکور، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور عهده دار آموزش جوانان، کار جویان غیر ماهر، باز آموزی و ارتقاء مهارت کارگران شاغل و تربیت و تامین مربیان فنی و حرفه‌ای می‌باشد. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۳۶۲ مرکز تربیت مربی کرج را با هدف آموزش و تربیت مربیان فنی و حرفه‌ای افتتاح نمود.

همزمان با افتتاح مرکز تربیت مربی، برای اولین بار در سطح کشور، واحد پداگوژی فعالیت‌های خود را با هدف آموزش «روش‌ها و فنون تدریس» به مربیان فنی و حرفه‌ای آغاز نمود. وزارت آموزش و پرورش نیز پس از پیروزی انقلاب، فعالیت‌های خود در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را توسعه و گسترش داد و در حالیکه هنرستانهای فنی و حرفه‌ای همچنان به فعالیت‌های آموزشی خود در مقطع متوسطه ادامه می‌دادند، شاخه کار و دانش را هم در این مقطع ایجاد نمود.

اهداف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

نظام تعلیم و تربیت در بعد عمومی و سیستم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در نگرشی اختصاصی دارای وظایف و اهداف مهمی بشرح ذیل می‌باشند:

آموزش، پرورش و تربیت جوانان و آماده نمودن آنان برای ورود به دوره «زندگی بزرگسالی» به گونه‌ای که بتوانند به تناسب موقعیت و شرایط خاص خود و اجتماعی که در آن زندگی می‌کنند، عضویت موثر و شایسته‌ای را در آن اجتماع کسب نموده و ضمن تثبیت موقعیت و جایگاه اجتماعی خویش، در مسیر ارتقاء، پیشرفت و تکامل قرار گیرند.

در ابعادی کلان، جامعه به نیروهای متخصص، آموزش دیده و ماهر در رشته‌های مختلف شغلی نیازمند است تا بتواند با استفاده از قابلیت‌های آنان برنامه‌های راهبردی خود را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به مرحله اجرا در آورد.

و از دیگر سوی با توجه باینکه در شرایط کنونی کارها و مشاغل بسمت «کاملاً تخصصی» شدن پیش می‌روند، هر یک از احاد جامعه برای آنکه بتوانند شغلی مناسب و متناسب با وضعیت و شرایط خود بیابند، لزوماً می‌بایست از دانش و مهارت‌های ویژه‌ای برخوردار بوده و با بهره‌گیری از آموزش‌های مختلف، قابلیت‌های ذاتی و همچنین مهارت‌های خود را پرورش و ارتقاء دهند.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به قسمتی از این نوع نیازهای فردی و اجتماعی پاسخ می‌گویند و لذا یکی از مهمترین اهداف نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آنستکه ضمن تامین نیازهای عمومی جامعه به تخصصها و مهارت‌های گوناگون، احاد جامعه را برای اشتغال در مشاغل مناسب آماده نماید.

یکی از دیگر اهداف مهمی که نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در پی تحقق آن می‌باشد عبارتست از اشاعه فرهنگ کار و ایجاد نوعی نگرش خاص در جامعه به گونه‌ای که هر یک از احاد جامعه نسبت به جنبه‌های اخلاقی و فرهنگی کار متعهد بوده و کار را ابزاری برای خدمت به خویش، خانواده، جامعه و کسب رضای قادر متعال تلقی نمایند.

در قالب اهداف آموزشهای فنی و حرفه‌ای به مفاهیم و مواردی اشاره گردید که نوعاً و ماهیتاً بعنوان هدفهای کلی شناخته می‌شوند. لیکن با توجه به دامنه وسیع و اثرات خرد و کلان آموزشهای فنی و حرفه‌ای در حوزه‌های مختلف، علی‌الخصوص حوزه صنعت و اقتصاد، به اهداف ریز و درشت دیگری نیز در این باب می‌توان اشاره نمود که هر یک از جایگاه، ارزش و اهمیت خاص خود برخوردارند. در این خصوص می‌توان به مواردی همچون:

- کارآفرینی
 - افزایش بهره‌وری کار
 - بستر سازی مناسب جهت استفاده از فن آوری، تکنولوژی، تجهیزات و ماشین آلات جدید در فرآیند تولید.
 - ارتقاء سطح توانمندیهای نیروی انسانی.
 - کاهش ضایعات و جلوگیری از حوادث و سوانح ناشی از کار.
 - ایجاد توانمندیهای مدیریتی برای مدیران و سرپرستان واحدهای تولیدی و صنعتی.
 - بهینه سازی روشهای کار و تولید.
- نیز اشاره نمود. لیکن در این خصوص شاید مناسبترین و جامعترین عبارت، عبارتی است که می‌گوید:

آموزشهای فنی و حرفه‌ای کلید توسعه است.

مفهوم، پیشینه و اهداف برگزاری دوره‌های آموزش پداگوژی عبارت پداگوژی در اصل یک لغت لاتین است که از دو قسمت "Paid" به معنای کودک و "Anogus" به معنای رهبر یا راهنما ترکیب و تشکیل گردیده است. لذا معنای لغوی و ریشه‌ای آن عبارت است از راهنمای کودک.

از دیگر مشتقات این کلمه می‌توان به واژه پداگوگ (Pedagogue) اشاره نمود که در ابتدای این فصل بدان اشاره‌ای داشتیم مبنی بر اینکه این واژه اصطلاحاً عنوان «غلام» یا «بنده‌ای» بوده است که کودکان را برای رفتن به مدرسه همراهی می‌نمود. از آن پس اصطلاح پداگوگ با آموزش و تعلیم و تربیت عجین گردید و در هم آمیخت.

فرهنگستان فرانسه در سال ۱۷۶۳ این عبارت را پذیرفت. لیکن رواج کامل آن در قرن نوزدهم تحقق یافت. در سال ۱۹۱۱ امیل دورکیم^۱، جامعه‌شناس و محقق علوم تربیتی کشور فرانسه،

۱- Emil Dorchim (۱۸۵۸-۱۹۱۷)

«پداگوژی» را «نظریه عملی تعلیم و تربیت» و یا بطور کلی تر، «دانش آموزش و پرورش» تعریف نمود.

این راهکارها عمدتاً به فنون و روشهایی اشاره می‌نماید که در خصوص آموزش بزرگسالان مورد نیاز می‌باشد. برای مجموعه فنون و روشهای مذکور عبارت و یا اصطلاح «اندراگوژی^۱» انتخاب گردید. ریشه اصلی عبارت «اندراگوژی»، واژه یونانی "Aner" به معنی مرد می‌باشد که در واقع در مقابل کلمه "Paid" به معنای کودک بکار گرفته شده است.

بدین سان مفهوم اصطلاح «اندراگوژی» عبارتست از هنر و یا علم آموزش بزرگسالان. بدیهی است روشها و یا اصطلاحاً فوت و فنهایی که در ارتباط با آموزش بزرگسالان مورد استفاده قرار می‌گیرند، با راهکارهایی که در خصوص آموزش کودکان و خردسالان توصیه می‌شوند، دارای تفاوت‌های اساسی است. آنچه این تفاوتها را ایجاد می‌نماید، در واقع همان تفاوت‌هایی است که بصورت عام در افکار، علایق، نگرشها، روحیات، تمایلات و انسان در سنین مختلف وجود دارد. در جدول مقایسه‌ای ذیل و در ارتباط با بعضی از موضوعات و مطالب، تفاوت‌های موجود در آموزش خردسالان و بزرگسالان مشاهده می‌شود.

آموزش بزرگسالان	آموزش کودکان	موضوع
فراگیر به تناسب افزایش سن خود علاقمند است از میزان اتکای وی به مربی کاسته شود	فراگیر برای یادگیری به مربی متکی است	وابستگی و اتکاء به مربی و یا تصمیمات خود
تجربیات قبلی فراگیر مهم هستند و لازم است در فراگیری مطالب جدید مورد استفاده قرار گیرد	تجربیات قبلی فراگیر شاید تاثیر زیادی در هدفها و روشهای آموزش نداشته باشد.	اهمیت و ارزش تجربیات قبلی فراگیر
فراگیر علاقمند به فراگیری است و تصورش اینستکه یادگیری مطالب جدید در انجام مسئولیتهای وی به او کمک خواهد کرد	میزان آمادگی قبلی فراگیر از اهمیت چندانی برخوردار نیست و بالاچار باید بعضی مطالب را بیاموزد	میزان آمادگی قبلی فراگیر
فراگیر هر آنچه را که بیاموزد قطعاً دارای کاربرد فوری می باشد	فراگیر لزوماً باید تمام مطالب را فراگیرد و احتمالاً بعدها از آموخته هایش استفاده نماید.	کاربرد مفاهیم آموزش
دمکراتیک، در حد متعارف دو ستانه و غیر رسمی، مبتنی بر احترام و همکاری متقابل	رسمی، آمرانه مبتنی بر رقابت فردی فراگیران با یکدیگر	جو محیط یادگیری
مفاهیم آموزشی بر اساس توافق طرفین و عمدتاً نیاز	اهداف آموزشی، اوقات درسی و سایر ضوابط آموزشی توسط مربی و نظام آموزش مشخص می گردد	برنامه ریزی آموزشی
بر اساس تجارب قبلی و نیازهای آموزشی واقعی فراگیر و بر اساس و تفاهم متقابل طرفین.	نیازهای آموزشی قبلاً مشخص و یا توسط مربی مشخص می گردد	تشخیص نیازهای آموزشی
بر اساس تعامل و همکاری طرفین و در محیطی صمیمانه	بر اساس تصمیم و تشخیص مربی و بر اساس نمراتی که در آزمون مشخص می شود	ارزیابی میزان یادگیری

در جوامع بدوی آموزش و تربیت به خودی خود و به گونه‌ای ناخودآگاه انجام می‌گرفت و هیچ فوت و فنی در کار نبود. اساس کار تقلید بود. بزرگترها برای انطباق با محیط و طبیعت اطراف خود رفتار خاصی را انجام می‌دادند و کودکان هم تقلید می‌کردند. پسر از پدر و دختر از مادر.

این نوع بار آمدن و یادگیری خود بخودی را که اساساً نیازی به اعمال فشار و اجبار هم نداشت، می‌توان تربیت طبیعی نامید. آنچه مهم بود، تمایلات فطری فرد بود و الزامات زندگی و تنه‌ها منظوری که دنبال می‌شد، انطباق کامل فرد بود با محیط و جامعه کوچکی که در آن می‌زیست.

با توسعه مدنیت سوادآموزی رونق یافت و بتدریج بازرگانی و خرید و فروش و تبادل کالاها از ویژگیها و ملزومات شهرنشینی گردید. تقسیم کار و دنبال آن مهارتها و تخصصهای حرفه‌ای در جامعه پدید آمد. در هر صنف و حرفه، تعدادی به مرتبت استادی یا استادکاری دست یافتند. تمایل و علاقه پدران به حرفه‌آموزی فرزندان در نزد استادان و استادکاران چیره دست باعث شد که بتدریج حرفه‌آموزی از محدوده محیط خانوادگی خارج و در کارگاههای کوچک استادکاران ماهر به جریان افتد. پدران فرزندان جوان و نوجوانان خود را برای فراگیری حرفه‌ای خاص همچون نجاری، خیاطی و به نزد استادکاران می‌بردند و بر اساس قرار دادی مشخص، فرزند خود را برای مدتی معین به استاد می‌سپردند.

این روش آموزشی و تربیتی که به روش استاد- شاگردی موسوم است، در عصر حاضر نیز در بعضی جوامع مورد استفاده قرار می‌گیرد، لیکن بشکل امروزی آن.

در دیگر حوزه‌های تعلیم و تربیت یعنی حوزه دانش و معرفت نیز به موازات تکامل جوامع بشری، روشها و شیوه‌های آموزشی تغییر و تکامل یافت.

سقراط فیلسوف نامدار سرزمین آتن (۴۷۰-۴۰۰ قبل از میلاد)، در آموزش مفاهیم علمی و فلسفی، شیوه خاصی را مورد استفاده قرار می‌داد که در تاریخ تعلیم و تربیت به نام خود وی معروف گردیده است. اساس و بنیان این شیوه آموزشی که به «روش سقراطی» معروف است، سؤال و جواب می‌باشد. در این روش معلم فقط سؤال می‌کند، لیکن طراحی سئوالات به گونه‌ای است که شاگرد را از جهل به سوی حقیقت و از ندانسته به سمت دانسته سوق می‌دهد.

از دیگر روشهای تاریخی تعلیم و تربیت می‌توان به روشهای ایراد خطابه (سخنرانی) و روش مباحثه نیز اشاره نمود.

در روش سخنرانی معلم با استفاده از بیان شفاهی به ارائه مطالب و مفاهیم آموزشی می‌پردازد. و در روش مباحثه نیز بحث و جدل بین معلم و شاگرد، پایه و اساس آموزش مطالب بوده است.

در ارتباط با مقوله فوق می‌توان به نظام آموزش مکتبی در کشور ایران نیز اشاره نمود که در آن علاوه بر آموزشهای ابتدائی، مفاهیم و مضامین مذهبی نیز به شاگردان تعلیم داده می‌شد.

تا اواخر قرن هیجدهم، نظام‌های آموزشی در کشورهای اروپایی به لحاظ کمی توسعه چشمگیری یافت.

در پایان این قرن (قرن هیجدهم)، ظهور افکار و اندیشه‌هایی جدید، عقاید و روش‌های تربیتی را بشدت تحت تاثیر قرار داد.

ابتدا «لاک^۱» فیلسوف انگلیسی نظریه «اعتبار حواس» را ارائه نمود. بر اساس این نظریه، دانش و معرفت صرفاً از طریق ادراکاتی حاصل می‌شوند که توسط حواس جذب می‌شوند. منشاء جریان بعدی، «ژان ژاک روسو^۲» نویسنده و فیلسوف معروف فرانسوی است که اساس و بنیان تربیت را بر روانشناسی و طبیعت فرد گذارد.

روسو در نظریه انقلابی خود، توجه صرف به مواد درسی و آموزش کودکان و نوجوانان بر اساس ایده‌آل‌ها را بی پایه و اساس خواند. به اعتقاد وی آنچه لازم است در کانون توجه مسئولین آموزشی و تربیتی قرار گیرد، همان کودک است.

بدین ترتیب او نه تنها علم و اعتبار روانشناسی را برای کمک به تعلیم و تربیت ضروری دانست، بلکه ضرورت شناخت و رعایت طبیعت و ذات هر شخص را از جمله ضروریات و ملزومات تربیت و پرورش وی تلقی نمود.

روسو می‌گوید: استفاده از تمایل کودک به رشد، کارآمدترین ابزاری است که برای تعلیم و تربیت می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

روسو تربیت را متأثر از سه عنصر می‌داند: طبیعت و ذات، انسانها و کتاب‌ها. وی ارزش و شان واقعی کتاب‌ها را نیز مشخص کرد. به اعتبار نظریه وی، ارزش کتاب‌ها نه تنها بیش از تجربه نیست، بلکه حتی کمتر از آن می‌باشد.

نظریات و مکاشفات نبوغ آمیز «روسو» الهام بخش بسیاری از محققان و متفکرانی گردید که در این عرصه فعالیت نمودند. که از آن جمله می‌توان به کانت^۳ دانشمند آلمانی و «پستالوزی^۴» مربی مشهور سوئیسی اشاره نمود.

کانت کتابی تحت عنوان «تحقیقی در آموزش و پرورش» را به رشته تحریر کشاند. وی در این کتاب تاکید نموده است که: «بهترین وسیله فهمیدن عمل کردن است».

کانت می‌گوید: «افراد چیزی را خوب می‌آموزند که ابزار آموختن آنها خود فراهم کرده باشند».

پستالوزی مربی سوئیسی نیز دقیقاً مسیر «ژان ژاک روسو» را تداوم و تکامل بخشید. وی تعلیم و تربیت را با روانشناسی در هم آمیخت و بنیان تربیت را بر روانشناسی دقیق کودک استوار نمود. وی همچنین اعتقاد داشت که روش‌های تدریس لزوماً می‌بایست بر اساس شناخت

۱- Locke (۱۶۳۲-۱۷۰۴)

۲- Jan Jagues Rousseau (۱۷۱۲-۱۷۷۸)

۳- Kant (۱۷۲۴-۱۸۰۴)

۴- Johan henric pestalozzi (۱۷۴۶-۱۸۲۷)

طبیعت فرد انتخاب شوند. به اعتبار نظریات وی، اساس یادگیری بر پایه مشاهده، تجربه و ادراک حسی استوار است.

اعتقاد راسخ پستالوزی به اهمیت روشهای تدریس در فرآیند یادگیری و تعلیم و تربیت باعث گردید که وی بخشی از فعالیت‌های خود را به تعلیم و تربیت معلمان اختصاص دهد.

شایسته است در این عرصه به نام ماکارنکو معلم معروف و برجسته اهل «شوروی سابق» نیز اشاره‌ای نمائیم. وی تعدادی از نوجوانان و جوانان بزهکار روسی را در مدرسه‌ای دور افتاده جمع نمود و با استفاده از روشهای خاص خود به تعلیم و تربیت آنان همت گماشت و به نتایج چشمگیری نیز دست یافت. ماکارنکو خلاصه تجربیات پرورشی خود را در این عبارت کوتاه بیان کرد:

«تعیین وظایف هر چه بیشتر برای انسان و احترام هر چه بیشتر به شخصیت او».

وی مهمترین اصل در تغییر مسیر تربیت و اصلاح جوانان بزهکار را در ندیده گرفتن کامل گذشته و به خصوص جرائمی می‌داند که آنان مرتکب شده بودند.

در اواخر قرن نوزدهم و اوائل قرن بیستم بتدریج تحول چشمگیری در روشهای آموزشی پدید آمد. با اختراع وسائلی همچون رادیو، گرامافون، پروژکتور و ، راه برای ورود این قبیل وسائیل به عرصه تعلیم و تربیت گشوده شد.

در سالهای بین دو جنگ جهانی و پس از آن، استفاده از وسائیل مذکور که بعدها به وسائیل «سمعی و بصری» معروف شدند، اهمیتی حیاتی یافت.

بدین ترتیب وسائیل آموزشی «سمعی و بصری» رسماً وارد عرصه تعلیم و تربیت گردید و هر روز بر دامنه و میزان استفاده از آن افزوده شد. به گونه‌ای که امروزه به جرات می‌توان ادعا نمود که وسائیل آموزشی «سمعی و بصری» جزئی لاینفک از نظامهای آموزشی است. با توسعه و گسترش استفاده از این قبیل وسائیل، روشهای آموزشی نیز دستخوش تغییر و تحولی بنیادین گردید و علمای تعلیم و تربیت سعی نمودند در روشهای پیشین آموزشی تجدید نظر نموده و راهکارهای جدیدی را پیشنهاد نمایند که از کارائی موثرتری برخوردار باشند. بتدریج سنهیم عباراتی همچون «آموزش برنامه‌ای» و «تکنولوژی آموزشی» ظهور نمود. بر اساس تعریفی که محققان علوم تربیتی از «تکنولوژی آموزشی» ارائه نموده‌اند، این مقوله عبارتست از تفکری جدی و عمیق در خصوص تعلیم و تربیت و بررسی دقیق کلیه عوامل و عناصری که در آن دخیل و تاثیر گذار می‌باشند. بدین مفهوم «تکنولوژی آموزشی» عبارتست از تفکر و طرحی که در یک برنامه آموزشی، اولاً کلیات و جزئیات اهداف آموزشی را تشریح می‌نماید، ثانیاً شرایط فراگیر را دقیقاً تبیین و توضیح می‌دهد و ثالثاً وسائیل، تجهیزات آموزشی مورد نیاز، روشها، زمان و مسیر رسیدن به اهداف و همچنین شیوه‌های ارزشیابی را نیز کاملاً مشخص می‌نماید.

در ارتباط با مفاهیم آموزشی این فصل و به منظور مطالعه مطالب تکمیلی به کتاب "تحلیلی بر فرآیند تعلیم و تربیت" تألیف ناصر کوثری مراجعه بفرمائید.

*سوالات فصل اول

۱- وظیفه اصلی پداگوگ و یا مربی کودک در برگیرنده کدامیک از مفاهیم ذیل بوده

است؟

- ✓ الف) همراهی و راهنمای اخلاقی کودک
- ب) همراهی و نظارت و کنترل کودک
- ج) نظارت، کنترل و راهنمای اخلاقی کودک
- د) تدریس، نظارت و کنترل کودک

۲- مفهوم اصطلاح "پداگوژی" عبارت است از:

- ✓ الف) علم، هنر و مهارت تدریس
- ب) نگرش و اخلاق حرفه ای تدریس
- ج) تسلط بر مفاهیم و موضوع آموزش
- د) برخورداری از وجهه علمی و اخلاقی در تدریس

۳- اولین مرکز آموزشی که دولت ایران مستقیماً عهده دار منابع مالی آن گردید

عبارت است از:

- الف) دانشگاه تهران
- ب) دانشگاه جندی شاپور
- ✓ ج) مدرسه دارالفنون
- د) هنرستان ایران - آلمان

۴- دانشگاه جندی شاپور در چه زمانی تاسیس گردید؟

- الف) هخامنشیان
- ب) سلجوقیان
- ✓ ج) ساسانیان
- د) اشکانیان

۵- میرزا تقی خان امیرکبیر پس از بازگشت از کدام کشور ایده تاسیس مدرسه

دارالفنون را مطرح نمود؟

- الف) امریکا
- ب) انگلیس
- ✓ ج) روسیه
- د) فرانسه

۶- اولین مرکز آموزشی که پس از دارالفنون به آموزش فنون و حرفه های مختلف

پرداخت، کدام است؟

- ✓ الف) مدرسه ایران - آلمان
- ب) مرکز آموزش فنی و حرفه ای کرج
- ج) هنرستان صنعتی
- د) هنرستان فنی

۷- اولین مرکز آموزش فنی و حرفه ای در چه سالی شروع به فعالیت نمود؟

(ب) ۱۳۳۷

✓ (الف) ۱۳۳۹

(د) ۱۳۴۱

✓ (ج) ۱۳۳۴

۸- اولین مرکز آموزش فنی و حرفه ای در کدام شهرها شروع به فعالیت نمود؟

(ب) کرج- تبریز

(الف) تهران- اصفهان

(د) تهران- کرج

✓ (ج) اصفهان- کرج

۹- مجموعه فعالیت هایی است که به منظور ایجاد مهارت های لازم برای انجام کارهای مختلف طراحی گردیده است:

(ب) کارآموزی

(الف) اندرگوژی

(د) پداگوژی

✓ (ج) آموزش های فنی و حرفه ای

۱۰- به موجب مواد ۱۰۷ و ۱۰۸ قانون کار جمهوری اسلامی، مسئول برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزش های فنی و حرفه ای در نظام آموزش های غیررسمی کشور می باشد:

(الف) وزارت کار و امور اجتماعی

(ب) موسسات کارآموزی و آموزشگاه های آزاد

✓ (ج) سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور

(د) وزارت آموزش و پرورش

۱۱- از جمله مهمترین عوامل پیشرفت و توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع محسوب می گردد:

(ب) تکامل فرهنگ کار

✓ (الف) آموزش

(د) مسئولیت پذیری

(ج) پرورش استعدادها

۱۲- یکی از مهمترین وظایف سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور محسوب میشود:

(الف) نظارت بر روابط کارگرا و کارفرما

✓ (ب) آموزش جوانان و کارجویان فاقد مهارت

(ج) تجزیه و تحلیل نرخ اشتغال

(د) ایجاد کار برای افراد فاقد شغل

۱۳- از جمله مهمترین اهداف نظام آموزش های فنی و حرفه ای کشور

بشمار می رود:

(الف) آموزش فارغ التحصیلان دانشگاهی

(ب) تجزیه و تحلیل نرخ بیکاری در جامعه

(ج) آموزش هنرجویان در بدو اشتغال

✓ (د) آماده نمودن آحاد جامعه برای اشتغال در مشاغل مناسب

۱۴- مرکز تربیت مربی کرج در چه سالی و توسط کدام موسسه افتتاح گردید؟

الف) موسسه کارآموزی ۱۳۶۲

✓ ب) سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور ۱۳۶۲

ج) وزارت کار و امور اجتماعی ۱۳۶۱

د) سازمان بین المللی کار ۱۳۶۱

۱۵- مفهوم عبارت "پداگوژی" دربرگیرنده کدامیک از مفاهیم ذیل می باشد؟

ب) هنر تعلیم و تربیت خردسالان

✓ الف) مسئول تعلیم و تربیت کودکان

د) مشاور آموزشی خردسالان

ج) مشاور تعلیماتی کودکا

۱۶- کدامیک از عبارات ذیل دربرگیرنده مفهوم "پداگوژی در آموزش های فنی و حرفه

ای" می باشد؟

الف) علم و مهارت تدریس با هدف ارتقا دانش فنی.

ب) علم و مهارت آموزش با هدف افزایش سطح تکنولوژی.

✓ ج) علم، هنر و مهارت تدریس به منظور آماده سازی افراد برای اشتغال در مشاغل مشخص.

د) علم، هنر و مهارت در خصوص برنامه ریزی آموزشی و ارائه نظریات مشورتی به بنگاه های تولیدی.

۱۷- به فردی که دانش، مهارت و نگرش مناسب در یک حرفه مشخص را در فراگیران

ارتقاء میدهد اطلاق می گردد.

ب) مشاور ارشد شغلی

✓ الف) مربی آموزش فنی و حرفه ای

د) پداگوگ

ج) مشاور آموزش های فنی و حرفه ای

۱۸- ریشه اصلی عبارت "اندرگوژی" کدامیک از عبارات ذیل می باشد؟

ب) Anogus

الف) Paid

د) Anderag

✓ ج) Aner

۱۹- کدامیک از عبارات ذیل دربرگیرنده مفهوم عبارت "اندرگوژی" می باشد؟

ب) آموزش حین کار

✓ الف) هنر آموزش بزرگسالان

د) روش علمی آموزش های فنی و حرفه ای

ج) روش علمی تعلیم و تربیت

۲۰- واژه یونانی "aner" مترادف کدامیک از موارد ذیل می باشد؟

ب) کودک

الف) زن

د) بزرگسال

✓ ج) مرد

۲۱- از ترکیب دو عبارت "Paid" و "Anogus" حاصل شده است:

- الف) پداگوژی ✓
 ب) اندراگوژی
 ج) پداگوگ
 د) اندراگوگ

۲۲- هدف از آموزش پداگوژی کدام است؟

- الف) ایجاد توانایی و مهارت در مربیان به منظور ارائه راهنمایی و مشاوره شغلی.
 ب) ایجاد توانایی و مهارت در مربیان به منظور آموزش خردسالان.
 ج) ایجاد توانایی و مهارت در مربیان به منظور آموزش بزرگسالان.

د) ایجاد توانایی و مهارت در مربیان به منظور انتقال اطلاعات به فراگیران ✓

۲۳- مفهوم پداگوژی از دیدگاه امیل دورکیم جامعه شناس فرانسوی عبارت است از:

- الف) تکنولوژی آموزشی
 ب) تکنولوژی در آموزش
 ج) دانش آموزش و پرورش ✓
 د) مشاوره در آموزش

۲۴- افلاطون و ارسطو..... را ابزار مناسبی برای ایجاد عشق به نظم و زیبایی

در انسان تلقی می نمودند.

- الف) موسیقی ✓
 ب) فرهنگ
 ج) تعلیم و تربیت
 د) فلسفه

۲۵- "ILO" علامت اختصاری کدامیک از سازمان های ذیل می باشد؟

- الف) سازمان بین المللی آموزش های فنی و حرفه ای
 ب) سازمان بین المللی توسعه آموزش

ج) سازمان بین المللی کار ✓

د) سازمان بین المللی توسعه صنعتی

۲۶- به مجموعه ای از برنامه های آموزشی هم خانواده اطلاق می گردد.

- الف) رشته آموزشی ✓
 ب) دانش و مهارت
 ج) تعلیم و تربیت
 د) پرورش

۲۷- از جمله وظایف مهم تشکیلات مرتبط با سازمان بین المللی کار در هر یک از

کشورهای عضو به حساب می آید:

الف) کنترل و نظارت بر روابط بین کارگران و کارفرمایان ✓

ب) کنترل وضعیت معیشتی کارگران

ج) کنترل نرخ بیکاری و کاهش آن

د) کنترل بازار کار و ایجاد تعادل در آن

۲۸- به منظور تحقق لزوماً باید آموزش های فنی و حرفه ای را توسعه

بخشید.

ب) رقابت فردی

الف) توسعه اجتماعی

د) توسعه فرهنگی

✓ ج) توسعه صنعتی

۲۹- در فرآیند آموزش بزرگسالان روش اداره کلاس مبتنی بر کدامیک از راهبردهای

ذیل می باشد؟

الف) کاملاً رسمی

ب) رقابت گروهی

ج) رقابت فردی

✓ د) احترام و همکاری متقابل

۳۰- در فرآیند آموزش بزرگسالان، آنچه که فراگیران می آموزند:

الف) امکان دارد احتمالاً در آینده مورد استفاده قرار گیرد.

ب) دارای کاربرد چندانی در وظایف محوله نمی باشد.

✓ ج) دارای کاربرد فوری می باشد.

د) نشان از تمایلات فطری آنان دارد.

۳۱- در فرآیند آموزش خردسالان، مکانیزم ارزیابی میزان یادگیری فراگیران چگونه

است؟

✓ الف) بر اساس تصمیم و تشخیص مربی

ب) بر اساس خواست و اراده فراگیر

ج) بر اساس تعامل طرفین

د) بر اساس آزمون تشخیصی

۳۲- وظیفه اصلی پداگوگ و یا مربی کودک در برگیرنده کدامیک از مفاهیم ذیل بوده

است؟

✓ الف) همراهی و راهنمای اخلاقی کودک

ب) همراهی، نظارت و کنترل کودک

ج) نظارت، کنترل و راهنمای اخلاقی کودک

د) تدریس، نظارت و کنترل کودک

فصل دوم

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۲ توانایی تهیه و تنظیم برنامه آموزشی و درسی بر اساس داده‌ها

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۲) بشرح ذیل را کسب نموده و ضمن توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه، از قابلیت "شناسایی نیازهای آموزشی" بهره‌مند و همچنین توانایی "تهیه و تنظیم برنامه درسی بر مبنای استانداردهای مهارت و آموزشی" برخوردار باشد.

زمان آموزش بر حسب ساعت		
نظری	عملی	جمع
۹	۳	۱۲

دانش:

- ۲- توانایی تهیه و تنظیم برنامه آموزشی و درسی براساس داده‌ها
- ۲-۱ آشنایی با نیازهای آموزشی
- ۲-۲ شناسایی اهداف آموزشی و حیطه‌های یادگیری
- ۲-۳ آشنایی با استانداردهای مهارت و آموزشی
- ۲-۴ شناسایی اصول تهیه و تنظیم برنامه درسی بر مبنای استانداردهای مهارت و آموزشی

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۲:

۱- نیازهای آموزشی افراد: افراد برای آموختن دانش، حرفه، مهارت، تخصص، ارتقاء سطح کار و پیدا نمودن شغل مناسب، نیاز به آموزش دارند.

۲- نیازهای آموزشی واحدهای تولیدی، خدماتی، اداری، مالی و...:

صنایع، واحدهای تولیدی، خدماتی و... برای بهبود وضعیت تولید، افزایش بهره‌وری و راندمان کار، جلوگیری از سوانح و حوادث ناشی از کار، جلوگیری از اتلاف سرمایه و انرژی، استفاده از تکنولوژی و ماشین آلات جدید، بهبود و ارتقاء روش‌های انجام کار و... نیاز به آموزش دارند و همواره بدلیل تغییر شرایط در مقابل یکسری نیازهای آموزشی جدید قرار می‌گیرند.

۳- نیازهای آموزشی منطقه‌ای: در مناطق مختلف یک کشور و با توجه به شرایط خاص اقلیمی، جغرافیایی، استقرار واحدهای تولیدی و خدماتی خاص، برخورداری از امکانات و منابع معدنی و زیرزمینی و همچنین سایر شرایط ویژه منطقه، نیاز به نیروی انسانی با مهارت‌ها و تخصصهای خاص و به تبع آن نیازهای آموزشی ویژه آن منطقه، بوجود می‌آید.

۴- نیازهای آموزشی ملی: این قبیل نیازهای آموزشی در هر یک از کشورها و بر اساس شرایط خاص و تصمیمات کلان مدیران ارشد آن کشور بوجود می‌آیند.

نیازهای آموزشی چگونه مشخص می‌شوند؟

تعریف و تدوین نیازهای آموزشی به منظور تربیت نیروی انسانی مورد نیاز، مستلزم بررسی دقیق، تعریف و تشریح دو وضعیت متفاوت می‌باشد.

۱- افرادی که تحت آموزش قرار می‌گیرند، در حال حاضر دقیقاً در چه شرایطی قرار داشته و از چه قابلیت‌ها، مهارت‌ها، توانمندی‌ها و بطور کلی از چه ویژگی‌هایی برخوردارند؟

۲- افراد مورد نظر در آینده باید از چه قابلیت‌ها و توانمندی‌هایی برخوردار باشند؟
از مقایسه دو حالت فوق و مشخص نمودن فاصله‌ای که بین "شرایط موجود" و "وضعیت مطلوب و ایده‌آل" وجود دارد، می‌توان به نیازهای آموزشی دست یافت. بدین ترتیب نیازهای آموزشی عبارتند از حد فاصل "شرایط فعلی" و "شرایط ایده‌آل".

با مشخص شدن نیازهای آموزشی در واقع اهداف آموزشی تعریف و براساس اهداف آموزشی، برنامه‌های آموزشی تنظیم می‌شوند.

برنامه ریزی آموزشی

در فرآیند برنامه‌ریزی سه موضوع از اهمیت فوق العاده برخوردارند:

- ۱- شناخت و تجزیه و تحلیل وضعیت موجود.
- ۲- تعیین اهداف و یا وضعیت مطلوب.
- ۳- تعیین مسیر، روشها و ابزار تحقق اهداف.

برنامه:

برنامه یعنی طرح و نقشه اجرای کار. برنامه اساساً حاصل فرآیند برنامه‌ریزی است. بعبارت دیگر برنامه عبارتست از طرحی مدون که به ما می‌گوید چه کاری را در چه زمانی و با استفاده از چه روش و ابزار و امکاناتی انجام دهیم.

آموزش:

بطور کلی «آموزش» عبارتست از سپردن دانستنی‌ها به دیگران. اما دانستنی‌ها آنگاه سودمندند که برای انجام دادن کاری مورد استفاده قرار گیرند. لذا آموزش زمانی از مفهوم واقعی خود برخوردار است که شرایط را برای بوجود آوردن تغییراتی در فراگیر فراهم نماید. به گونه‌ای که در وی توانائی‌هایی بوجود آید برای انجام فعالیت‌هایی خاص، بر قابلیت‌هایش افزوده شود.

پرورش:

پرورش یعنی شکوفاندن و به فعلیت کشاندن قابلیت‌های طبیعی و استعداد‌های ذاتی بنابراین زمانی می‌توانیم از عبارت «پرورش» استفاده نمائیم که به ذات و سرشت و همچنین قابلیت‌های درونی و استعدادها اهمیت دهیم.

بار آوردن:

«بار آوردن» فرآیندی است که حاصل آن ایجاد دگرگونیهای مشخص، حساب شده و هدفمند می‌باشد. این بدان معناست که در فرآیند «بار آوردن» طبیعت و استعداد‌های ذاتی در نظر گرفته نمی‌شود. بلکه آنچه اصل است و مهم بشمار می‌آید، هدفیابی است که انتخاب شده‌اند و تغییراتی است که مورد نظر می‌باشند.

تربیت:

این واژه در مفهومی گسترده، هر دو معنای «پرورش» و «بار آوردن» را شامل می‌شود. و لذا همچون دو مقوله فوق می‌تواند در مورد انسان و یا سایر جانداران مورد استفاده قرار گیرد. معذالک بهتر آنستکه از این عبارت صرفاً در ارتباط با مفهومی که نشان دهنده «تحول انسان بسوی ارزشها» باشد، استفاده نمائیم.

بدین ترتیب «تربیت عبارتست از کشاندن آدمی بسوی ارزشهای والای انسانی به گونه‌ای که آن ارزشها را بپذیرد، دوست بدارد، بکار بندد و بدان پای بند باشد».

یادگیری

در یک تعریف بسیار ساده و سطحی، یادگیری نتیجه و ماحصل فرآیند آموزش است. در تعریف واژه «آموزش» نیز چنین عنوان نمودیم که «آموزش» زمانی از معنا و وظیفه واقعی خود برخوردار است که تغییر و تحولی را در رفتار فراگیر ایجاد نماید.

بدین ترتیب «یادگیری» فرآیندی است که توانایی انجام دادن فعالیت‌هایی را برای فراگیر بوجود آورد که پیش از شروع به یادگیری از انجام دادن آن عاجز بوده است.

«گانه» دانشمند و تئوریسین نامدار فرانسوی برای این فعل و انفعال واژه «قابلیت» را برگزید. بدین ترتیب به اعتقاد وی حاصل فرآیند یادگیری ایجاد نوعی قابلیت خاص در فراگیر است.

تدریس

تدریس فعالیتی است برنامه‌ریزی شده، که بر فرآیند یادگیری تاثیر می‌گذارد و آنرا تقویت می‌کند. نتیجه آنکه «تدریس» لزوماً منجر به یادگیری نمی‌شود، بلکه فرصتی است که در راستای یادگیری و تقویت آن در اختیار فراگیر گذاشته می‌شود.

برنامه ریزی آموزشی

«برنامه‌ریزی آموزشی عبارتست از برنامه‌ریزی ایجاد تغییرات و قابلیت‌های مطلوب در فراگیر». عبارت دیگر برنامه‌ریزی آموزشی گونه‌ای از برنامه‌ریزی است که هدف اصلی آن ایجاد تغییرات مناسب در فراگیر می‌باشد.

هدفهای آموزشی

هدفهای آموزشی عبارتند از نتایجی که پس از اتمام دوره آموزشی و یا جلسه درسی حاصل خواهند گردید.

لذا هدفهای آموزشی عبارتند از نتایج حاصله از اجرای برنامه‌های آموزشی که می‌بایست در قالب تغییر نگرشها، افزایش اطلاعات و کسب مهارت‌ها و قابلیت‌های جدید توسط فراگیران منجلی گردد.

طبقه بندی هدفهای آموزشی:

در سال ۱۹۵۶ فردی به نام «بلوم^۱» باتفاق و همراهی همکاران خود توانست فعالیت‌های پیچیده یادگیری بر اساس هدفهای آموزشی و تربیتی را به روشنی و وضوح تفکیک، تقسیم و طبقه بندی نماید.

بر اساس نظریه بلوم هدفهای آموزشی از نظر ماهیت، درجه سادگی و پیچیدگی، در قالب‌ها و سطوح مختلفی قرار می‌گیرند. مثلاً از نظر ماهیت، بعضی از هدفهای آموزشی در ارتقاء مهارتهای عملی افراد موثرند، بعضی از هدفها در قالب افزایش اطلاعات و دانش فراگیرنده و نوع دیگری از هدفهای آموزشی تمایلات، علایق و نگرشهای فراگیرنده را تحت تاثیر خود قرار می‌دهند. بر این اساس هدفهای آموزشی در سه حیطه «شناختی^۲»، «عاطفی^۳» و «حسی- حرکتی^۴» طبقه بندی می‌شوند.

به منظور ارائه توضیحات بیشتر در این زمینه، ذیلاً هر یک از حیطه‌های فوق مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱- حیطه شناختی:

بطور کلی هدفهای آموزشی در حیطه شناختی به یادگیری مطالب و یافتن شناخت درباره آنها منجر می‌شود. این قلمرو شامل آن دسته از هدفهای آموزشی است که مستلزم باز شناسی و یادآوری آموخته‌هاست. آموزش و یادگیری در حیطه شناختی عمدتاً به ایجاد تواناییهای ذهنی در فراگیر منتهی می‌گردد. در این قلمرو فهمیدن و درک مطلب دارای موثرترین نقش می‌باشد. آنچه در این

۱- B. S. Bloom

۲- Cognitive domain

۳- Affective domain

۴- Sensorimotor domain

حیطه آموخته می شود از آسان به مشکل تقسیم بندی گردیده و معمولاً در شش سطح بشرح ذیل قرار می گیرند.

۱- دانش

۲- ادراک

۳- کاربرد

۴- تجزیه و تحلیل

۵- ترکیب

۶- قضاوت و ارزشیابی

برای آشنایی هر چه بیشتر با هر یک از موارد فوق و منظور نمودن آنها در تعیین هدفهای آموزشی، به توضیح مختصر در مورد هر کدام می پردازیم.

۱- دانش:

کسب دانش و معلومات پائین ترین سطح یادگیری در حیطه «شناختی» می باشد. در این سطح از فراگیر انتظار می رود اطلاعاتی را به حافظه بسپارد و آنچه را که قبلاً آموخته است، عیناً و بطور حفظی بازگو نماید.

۲- ادراک:

یادگیری در این سطح عبارتست از پی بردن به معنا و مفهوم مطالبی که بصورت کتبی یا شفاهی ارائه می شوند. در ارتباط با یادگیری در چنین سطحی از فراگیر انتظار می رود هنگامی که مطلبی را می بیند و یا می شنود، معنای آنرا درک و ضمن بیان معنا بزبانی ساده، از مفاهیم و اندیشه هایی که در آن مطلب وجود دارد استفاده فکری و یا عملی ببرد.

۳- کاربرد:

یادگیری در سطح کاربرد عبارتست از توانایی بکارگیری اصول علمی، فرضیه ها و قضایا برای حل مسائل جدید. در این سطح از یادگیری هدفهای آموزشی می بایست به گونه ای طراحی و تدوین گردند که پس از تحقق هدفهای آموزشی فراگیر قادر باشد با استفاده از اصول علمی و فرضیه هایی که قبلاً آنرا درک نموده، نسبت به حل مسائل جدید بدون راهنمایی دیگران اقدام نماید.

۴- تجزیه و تحلیل

مهارتهایی که به تحلیل مربوط می شوند در سطحی نسبتاً بالاتر از مهارتهای مربوط به ادراک و به کار بستن قرار دارند. در سطح ادراک بیشتر بر معنی و مفهوم مطلب تاکید می شود، در سطح کاربرد تاکید بر حل مسائل و رفع مشکلات با استفاده از اصول و نظریه‌هایی است که قبلاً در ک شده‌اند، اما در سطح تجزیه و تحلیل فراگیر باید بتواند:

اولاً: اجزاء و عناصر تشکیل دهنده یک مجموعه را خرد نماید.

ثانیاً: ارتباط منطقی بین اجزاء و عناصر تشکیل دهنده مجموعه فوق الذکر را مشخص کند.

ثالثاً: طریقه چیدمان، سازماندهی و وظیفه و عملکرد هر یک از عناصر تشکیل دهنده مجموعه مذکور را شناسایی نماید.

۵- ترکیب:

در این مرحله فراگیر باید بتواند اجزاء و عناصری را که در سطح تحلیل از یکدیگر منفک نموده بود با عناصر جدیدی ترکیب و به شیوه‌ای نوین سازماندهی و محصول جدیدی ارائه نماید.

ملاحظه می شود که در این سطح تاکید عمومی بر خلاقیت، ابداع و نوآوری است.

با این حال باید یادآوری نمود که وارد شدن در سطح ترکیب دقیقاً و واقعاً به این معنا نیست که لزوماً باید محصول جدیدی را خلق نمود. بلکه منظور اینستکه فراگیر بتواند با ارائه یک شیوه ابتکاری طرح جدیدی را ارائه و یا مشکل خاصی را حل نماید.

ارزشیابی و قضاوت

ارزشیابی و قضاوت عبارتست از داوری در باره ارزش کارها، اندیشه‌ها، راه حل‌ها و ، برای مقصود یا منظوری معین. وارد شدن در این سطح صرفاً آنگاه امکان پذیر است که کلیه سطوح ماقبل آن در حیطه شناختی با موفقیت طی شده باشند.

حیطه عاطفی در یادگیری

اهداف آموزشی در حیطه عاطفی آن قسمت از هدفهای آموزشی هستند که با نگرشها، عواطف، علایق و انگیزه‌ها سرو کار دارند.

طبقه بندی سطوح مختلف یادگیری در «حیطه عاطفی» در پنج سطح بشرح ذیل تنظیم می گردد.

۱- دریافت کردن و توجه نمودن

۲- پاسخ دادن

۳- ارزشگذاری

۴- سازماندهی ارزشها

۵- تبلور ارزشها در شخصیت

اینک هر یک از موارد فوق با رعایت اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱- دریافت و توجه (Receiving)

در این سطح فراگیر از وجود پدیده و یا موضوعی خاص (مثلا موضوع درسی) اطلاع حاصل نموده و نسبت به آن حساس می‌شود. بدین معنا که میل به تحمل در برابر شنیدن و یا دیدن پدیده مذکور در وجودش مشاهده می‌شود

۲- پاسخ دادن (Responding)

در این سطح از یادگیری در این حیطه ما با واکنش‌هایی سرو کار داریم که فراتر از توجه صرف به پدیده مورد نظر است. در این شرایط فراگیر از انگیزه‌های خوبی برای یادگیری برخوردار می‌باشد، بطوریکه نه تنها مایل است به موضوع توجه نماید، بلکه کاملا فعالانه آن را پی می‌گیرد.

۳- ارزشگذاری (پذیرش یک ارزش) (Valuing)

مفهوم پذیرش یک ارزش آنستکه فراگیر قلبا ارزش و یا پدیده‌ای را در وجود خود نهادینه نماید. یعنی نه تنها به آن اعتقاد داشته باشد، بلکه نسبت به آن متعهد نیز باشد.

۴- سازماندهی ارزشها

پس از آنکه فراگیر ارزش‌های مختلفی را پذیرفت و آنها را در وجود خود نهادینه نمود، حال باید ارزشها را سازماندهی نماید. در این وضعیت ارزشهایی که بیشتر مورد پذیرش می‌باشند بر سایر ارزشها رجحان یافته و در الویت قرار می‌گیرند.

۵- تجلی ارزشها در شخصیت

در این سطح از حیطه عاطفی، فرد برای مدتی طولانی مجموعه‌ای از ارزشها را در وجود خود نهادینه کرده است. در چنین وضعیتی مجموعه ارزشهای مذکور برای مدت زمان مدیدی رفتار شخص را تحت تاثیر خود قرا داده و بنابراین نظام ارزشها و رفتار تابع آن بتدریج در شخصیت وی متجلی گشته و جزئی از آن می‌گردند.

سطوح یادگیری در حیطه روان- حرکتی (حسی- حرکتی)

به علت وسعت دامنه مهارت‌های مبتنی بر تواناییهای روان- حرکتی، تاکنون توافقی کلی در مورد سطوح یادگیری در این حیطه بعمل نیامده است. صاحب‌نظران و محققانی که در این زمینه فعالیت می‌کنند در این خصوص نظریات مختلفی ارائه نموده‌اند. بر اساس یکی از این نظریات که توسط دایو^۱ (Dave) ارائه گردیده است، سطوح یادگیری در این حیطه به ترتیب از عمل ساده مشاهده و تقلید شروع شده و بتدریج به سطوح بالاتر ارتقاء می‌یابد. وی برای انجام مهارت‌های حرکتی سه نوع آمادگی بشرح ذیل را ضروری می‌داند.

۱- دایو یا دوه یکی از محققان هندی الاصل است که بعنوان کارشناس یونسکو در پاریس فعالیت می‌نماید.

الف: آمادگی شناختی

منظور از این نوع آمادگی اینستکه فراگیر پیش از شروع یادگیری مهارتی خاص در حوزه «حسی- حرکتی»، اطلاعات و آگاهیهای لازم را در آن مورد بخصوص داشته باشد.

ب: آمادگی جسمی

منظور از آمادگی جسمی آنستکه عضو و یا آن قسمت از اعضای بدن که لازم است در فعالیتهای مربوط به یادگیری مهارت شرکت نمایند از سلامت و آمادگی لازم برخوردار باشند.

ج: آمادگی عاطفی

این نوع آمادگی به علاقه و انگیزه به انجام مهارتهای حسی- حرکتی اشاره می‌نماید. همانگونه که پیش تر عنوان گردید، «دایو» هدفهای یادگیری در حیطه روان- حرکتی را در پنج سطح طبقه بندی نموده است که ذیلا مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱- مشاهده و تقلید

۲- اجرای مستقل

۳- دقت در عمل

۴- هماهنگی حرکات

۵- عادی شدن

۱- مشاهده و تقلید

تقلید پائین ترین سطح یادگیری مهارتهای حرکتی است. در این سطح فراگیر به مشاهده رفتار مربی خود می‌پردازد، حرکات او را مشاهده و سپس سعی می‌کند آنها عینا به ترتیب وقوع حرکات انجام دهد.

۲- اجرای مستقل

در این مرحله سطح یادگیری کمی بیش از مرحله قبل است. فراگیر از مرحله تقلید فاصله گرفته و به مرحله اجرای مستقل و آگاهانه مهارت می‌رسد.

۳- سرعت و دقت در عمل:

توانایی انجام مهارتهای حرکتی آنگاه به این سطح می‌رسد که فرد بتواند در اثر تمرین و تکرار متناوب کار، آنها با سرعت، دقت و ظرافت لازم انجام دهد.

۴- هماهنگی در حرکات

هنگامی که فراگیر به این سطح از مهارت می‌رسد، می‌تواند چند فعالیت را بصورت «همزمان» و «هماهنگ» اجرا نماید.

۵- عادی شدن

در این مرحله اجرای مهارت برای فراگیر کاملاً عادی می شود. یکی از مشخصه‌های بارز نائل شدن فراگیر به این سطح از مهارت آنستکه او قادر باشد بدون شک و تردید و صرف انرژی بیمورد و بصورتی ناخودآگاه کار یا مهارت مربوطه را انجام دهد.

هدفهای کلی

هدفهای جزئی

هدفهای رفتاری

به اعتبار مطالبی که پیش تر عنوان گردید، هدفهای آموزشی عبارتند از نتایج مورد انتظار پس از اتمام برنامه آموزشی. حال چنانچه اهداف مورد انتظار پس از اتمام دوره آموزشی را ذکر نمائیم، در واقع هدفهای کلی آموزش را عنوان نموده‌ایم.

مثلاً می‌گوییم پس از پایان یافتن دوره آموزشی، انتظار می‌رود فراگیر به یک برقرار درجه ۲ تبدیل گردد. این عبارت نتیجه نهایی و در واقع هدف کلی از اجرای آموزش است که می‌توان آن را به عناوین و عناصر کوچک‌تر تجزیه نمود. چنانچه چنین عملی را انجام دهیم، در واقع هدف کلی آموزش را به تعدادی عنوان و هدف جزئی تجزیه نموده‌ایم. اکنون هر یک از اهداف جزئی بدست آمده را می‌توان بعنوان یک هدف کلی در نظر گرفت و آن را به اهداف جزئی‌تر تجزیه نمود. این عمل آنقدر تکرار می‌شود تا در ارتباط با هر یک از عناوین و اهداف آموزشی، به جزئی‌ترین اهداف برسیم و تشخیص دهیم که اهداف آموزشی به اندازه کافی تجزیه شده و ادامه کار بیش از این مقدر نمی‌باشد.

هدفهای رفتاری

هدفهای رفتاری تغییراتی هستند که در پایان هر یک از مراحل آموزش می‌بایست در رفتار فراگیران پدیدار گردد. بعبارت دیگر «هدفهای رفتاری»، اعمال، رفتار، حرکات و آثاری هستند که باید در رفتار فراگیر مشاهده شود تا مشخص گردد موضوع مورد بحث را آموخته است. نکته بسیار مهم و حائز اهمیت در خصوص هدفهای رفتاری این است که با تعریف و تدوین این نوع اهداف:

اولاً: هدفهای رفتاری به مربی کمک می‌کند تا بتواند قابلیت‌ها، توانایی‌ها و رفتارهایی که لازم است فراگیر در پایان هر مرحله از آموزش بدان دست یابد دقیقاً مشخص نماید.

ثانیاً: با تدوین هدفهای رفتاری این امکان در اختیار مربی قرار می‌گیرد تا به سهولت نتایج حاصله از فرآیند آموزش را با دقت کامل ارزیابی نماید.

ثالثاً: فراگیران می‌توانند در هر مرحله از آموزش با مراجعه به هدفهای رفتاری آن مرحله و مقایسه آن با توانایی‌ها و قابلیت‌های خویش، میزان موفقیت در یادگیری و پیشرفت خود را مورد ارزیابی قرار دهند.

فرآیند تجزیه هدفهای کلی به هدفهای جزئی، معمولاً به سه روش خاص امکان پذیر است.

الف: تجزیه هدف کلی به هدفهای جزئی متوالی

در این نوع تجزیه، هر هدف جزئی نسبت به هدف جزئی بعد از آن، پیش نیاز محسوب می شود. لذا بدون گذر از هدف جزئی مرحله اول رسیدن به هدف جزئی مرحله دوم مشکل است.

ب: تجزیه هدف کلی به هدفهای جزئی موازی:

هدفهای آموزشی در شرایطی با یکدیگر ارتباط موازی دارند که برای آموختن و رسیدن به یک هدف، لزوماً نیازی به یادگیری توانائی‌هایی که در هدف و یا اهداف دیگر پیش بینی شده است، نباشد.

ج: تجزیه هدف کلی به هدفهایی که دارای ارتباطی ترکیبی می باشند.

در چنین وضعیتی اهداف کلی به گونه‌ای به اهداف جزئی تجزیه می گردند که هدفهای جزئی دو نوع ارتباط موازی و توالی با یکدیگر را توأم دارند می باشند.

استانداردهای آموزشی

برنامه درسی

با تشریح هدفهای آموزشی و روشن شدن مفهوم عباراتی همچون هدفهای کلی، هدفهای جزئی و رفتاری، اینک می توان به توضیح استانداردهای آموزشی و مهارت پرداخت. استاندارد آموزشی و مهارت به سندی اطلاق می گردد که در آن مجموعه توانائیها و قابلیت‌هایی که برای کسب دانش و مهارت در یک حرفه بخصوص مورد نیاز می باشد، مشخص گردیده است. در استانداردهای آموزشی، هدفهای کلی، جزئی و رفتاری به ترتیبی منطقی تعریف و تدوین گردیده و همچنین زمان اختصاص یافته به هر یک از عناوین و هدفهای آموزشی در دو حیطه «شناختی» (آموزشهای تئوری) و «حسی- حرکتی» (آموزش کارگاهی) نیز کاملاً مشخص گردیده است.

مشخص شدن ابزار، وسایل و تجهیزات مورد نیاز برای آموزش هر یک از عناوین و اهداف آموزشی، از دیگر خصوصیات و ویژگیهای استانداردهای آموزشی است. با توجه به نیاز جامعه به سطوح مختلف مهارت در یک حرفه خاص، استانداردهای آموزشی نیز از سطوح، درجات و طبقه بندیهای مختلفی برخوردار می باشند. وظیفه تهیه استانداردهای آموزشی رشته های مختلف فنی و حرفه ای در سطح کشور بعهده اداره کل پژوهش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور می باشد که معمولاً در ارتباط با فعالیت‌های مرتبط از نظریات استاتید فن، صاحبان نظر، کارشناسان و مربیان ورزیده و با تجربه سازمان و همچنین نمایندگان صاحبان صنایع، اتحادیه‌ها و صنوف استفاده می شود.

با توجه به اینکه در استانداردهای آموزشی و مهارت، زمان اختصاص یافته به هر یک از عناوین و هدفهای کلی و جزئی آموزش مشخص گردیده است، لذا مدرسین محترم می‌توانند پیش از شروع دوره‌های آموزشی، نسبت به تنظیم جدول برنامه درسی زمان بندی شده فراگیران اقدام و آنرا در مکان مناسبی که در معرض دید آنان باشد قرار دهند.

بسیار مناسب خواهد بود چنانچه در این برنامه درسی که می‌توان آنرا نوعی تقویم آموزشی تلقی نمود، هدفهای آموزشی از هفته اول شروع برنامه آموزشی تا آخرین هفته برگزاری دوره کاملا مشخص و معین باشد.

در ارتباط با مفاهیم آموزشی این فصل و به منظور مطالعه مطالب تکمیلی به کتاب "تحلیلی بر فرآیند تعلیم و تربیت" تألیف ناصر کوثری مراجعه بفرمائید.

*سوالات فصل دوم

- ۱- کدام یک از موارد ذیل در فرایند برنامه ریزی آموزشی مورد استفاده قرار نمی گیرد؟
 الف) شناسایی مسئله
 ب) نظرخواهی
 ج) طراحی ✓
 د) ارزشیابی
- ۲- در چه شرایطی استفاده از برنامه های آموزشی ضروری است؟
 الف) هنگامی که توقعات کاری ما از افراد مشخص نیست.
 ب) هنگامی که بین عملکرد واقعی و مورد انتظار فاصله وجود داشته باشد. ✓
 ج) لوازم و ابزار مناسب در اختیار افراد قرار نگرفته باشد.
 د) هنگامی که افراد از مهارت های مازاد بر نیاز شغلی برخوردارند.
- ۳- عدم آگاهی افراد نسبت به چگونگی استفاده از ماشین آلات جدیدی که خریداری شده و هیچ یک از کارکنان موسسه توانایی کار و استفاده از آن را ندارند، مشخص کننده وجود نیازهای آموزشی در سطح است.
 الف) فردی
 ب) منطقه ای
 ج) شرکتی ✓
 د) ملی
- ۴- کدام یک از موارد ذیل در فرآیند نیازسنجی آموزشی مورد استفاده قرار می گیرند؟
 الف) شناسایی مسئله ✓
 ب) طراحی
 ج) تدوین
 د) تجربه کار
- ۵- شناسایی علل کمبودها و نقایص عملکردی از الزامات بکارگیری این فرآیند می باشد؟
 الف) طراحی
 ب) تدوین
 ج) نیازسنجی ✓
 د) ارزشیابی
- ۶- فرایند نیست نظام مند برای شناسایی علل تفاوت های موجود بین ((عملکرد واقعی)) و ((عملکرد مورد انتظار))
 الف) نیازسنجی ✓
 ب) برنامه ریزی
 ج) اجرا
 د) طراحی
- ۷- نیاز آموزشی در سطح هنگامی احساس می شود که فردی بخواهد در محیط کار ارتقا یابد، رشد کند و یا پست جدید بگیرد.
 الف) شرکتی
 ب) منطقه ای
 ج) فردی ✓
 د) محلی

۸- الزام شرکت در دوره های آموزشی و اخذ پروانه کار برای اشتغال در صنوف مختلف، نشان دهنده نوعی از نیازهای آموزشی در سطح می باشد.

الف) فردی (ب) واحدهای تولیدی

✓ ج) ملی

۹- در فرایند ((پرورش)) آنچه لزوماً باید مورد توجه قرار گیرد عبارت است از :

الف) اهداف آموزشی پرورش یابنده

ب) اهداف تربیتی پرورش یابنده

✓ ج) استعدادهای ذاتی پرورش یابنده

د) دگرگونی های هدفمند در پرورش یابنده

۱۰- سازماندهی برنامه های آموزشی در راستای تحقق می باشد.

الف) محتوای آموزش (ب) تکنولوژی آموزش

✓ ج) اهداف آموزش

د) روش های آموزش

۱۱- فرآیندی است هدفمند که دانش و مهارت های مورد نیاز فراگیر در شغل کنونی و یا

وظایفی که برای وی در نظر گرفته شده است را ارائه می نماید.

✓ الف) آموزش

ب) یادگیری

ج) تدریس (د) پرورش

۱۲- در کدام سطح از حیطة شناختی توانایی ((قضاوت در خصوص ارزش مطالب)) وجود

دارد؟ (طبقه بندی بلوم)

الف) کاربرد (ب) دانش

✓ ج) ارزشیابی

د) ادراک

۱۳- بر اساس طبقه بندی بلوم توانایی به کارگیری اصول، قوانین و روش ها در کدام یک

از سطوح حیطة شناختی امکان پذیر است؟

✓ الف) کاربرد

ب) تجزیه و تحلیل

ج) ارزشیابی (د) تفسیر

۱۴- توانایی ((تفسیر نمودن)) در کدامین سطح یادگیری در حیطة شناختی امکان پذیر

است؟ (طبقه بندی بلوم)

الف) ادراک (ب) ارزشیابی

✓ ج) تجزیه و تحلیل

د) دانش

۱۵- در کدامیک از سطوح یادگیری در حیطة ((روان حرکتی)) فراگیر کار را با ((مهارت))

انجام می دهد؟

- ✓ الف) دقت در عمل
 ج) مشاهده و تقلید
 ب) اجرای مستقل
 د) تسلط پیدا کردن

۱۶- مهمترین هدف از اجرای برنامه های آموزشی است.

- ✓ ج) یادگیری فراگیر
 الف) برنامه ریزی
 ب) تدریس موفقیت آمیز
 د) پرورش فراگیر

۱۷- با دقت گوش کردن به مطالب و تلاش در فراگیری آن نشان دهنده آن است که

فراگیر در سطح از حیطة عاطفی قرار گرفته است.

- ✓ الف) دریافت نمودن
 ج) سازماندهی
 ب) ارزش گذاری
 د) پاسخ دادن

۱۸- نحوه تفکر، احساس و رویکرد یک فرد نسبت به یک موضوع خاص در برگیرنده

کدام یک از مفاهیم ذیل می باشد؟

- ✓ الف) نگرش
 ج) مهارت
 ب) دانش
 د) رفتار

۱۹- بالاترین و پایین ترین سطح یادگیری در حیطة شناختی کدام است؟ (طبقه بندی

بلوم)

- ✓ ج) ارزشیابی - دانش
 الف) ترکیب - دانش
 ب) ارزشیابی - ادراک
 د) تجزیه و تحلیل - دانش

۲۰- طرح سوال و اظهار تمایل فراگیر به یادگیری مطالب درسی فراگیر را در کدام سطح

از حیطة عاطفی قرار می دهد؟

- ✓ الف) پاسخ دادن
 ج) دریافت نمودن
 ب) سازماندهی
 د) ارزش گذاری

۲۱- عناصر تشکیل دهنده فرایند آموزش به ترتیب عبارتند از :

- ✓ ج) نیازسنجی - طراحی - تدوین - اجرا - ارزشیابی
 الف) نیازسنجی - تدوین - طراحی - اجرا - ارزشیابی
 ب) نیازسنجی - اجرا - طراحی - تدوین - ارزشیابی
 د) نیازسنجی - تدوین - اجرا - ارزشیابی - طراحی

۲۲- وظیفه مربی فنی و حرفه‌ای عبارتست از :

الف) برطرف نمودن نیازهای مرتبط با مهارت فراگیران

ب) انتقال اطلاعات مورد نیاز به فراگیران

ج) انتقال مهارت و نگرش مورد نیاز در خصوص وظایف فعلی فراگیران

د) انتقال دانش، مهارت و نگرش صحیح به فراگیران ✓

۲۳- در این سطح از یادگیری در حیطه عاطفی، مقایسه، بسط و ترکیب ارزش مطالب

آموخته شده مورد نظر می باشد :

الف) دریافت نمودن

ب) عکس العمل

ج) سازماندهی ✓

د) پاسخ دهی

۲۴- به اهدافی اطلاق می گردد که پس از تحقق آن فراگیر از قابلیت و توانایی اجرای آن

برخوردار است.

الف) مهارتی ✓

ب) دانشی

ج) نگرشی

د) کلی

۲۵- در این گام از فرایند ((برنامه درسی بر اساس ساختار شایستگی)) فعالیت ها و آیتم

های شغلی به موضوعات آموزشی تبدیل می شوند.

الف) تعریف دوره آموزشی ✓

ب) تهیه نمودار موضوع بندی آموزشی

ج) تهیه نمودار شایستگی

د) تدوین فهرست شایستگی

۲۶- یادگیری در این سطح از حیطه شناختی صرفاً جنبه حفظی دارد.

الف) ادراک

ب) کاربرد

ج) دانش ✓

د) ارزشیابی

۲۷- فرایندی است که چنانچه فراگیران آن را با موفقیت طی نمایند، به اهداف مورد

نظر در حیطه دانش، مهارت و نگرش دست خواهند یافت.

الف) آموزش ✓

ب) تدریس

ج) طرح درس

د) برنامه ریزی آموزشی

۲۸- برخوردار از دانش و توانمندی های انجام کار در نیروی انسانی باعث می شود.

الف) افزایش مهارت ✓

ب) ایجاد رقابت شخصی

ج) ایجاد زمینه اشتغال

د) افزایش نرخ بیکاری

۲۹- مفهوم واقعی تربیت عبارتست از:

- الف) تعلیم و تعلم
 ب) ایجاد قابلیت های نوین
 ج) تحول انسان به سوی ارزش ها ✓
 د) پرورش استعدادهای ذاتی

۳۰- از جمله مواردی است که در فرآیند بار آوردن مورد استفاده قرار می گیرد:

- الف) تحمیل نمودن ✓
 ب) تمایل به رشد طبیعی
 ج) توجه به استعدادهای ذاتی
 د) توجه به احساسات فرد

۳۱- فرآیندی است که بر اساس آن محتوای آموزش مشخص می شود:

- الف) طراحی برنامه درسی ✓
 ب) نیازسنجی آموزشی
 ج) طراحی اهداف آموزشی
 د) تجزیه و تحلیل اهداف

۳۲- در فرآیند بررسی و شناسایی نیازهای آموزشی، اطلاعاتی که با توسل به روش

تحقیق و با استفاده از آمار و اسناد حاصل می شوند، از ویژگی برخوردارند.

- الف) ((کلی و عام)) ✓
 ب) ((دقت و جزئیات))
 ج) ((دقت و کلی))
 د) ((جزئیات و عام))

۳۳- منشا تعیین اهداف آموزش محسوب می شوند.

- الف) محتوای آموزشی
 ب) برنامه درسی
 ج) نیازهای آموزشی ✓
 د) چهارچوب شرایط

۳۴- در فرآیند بررسی نیازهای آموزشی، اطلاعاتی که از طریق مشاهده حاصل می شوند

از ویژگی برخوردارند.

- الف) ((کلی و عام))
 ب) ((جزئی و عام))
 ج) ((جزئی و دقیق)) ✓
 د) ((کلی و دقیق))

۳۵- در فرایند آموزش پس از شناسایی نیازهای آموزشی وارد فعالیت های مرتبط با

می شویم.

- الف) طراحی دوره آموزشی ✓
 ب) انتخاب وسایل کمک آموزشی
 ج) ارزیابی دوره آموزشی
 د) بررسی چهارچوب شرایط

۳۶- نیازهای آموزشی عبارتند از:

- الف) حد فاصل شرایط مطلوب و شرایط خاص
 ب) حد فاصل شرایط پیشین و شرایط فعلی
 ج) حد فاصل شرایط موجود و شرایط مطلوب ✓
 د) حد فاصل شرایط مطلوب و شرایط آرمانی

۳۷- کدام یک از برنامه های آموزشی ذیل برای فراگیران مناسب تر است؟

(الف) دوره های کوتاه مدت

✓ (ب) دوره های مبتنی بر نیازهای آموزشی فراگیران

(ج) دوره های بلند مدت

(د) دوره های مبتنی بر استانداردهای آموزشی

۳۸- در فرایند تجزیه و تحلیل شغل با استفاده از روش مصاحبه، مناسب ترین منبع

کسب اطلاعات کدام است؟

(ب) مدیران سطوح میانی سازمان

✓ (الف) فرد متصدی شغل

(د) مدیران ارشد سازمان

(ج) مربیان آموزشی

۳۹- شرایط احراز شغل عبارتست از :

(الف) شرایط جسمانی و توانایی فردی متصدی شغل

✓ (ب) الزامات موجود در طبقه بندی شغل

(ج) بررسی ماهیت شغل

(د) الزامات و محدودیت های سازمانی

۴۰- برای بررسی مهارت های مورد نیاز متصدی شغل، نیازسنجی مورد استفاده در کدام

سطح صورت می گیرد؟

(ب) سطوح میانی

(الف) مدیران ارشد

(د) متصدیان سایر مشاغل

✓ (ج) افراد

۴۱- جزء لاینفک فرایند آموزش است :

(ب) طبقه بندی مشاغل

✓ (الف) نیازسنجی

(د) تکنولوژی آموزشی

(ج) گزینش مربیان آموزشی

۴۲- اولین گام در فرایند نیازسنجی آموزشی کدام است؟

(الف) بررسی وضعیت ایده آل

(ب) بررسی وضعیت مطلوب

✓ (ج) شناسایی کمبودها و نقایص عملکردی

(د) بررسی راه های بهبود شرایط

۴۳- از جمله عناصر موثر در فرایند نیازسنجی آموزشی محسوب می گردد :

(ب) بررسی وضعیت فیزیکی کلاس

✓ (الف) تجزیه و تحلیل شغل

(د) بررسی چهارچوب شرایط

(ج) بررسی میزان توانایی مربیان

۴۴- در کدام یک از موارد ذیل به مشاهده و بررسی مستقیم فعالیت کارکنان می

پردازیم؟

الف) تعیین اهداف آموزش

ب) تعیین طرح درس

✓ ج) تحلیل و آنالیز شغل

د) تنظیم استاندارد آموزشی

۴۵- تفاوت بین قابلیت های فردی و توانایی های مورد نیاز برای انجام شغل، مشخص

کننده کدام سطح از نیازهای آموزشی است؟

✓ الف) فردی

ب) محلی

د) سازمانی

ج) منطقه‌ای

۴۶- تفاوت موجود بین اهداف و نتایج حاصل از فعالیت‌های سازمان که ناشی از کمبود

دانش، مهارت و نگرش کارکنان باشد، کدام سطح از نیازهای آموزشی را مشخص می

نماید؟

✓ الف) سازمانی

ب) فراسازمانی

د) منطقه ای

ج) فردی

۴۷- تشریح شرایط فیزیکی محیط کار، ساعت کار، نکات ایمنی و مربوط به کدام یک

از موارد ذیل می باشد؟

الف) شرح وظایف شغل محوله

ب) ماهیت کار

د) طبقه بندی مشاغل

✓ ج) شرایط کار

۴۸- سر واژه ((شنا))، (شناسایی مسئله، نظرخواهی و ارزیابی)، مبین کدام یک از

فعالیت های مرتبط در فرایند آموزش می باشد؟

✓ الف) نیازسنجی

ب) تدوین

د) طراحی

ج) تجزیه و تحلیل شغل

۴۹- نیازسنجی آموزشی در چه سطوحی صورت می پذیرد؟

✓ الف) فردی، سازمانی، منطقه‌ای، ملی

ب) فردی، منطقه‌ای، محلی، سازمانی

ج) فردی، سازمانی، محلی، صنایع

د) سازمانی، صنایع، فردی، ملی

۵۰- مفهوم سر واژه و اصطلاح ((CUDBAS)) کدام است؟

الف) تهیه و تدوین برنامه آموزشی بر مبنای اهداف آموزشی

ب) تهیه و تدوین برنامه آموزشی بر مبنای نیازهای آموزشی

ج) تهیه و تدوین برنامه آموزشی بر مبنای توانایی مربیان

د) تدوین یک برنامه درسی بر مبنای ساختار توانایی ✓

۵۱- مجموعه هدف های کلی و جزئی تدوین شده در هر رشته آموزشی را آن رشته می نامند.

الف) استاندارد آموزشی ✓

ب) مفاهیم آموزشی

ج) محتوای آموزشی

د) برنامه آموزشی

۵۲- تهیه یک برنامه درسی از میان برنامه های درسی مختلف را می نامند.

الف) تحلیل

ب) ارتقاء

ج) مونتاژ ✓

د) اشتراک

۵۳- انواع حیطه های یادگیری بر اساس طبقه بندی بلوم عبارتند از :

الف) حسی- حرکتی، تحلیلی، شناختی

ب) حسی- حرکتی، شناختی، عاطفی ✓

ج) شناختی، تحلیلی، رفتاری

د) روانشناختی، شناختی، حسی- حرکتی

۵۴- در این سطح از یادگیری در حیطه حسی- حرکتی، فراگیر در تلاش است که با

تمرینات مکرر مهارت مورد نیاز را به شکل مطلوب انجام دهد.

الف) مشاهده و تقلید

ب) اجرای مستقل

ج) دقت در عمل ✓

د) تسلط پیدا کردن

۵۵- یادگیری در حیطه شناختی در ارتباط با کدامیک از موارد ذیل می باشد؟

الف) مهارتهای فیزیکی

ب) امیال و نگرشها

ج) موارد مرتبط با قوای ذهنی ✓

د) فعالیتهاى فرهنگی

۵۶- چنانچه یادگیری فراگیر در ارتباط با موضوعی خاص از حالت ((انفعال)) به ((فعال))

تبدیل گردد، یادگیری وی در چه سطحی و در کدام حیطه صورت پذیرفته است؟

الف) ارزش نهادن- حیطه شناختی

ب) ارزش نهادن- حیطه عاطفی

ج) دریافت و توجه کردن- حیطه عاطفی ✓

د) دریافت و توجه کردن- حیطه شناختی

۵۷- کدامیک از موارد ذیل نشان دهنده یادگیری در سطح ((ارزش گذاری)) حیطة

عاطفی می باشد؟

الف) فراگیر پس از دریافت مطالب از خود عکس العمل نشان میدهد.

ب) فراگیر از مطالب ارائه شده جانبداری می کند.

ج) فراگیر مطالب را در وجود خود نهادینه می کند.

د) فراگیر به ارزیابی مطالب پرداخته و برای آن ارزش قائل می شود. ✓

۵۸- در کدام یک از موارد ذیل می توان از روش ((طوفان فکری)) برای مشخص نمودن

توانایی های مورد نیاز تصدی یک حرفه خاص استفاده نمود؟

ب) طرح طبقه بندی مشاغل

الف) آنالیز شغلی و رفتاری ✓

د) تهیه برنامه درسی

ج) تهیه طرح درس

۵۹- بررسی هدفهای رفتاری مربوط به کدام بخش از فعالیت های مرتبط با تدریس می

باشد؟

الف) فعالیت های حین تدریس

ب) فعالیت های خاص

ج) فعالیت های پیش از تدریس ✓

د) فعالیت های پس از تدریس

۶۰- سطح یادگیری ((دانش)) در حیطة ((شناختی)) کدام یک از موارد زیر را مورد

بررسی قرار می دهد؟

ب) توانایی عیب یابی فراگیر

الف) قوای فکری و حافظه فراگیر ✓

د) قوه ابتکار فراگیر

ج) قوای تجزیه و تحلیل فراگیر

۶۱- چنانچه فراگیر بتواند چکیده مطالب درسی روز را توضیح دهد، در کدام مرحله از

یادگیری در حیطة شناختی قرار گرفته است؟

ب) پاسخ

الف) ادراک ✓

د) دانش

ج) ترکیب

۶۲- مشاهده مستقیم فعالیت ها در حین کار و آنالیز آن به منظور انجام می شود.

الف) آنالیز شغلی و رفتاری ✓

ب) طبقه بندی مشاغل

ج) طراحی دوره آموزشی

د) تنظیم طرح درس

۶۳- هدف از تشریح و تحلیل یک کار بخصوص و تجزیه آن به زیر مجموعه های کوچکتر، کدام یک از موارد ذیل می باشد؟

الف) تجزیه و تحلیل شغل

✓ ب) آنالیز هدف و تجزیه به هدف های جزئی

ج) آنالیز و طبقه بندی فعالیت ها

د) ترکیب فعالیت ها با یکدیگر

۶۴- چنانچه فراگیر قادر به حل مسائل جدید بدون راهنمایی دیگران باشد، در کدام سطح یادگیری از حیطة شناختی قرار گرفته است؟

الف) ترکیب

ب) ارزشیابی

✓ ج) کاربرد

د) ادراک

۶۵- کد بین المللی استاندارد برای یک حرفه خاص توسط تعیین و اعلام می گردد.

✓ الف) سازمان بین المللی کار

ب) سازمان آموزش فنی و حرفه ای

ج) سازمان استاندارد های منطقه ای

د) سازمان استانداردهای بین المللی

۶۶- هدف های آموزشی

الف) همان برنامه آموزشی است.

✓ ب) وضعیت مطلوبی است که باید در فراگیر ایجاد شود.

ج) بر مبنای طرح درس تهیه می شوند.

د) بر مبنای نظریه ی یادگیری تنظیم می شوند.

۶۷- برخورداری از باعث می شود که فراگیر برای یادگیری مهارت های خاص از

انگیزه های لازم برخوردار باشد.

ب) آمادگی شناختی

✓ الف) آمادگی عاطفی

د) آمادگی فیزیکی

ج) آمادگی جسمی

۶۸- در مدت زمان آموزش، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای آموزش هر یک از

عناوین درسی مشخص می شوند.

الف) برنامه درسی

ب) برنامه آموزشی

✓ ج) استانداردهای آموزشی

د) فرایند آموزش

- ۶۹- تجزیه هر یک از اهداف کلی به اهداف جزئی تا آنجا ادامه می یابد که :
- الف) هدف های جزئی با یکدیگر ارتباط عمودی داشته باشند.
- ب) هدف های جزئی با یکدیگر ارتباط موازی داشته باشند.
- ✓ ج) هر یک از هدف های جزئی به یک هدف رفتاری تبدیل شده و دیگر قابل تجزیه نباشد.
- د) هدفهای جزئی فاقد ارتباط عمودی و یا موازی با یکدیگر باشند.
- ۷۰- در کدام مورد از سطوح یادگیری در حیطة ((حسی - حرکتی)) حضور مربی الزامی

است؟

- ✓ الف) اجرای مستقل
- ب) تسلط پیدا کردن
- ج) هماهنگی در حرکات
- د) دریافت و توجه
- ۷۱- در فرایند ((تهیه برنامه درسی بر اساس ساختار توانایی)) :
- الف) مهارت و تکنیک مورد نیاز برای انجام شغل مشخص میشود.
- ب) مهارت و دانش مورد نیاز برای انجام شغل مشخص میشود.
- ج) دانش و نگرش مورد نیاز برای انجام شغل مشخص میشود.
- ✓ د) دانش، نگرش و مهارت مورد نیاز برای انجام وظایف شغلی مشخص می شود.
- ۷۲- واژه ((کنجکاوی)) عمدتاً در کدام یک از حیطة های یادگیری از کاربرد بیشتری

برخوردار است؟

- الف) حسی - حرکتی
- ب) شناختی
- ✓ ج) عاطفی
- د) حسی
- ۷۳- در فرایند ((تهیه و تدوین برنامه درسی بر اساس ساختار توانایی)) و در گام ((تعیین سطح شایستگی)) ، مراد از ((کار کم اهمیت تر)) کدام است؟
- الف) نیاز به مهارت خاصی ندارد.
- ب) آگاهی از فنون اجرای کار از الزامات تصدی شغل نمی باشد.
- ✓ ج) نیازمند دانش، نگرش و مهارت با سطح اندک می باشد.
- د) اساساً به مهارت، دانش و نگرش خاصی نیاز ندارد.

- ۷۴- کدام یک از اهداف آموزشی ذیل مستلزم بکارگیری اندام حرکتی است؟
- ✓ الف) هدف مهارتی
- ب) هدف نگرشی
- ج) هدف شناختی
- د) هدف دانشی

۷۵- مبنای شکل گیری ((تربیت طبیعی)) است.

- ✓ الف) تمایلات فطری
- ب) استعدادهای ذاتی
- ج) اهداف پرورشی
- د) اهداف آموزشی

فصل سوم

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۳ توانایی تهیه و تنظیم طرح درس

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ‌دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۳) بشرح ذیل را کسب نموده و ضمن توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه، شیوه‌های مختلف "تهیه و تدوین محتوای آموزشی" و همچنین "روش‌ها و فنون مختلف تدریس" را شناسایی نموده و از توانایی تهیه و تنظیم "طرح درس" برخوردار باشد.

زمان آموزش بر حسب ساعت

نظری	عملی	جمع
۱۱	۵	۱۶

دانش:

۳- توانایی تهیه و تنظیم طرح درس

۳-۱ آشنایی با طرح درس

- مزایا و ضرورت طرح درس

- انواع طرح درس

۳-۲ آشنایی با چهارچوب تهیه و تنظیم طرح درس

- شرایط زمانی

- شرایط مکانی

- شرایط انسانی

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۳:

طرح درس

طرح و برنامه‌ای که مجموعه فعالیت‌ها و همچنین ابزار و روش‌های مورد استفاده در یک جلسه درسی را مشخص و معین می‌کند، اصطلاحاً «طرح درس» نامیده می‌شود.

«طرح درس» روزانه شامل پیش بینی و تنظیم مجموعه فعالیت‌هایی است که برای رسیدن به یک یا چند هدف ویژه آموزشی در یک جلسه تدریس تدارک دیده می‌شود.

بدین ترتیب تشریح و توصیف عناصری همچون محتوای درسی، وضعیت و شرایط عمومی کلاس بخصوص وضعیت فراگیران، روش‌های آموزش و همچنین مشخص نمودن وسایل و ابزاری که می‌بایست هنگام تدریس مورد استفاده قرار گیرند، از جمله مواردی است که ما را در هر چه دقیقتر تنظیم نمودن «طرح درس» یاری خواهد نمود. لذا به منظور تنظیم و تدوین «طرح درس»، علاوه بر هدف‌های آموزشی، لازم است عناصر یاد شده نیز معین و مشخص گردند.

بدین ترتیب، فرایند تنظیم «طرح درس»، بر منبای پنج محور اساسی بشرح ذیل صورت می‌پذیرد:

۱- چهارچوب شرایط

۲- هدف‌های آموزشی

۳- محتوای آموزشی

۴- روش‌های آموزشی

۵- وسایل آموزشی

هدف‌های آموزشی پیش‌تر مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اینک به بررسی سایر موارد می‌پردازیم.

۱- چهارچوب شرایط

«چهارچوب شرایط» اصطلاحاً به کلیه شرایطی اطلاق می‌گردد که برنامه آموزشی در آن شرایط و یا تحت تاثیر آن اجرا می‌گردد.

در ارتباط با شرایط و عواملی که فرایند تدریس را تحت تاثیر قرار می‌دهند، می‌توان به سه عنصر اشاره نمود.

الف- شرایط زمان

ب- شرایط مکان

ج- شرایط فراگیران

الف- شرایط زمانی

«شرایط زمانی»، عنصر زمان و تأثیرات احتمالی آن در فرایند تدریس را مورد بررسی قرار می‌دهد.

ب: شرایط مکانی

شرایط مکانی به کلیه شرایط، امکانات و ویژگی‌هایی اطلاق می‌گردد که مکان اجرای آموزش (کلاس درس) از آن برخوردار است.

مطابق استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

ج- شرایط فراگیران

«شرایط فراگیران» اصطلاحاً به کلیه ویژگی‌ها و شرایط خاصی اطلاق می‌گردد که گروه فراگیر از آن برخوردار می‌باشند.

می‌دانیم که یادگیری فرایندی است که برای تحقق آن فراگیر باید شخصاً به فعالیت بپردازد. از دیگر سوی می‌دانیم که برای هر فعالیتی لازم است محرک و یا انگیزه خاصی وجود داشته باشد. فراگیرانی که فاقد انگیزه‌های ضروری باشند، هیچ کوشش و فعالیتی در خصوص یادگیری از خود نشان نخواهند داد. لذا انگیزش و عامل به حرکت در آورنده یکی از ارکان و عناصر اساسی در این فرایند است.

اما استفاده از عامل انگیزش در فرایند یادگیری آنگاه امکان پذیر است که فراگیر را آنگونه که هست بشناسیم و با استفاده از این شناخت در وی ایجاد انگیزه نماییم.

بنابراین:

یکی از مهمترین و عمده‌ترین عناصر موثر در فرایند آموزش و یادگیری، خصوصیات و ویژگیهای فراگیران است که باید توسط مربی شناسایی شود.

۲- محتوای درسی

بطور کلی محتوای درسی به کلیه، مباحث، مطالب و موضوعاتی اطلاق می‌گردد که به منظور تحقق یافتن هدفهای آموزشی، در فرایند تدریس ارائه و عنوان می‌گردند. ملاحظه می‌گردد که در تهیه، تدوین و تنظیم محتوای آموزشی، ملاک و معیار همان هدفهای آموزشی است.

در ارتباط با تهیه محتوای درسی، اولین مرحله، روشن نمودن پاسخ سوال زیر است.

نکات و یا اصول عمده موجود در موضوع درسی کدامند؟

با مشخص شده پاسخ سوال فوق، اکنون لازم است مطالب آموزشی بر مبنای عناوین کلیدی درس که همان هدفهای جزئی یا مرحله‌ای می‌باشند تهیه و ضمن رعایت ترتیب و توالی منطقی تنظیم گردند.

در این وضعیت انتخاب مطالب باید بگونه‌ای باشد که:

- ۱- اولاً هدفهای آموزشی را کاملاً پوشش دهند.
- ۲- ثانیاً با سطح آموزش و همچنین زمان پیش بینی شده در استاندارد آموزش همخوانی داشته باشند.
- ۳- ثالثاً به روز باشند.

در تدوین و تنظیم محتوای درسی، لازم است اصول تقریباً مشابه ذیل، رعایت گردد.

از حقیقی به مجازی

از ساده به مشکل

از گذشته به حال

از عینی به ذهنی

از دانسته به ندانسته

از معلوم به مجهول

روشهای تنظیم محتوای آموزشی

با توجه باینکه محتوای درسی بر اساس هدفهای آموزشی تنظیم می‌گردد، لذا تنظیم محتوای درسی نیز به سه گونه مختلف امکان پذیر است.

۱- تنظیم محتوای درسی به روش از کل به جزء.

۲- تنظیم محتوای درسی به روش از جزء به کل.

۳- تنظیم محتوای درسی به روش ترکیبی.

روش نوع سوم از ترکیب روشهای اول و دوم حاصل می‌گردد.

۱- تنظیم محتوای درسی با استفاده از روش «از کل به جزء»

برای تنظیم محتوای درسی هنگامی از این روش استفاده می‌شود که تجزیه هدف کلی درس به هدفهای جزئی و مرحله‌ای بصورت موازی صورت گرفته باشد.

۲- تهیه محتوای آموزشی با استفاده از روش (از جزء به کل)

در فرایند تنظیم محتوای درسی هنگامی از این روش استفاده می‌شود که تجزیه هدف کلی درس به هدفهای جزئی بشکل عمودی صورت گرفته باشد. بدین معنا که تحقق هر یک از هدفهای جزئی مستلزم تحقق هدف جزئی ما قبل آن باشد.

روشهای مختلف آموزش:

به منظور بررسی جامع و تشریح مواردی که برای جامعه معلمان و مربیان از قابلیت کار بردی برخوردار باشند، روشهای آموزشی را در سه حوزه کلی بشرح ذیل تفکیک و به توضیح هر یک خواهیم پرداخت.

۱- روش تدریس که در آن فقط مربی فعالیت می‌کند (مربی مدار)

۲- روش تدریس که در آن مربی و فراگیر مشترکاً فعالیت می‌کنند (روش مشارکتی)

۳- روش تدریس که در آن فقط فراگیر فعالیت می‌کند. (فراگیر مدار)

۱- روش تدریس (مربی مدار)

در این روش مربی یا سخنران بعنوان یک رابط (communicator)، محتوا، مطالب و مفاهیم درسی را به اشکال مختلف و گوناگون (گفتاری، نوشتاری، استفاده از تصاویر و ...)، به فراگیران منتقل نموده و یا القاء می‌نماید. استفاده از این روش با مزایا و معایبی همراه است. بر اساس

تحقیقات بعمل آمده، معایب استفاده از این روش، کمی بیش از مزایای آن می‌باشد. از جمله معایب عمده‌ای که استفاده از این روش به همراه دارد انستکه:

اولاً: در این روش، ارتباطی که بین مربی و فراگیر ایجاد می‌شود نوعی ارتباط یکطرفه است.

ثانیا: چنانچه مربی بخواهد فقط با استفاده از این روش تا پایان جلسه درسی به تدریس بپردازد، بتدریج نه تنها انرژیهای لازم و ضروری را برای ادامه فعالیت‌های آموزشی از دست خواهد داد، بلکه در زمینه ایجاد انگیزه در فراگیران و همچنین یادگیری موثر آنان با مشکلاتی کاملاً جدی مواجه خواهد گردید.

ثالثاً: سطح و میزان استفاده از این روش در ارتباط با آموزشهای مهارتی (حیطه روان- حرکتی) بسیار محدود است.

رابعاً: در این روش با فراگیران بعنوان یک گروه (و نه به عنوان افرادی که هر یک دارای شرایط و خصوصیات جداگانه‌ای می‌باشند)، برخورد می‌شود و لذا در چنین شرایطی تحقق هدفهای آموزشی برای کلیه فراگیران با موانعی روبرو خواهد شد.

چگونه سخنرانی کنیم؟

برای هر سخنرانی می‌توان به دو مرحله عمده اشاره نمود:

۱- آماده نمودن و تنظیم سخنرانی

۲- اجرای سخنرانی

۱- آماده نمودن و تنظیم سخنرانی

معمولاً مطالبی که در سخنرانی ارائه می‌شوند از سه بخش عمده بشرح ذیل تشکیل می‌شوند.

الف: مقدمه

ب: متن

ج: نتیجه

الف- مقدمه:

مقدمه باید ذهن فراگیر و یا شنونده را برای ورود به بحث اصلی آماده نماید. مقدمه سخنرانی دو

وظیفه اساسی را بعهده دارد:

- جلب توجه فراگیران

- مستقر نمودن موضوع اصلی در ذهن شنوندگان

ب- متن:

اولین اقدام برای تنظیم متن سخنرانی آنستکه مطالب جمع آوری شده به ترتیب منطقی و اهمیت آن مرتب شوند. مطالبی که در متن سخنرانی گنجانده می‌شوند، نباید از سه یا چهار موضوع اصلی بیشتر باشند.

ج- نتیجه

در این مرحله نکات مهم یکبار دیگر عنوان می‌شوند و نتایج بدست آمده مجدداً مرور و مورد تأکید قرار می‌گیرند.

۲- روش تدریس مشارکتی

در این روش مربی و فراگیر با همکاری و اشتراک مساعی یکدیگر به منظور تحقق اهداف آموزشی بطور فعال شرکت می‌کنند. بنابراین در این روش ارتباط برقرار شده بین مربی و فراگیر نوعاً ارتباطی دو طرفه می‌باشد.

این روش معمولاً با استفاده از دو تکنیک مجزا بشرح ذیل می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

۱- روش پرسش و پاسخ

۲- روش بحث گروهی

۱- روش پرسش و پاسخ

در این روش مربی بطور مستمر و متناوب و در زمان طرح قسمتهای مختلف محتوای درسی، سوالاتی را مطرح نموده و سپس با ارزیابی و تجزیه و تحلیل پاسخهای ارائه شده از سوی فراگیران و کسب اطمینان از درک و فراگیری مطالب، مفاهیم بعدی را مطرح می‌نماید.

۲- روش بحث گروهی

در این روش مربی پس از طرح یکسری مفاهیم کلی و ایجاد زمینه‌ها و بستر مناسب، سوالی بشکل کلی و عمومی مطرح نموده و سپس فراگیران را به اظهار نظر و بحث در مورد آن دعوت می‌نماید. روش بحث گروهی برای کلاسهایی قابل اجراست که تعداد نفرات آن محدود باشند. (مثلاً بین ۶ تا ۱۴ نفر).

اجرای بحث گروهی

بحث گروهی معمولاً با ذکر مقدمه‌ای از سوی مربی شروع می‌شود. در این مقدمه، هدف، ضوابط، وظیفه و مسئولیت هر یک از فراگیران مشخص می‌شود. سپس بحث گروهی را می‌توان با طرح یک سوال آغاز نمود.

از این پس کنترل مربی بر اجرای بحث به گونه غیر مستقیم اعمال می‌شود. در واقع وظیفه اصلی مربی در این شرایط عبارتست از شروع بحث، کنترل غیر مستقیم و هدایت آن بسمت اهداف از پیش تعیین شده.

روش تدریس فراگیر مدار

مهمترین ویژگی این شیوه آموزشی آنستکه محور فعالیت‌های آموزشی معطوف به فراگیر است. اساس و بنیان این شیوه آموزشی آنستکه فراگیر به گونه‌ای مستقل و بر پایه تفکر و اندیشه خویش، مسیر رسیدن به اهداف آموزشی را کشف و آنرا طی نماید. استفاده از این شیوه آموزشی در اشکال گوناگون صورت می‌پذیرد که عمده‌ترین آن عبارتند از «شیوه اکتشافی» و «شیوه حل مساله».

یادگیری به شیوه اکتشافی فرایندی است که بر اساس آن فراگیر با راهنماییهای محدود مربی و با استفاده از نتایج آزمایشاتی که انجام می‌دهد و تجزیه و تحلیل مفاهیمی که قبلاً آموخته است، به قواعد و قوانینی که از قابلیت تعمیم نیز برخوردار می‌باشند دست یابد.

۳- روش «حل مساله»

در این روش پس از طرح مقدمات و ایجاد زمینه‌های مناسب، مطلبی بعنوان یک مساله و یا یک معما طرح و از فراگیر خواسته می‌شود که در جهت حل آن تلاش نماید. در این شیوه فعالیت‌های آموزشی بگونه‌ای طراحی می‌شوند که فراگیر برای رسیدن به هدفهای آموزشی بدون کمک و راهنمایی مربی راساً اقدام و فعالیت نماید.

فرآیند حل معما می‌تواند بصورت انفرادی و یا گروهی (مثلاً گروههای سه نفره) صورت پذیرد. در صورت استفاده از طریقه دوم:

اولاً: هر گروه را می‌توان در اطراف یک میز مستقل مستقر نمود.

ثانیاً: فراگیران با هوش و همچنین ضعیف باید به گونه‌ای متعادل بین گروههای مختلف توزیع گردند که ضمن برقراری تعادل نسبی در میزان قدرت تفکر، تعقل و تجزیه و تحلیل گروههای تشکیل شده، اصل شرکت فعال فراگیران ضعیف در فرایند آموزش و یادگیری نیز رعایت گردد. بطور کلی و به منظور دستیابی به بهترین و موثرترین شیوه تدریس، رعایت نکاتی بشرح ذیل را توصیه می‌نماید.

در ابتدا و شروع هر کلاس، مناسبترین روش آموزش «سخنرانی» می‌باشد. پس از سپری شدن این مرحله به تدریج می‌توان فراگیران را در فعالیت‌های آموزشی سهیم و شریک نمود. در اواسط کلاس چنانچه فعالیت‌های موسوم به «حل مساله» در طرح درس پیش بینی شده باشد، می‌توان این روش را مورد استفاده قرار داد.

نهایتاً در اواخر جلسه مربی مجدداً ابتکار عمل را بدست گرفته و ضمن عهده دار شدن سهم عمده‌ای از فعالیت‌های آموزشی و بیان مطالب پایانی، به فعالیت‌های آموزشی خاتمه خواهد داد.

روش آموزش واحد کار (پروژه): در این شیوه آموزشی از فراگیر خواسته می‌شود که پس از یادگیری و آموختن قسمتی از اهداف آموزشی، در ارتباط با مفهوم یا مفاهیم مورد بحث تکلیفی را انجام دهد و یا پروژه‌ای را تهیه نماید. وی در انجام این تکلیف، با بررسی و تجزیه و تحلیل مفاهیم آموزشی، جمع آوری و تنظیم اطلاعات مرتبط، گزارش و یا پروژه‌ای را تهیه و ارائه می‌نماید. در این شیوه آموزشی، ماهیت فعالیت‌های فراگیر عمدتاً و عملاً به نوعی فعالیت‌های "آموزشی-تحقیقاتی" تبدیل می‌شود.

روش آموزش «بازدید علمی»: روش آموزش «بازدید علمی» را می‌توان از جمله روش‌های «فراگیر محور» و یا بعضاً «اشتراکی» تلقی نمود که اساساً در خارج از محیط کلاس و مراکز آموزشی صورت می‌گیرد.

در جریان بازدید و در قسمتهای مختلف، مربی یا راهنما توضیحات لازم را در ارتباط با چگونگی انجام کار ارائه و به سوالات فراگیران پاسخ خواهند داد. در پایان بازدید می‌توان نظرات فراگیران را در خصوص مشاهداتشان جمع آوری و مورد ارزیابی و بررسی قرار داد.

تنظیم طرح درس: با در اختیار داشتن هدف های درسی و روشن شدن کلیه عناصر موثر در شکل گیری طرح درس، اینک می‌توان به تنظیم آن پرداخت. طرح درس روزانه برنامه ایست مدون و کاملاً سنجیده که لازم است پیش از تدریس برای تحقق اهداف آموزشی تهیه و تنظیم شود.

مزایا و ضرورت‌های تنظیم طرح درس

- دلایل زیر ضرورت تنظیم طرح درس روزانه برای مدرسین را توجیه می‌نماید.
- طرح درس روزانه باعث می‌شود که با طرح و برنامه و اهدافی مشخص در کلاس درس حضور یابیم.
 - طرح درس روزانه باعث می‌شود که ضمن رعایت توالی مطالب، با استفاده از روشها و ابزار مناسب، مراحل مختلف فرایند تدریس را به نحو مطلوبی برنامه ریزی و اجرا نماییم.
 - احتمالاً مدرسین تازه کار برای بخاطر سپاری جزئیات مراحل مختلف تدریس احتمالاً مشکلاتی خواهند داشت. تنظیم طرح درس و استفاده از آن چنین مشکلاتی را تا حدود زیادی مرتفع خواهد نمود.
 - در فرایند تنظیم طرح درس، توجه مربی به اهمیت و انتخاب و سائل آموزشی و همچنین روشهای مناسب تدریس جلب خواهد گردید.
 - تنظیم طرح درس موجب می‌شود مربی مشکلات احتمالی تدریس و یادگیری فراگیران را پیش بینی نموده و تدابیر مناسبی برای رفع آن اتخاذ نماید.
- انواع طرح درس: برای تنظیم طرح درس دو رویکرد اساسی وجود دارد.
- الف: تنظیم طرح درس بر اساس اهداف آموزشی در «حیطه شناختی»

ب: تنظیم طرح درس بر اساس اهداف آموزشی در حیطة «روان- حرکتی».

الف: تنظیم طرح درس با این رویکرد به چگونگی تحقق اهداف آموزشی در «حیطه شناختی» می‌پردازد که طرح آن معمولاً و عمدتاً در کلاسهای تئوری امکان پذیر است.

فرم طرح درس پیشنهادی که ذیلاً مشاهده می‌گردد، بر مبنای مراحل چهارگانه اجرای تدریس تئوری تنظیم گردیده است.

سایر ملاحظات	روش تدریس	فعالیت‌های فراگیرندگان	نکات مهم درس	زمان	مراحل تدریس
	سخنرانی و سوال جواب	پاسخ به سوالات، طرح سوالات مربوط به درس گذشته	احوالپرسی با فراگیرندگان، حضور و غیاب، سوال از جلسه قبل پاسخ به سوالات فراگیران، شروع درس جدید روشن نمودن کلیات درسی (OHP)	۱۵ دقیقه	مرحله اول ایجاد انگیزه
	سخنرانی، سوال و جواب مربی و فراگیرنده فعال	پاسخ به سوالات طرح سوالات و ابهامات	تقسیم هدفهای کلی به هدفهای جزئی (OHP) تشریح هدفهای جزئی هدفهای جزئی شماره ۱ (OHP) هدفهای جزئی شماره ۲ (OHP) هدفهای جزئی شماره ۳ (OHP)	۳۰ دقیقه	مرحله دوم ارائه اطلاعات
در گروه‌های سه نفری	فراگیرنده کاملاً فعال	حل مسائل و معماها	پرداخت به نکات دقیق هدفهای جزئی شماره ۱ و ۲ و ۳ و طرح مسائل مربوطه	۳۰ دقیقه	مرحله سوم تکمیل اطلاعات
به صورت انفرادی	سخنرانی مربی فعال و فراگیر فعال	پاسخگویی به سوالات کتبی، پاسخ به سوالات شفاهی و طرح سوالات	تست کتبی سوال و جواب جمع بندی کلیات و جزئیات درس (OHP)	۱۰ دقیقه ۵ دقیقه جمعاً ۱۵ دقیقه	مرحله چهارم کنترل موفقیت

ب: طریقه تنظیم طرح درس بر اساس اهداف آموزشی در حیطه «روان- حرکتی» تا حدود زیادی شبیه به شیوه تنظیم طرح درس در حیطه «شناختی» می‌باشد. تفاوت عمده بین این دو روش در واقع همان رویکرد متفاوتی است که در ماهیت تدریس در حیطه‌های «شناختی» و «روان- حرکتی» وجود دارد.

مراحل تدریس	زمان	نکات مهم درس	فعالیت‌های فراگیرندگان	روش تدریس	سایر ملاحظات
مرحله اول آماده نمودن فراگیرندگان	۱۰ دقیقه	روش کردن کلیات درس و سوال و جواب در مورد هدفهای رفتار ورودی	پرسش و پاسخ ارائه اطلاعات موجود در مورد موضوع درسی	سخنرانی سوال و جواب	
مرحله دوم اجرای کار عملی توسط مربی	۱۵ دقیقه	شکل صحیح انجام کار. خرد کردن کار به نکات مهم و اجرای جزء به جزء نکات ایمنی	مشاهده و دقت در نحوه اجرای کار	اجرای کار عملی توسط مربی همراه با سخنرانی و توضیح	از وسایل آموزشی مناسب استفاده می‌شود
مرحله سوم اجرای کار علمی توسط فراگیران	۷۰ دقیقه	هدف جزئی شماره ۱ هدف جزئی شماره ۲ هدف جزئی شماره ۳ اجرای کار ترکیبی توسط فراگیرنده	اجرای مرحله به مرحله کار عملی و اجرای کار ترکیبی در پایان این مرحله	فراگیرنده کاملاً فعال با نظارت و کنترل مربی	ابزار و وسایل آموزشی مورد نیاز در اختیار فراگیران قرار می‌گیرد
مرحله چهار ارزیابی و پیگیری	۱۰ دقیقه ۵ دقیقه جمعاً ۱۵ دقیقه	بررسی و مشاهده انجام کار توسط فراگیرندگان	اجرای کار ترکیبی توسط فراگیرندگان	مشاهده در حین انجام کار	ابزار و تجهیزات مورد نیاز در اختیار فراگیرنده قرار می‌گیرد.

*سوالات فصل سوم

- ۱- در فرایند تنظیم محتوای درسی کدام یک از موارد ذیل در اولویت می باشند؟
- الف) مواردی که بهتر است فراگیر بداند.
 ب) مواردی که در ارتباط با موضوع درسی است.
 ج) مواردی که لازم است فراگیر بداند. ✓
 د) مواردی که دانستن آن بهتر از ندانستن آن است.
- ۲- موضوع آموزش، روش های آموزش، و مسائل کمک آموزشی و زمان اختصاص یافته به هر یک از عناوین درسی در گنجانیده می شود.
- الف) استاندارد آموزشی
 ب) برنامه آموزشی
 ج) طرح درس ✓
 د) تکنولوژی در آموزش
- ۳- دومین سطح از اولویت بندی محتوای آموزشی کدام است؟
- الف) مواردی که لازم است فراگیر بداند.
 ب) مواردی که خوب است فراگیر بداند. ✓
 ج) مواردی که در ارتباط با موضوع درسی است.
 د) مواردی که دانستن آن زیاد ضروری نیست.
- ۴- در این روش آموزشی هدف نهایی انتقال اطلاعات است.
- الف) سخنرانی ✓
 ب) بحث گروهی
 ج) توضیحی
 د) اکتشافی
- ۵- تنظیم و استفاده از آن باعث ایجاد نظم و ترتیب در ارائه محتوای درسی می گردد:
- الف) برنامه آموزشی
 ب) برنامه درسی
 ج) طرح درس ✓
 د) نیازهای آموزشی
- ۶- از این روش آموزشی در مواقعی استفاده می شود که تمرین مهارت در شرایط واقعی پرهزینه و خطرساز باشد :
- الف) شبیه سازی ✓
 ب) اکتشافی
 ج) ایفای نقش
 د) آموزش مبتنی بر رایانه
- ۷- کدام یک از موارد ذیل مشمول روش آموزش مبتنی بر رایانه نمی باشد ؟
- الف) بازی های آموزشی
 ب) شبیه سازی
 ج) روش اکتشافی ✓
 د) حل مسئله و نمایش

۸- مهمترین هدف استفاده از روش آموزش اکتشافی است.

الف) واداشتن فراگیران به خود اندیشی ✓

ب) بکارگیری رایانه در فرایند آموزش

ج) استفاده از شیوه های شبیه سازی

د) تمرین و کار عملی

۹- سومین مرحله از روش آموزش ((توضیحی)) می باشد :

الف) ایجاد انگیزه

ب) تکمیل توضیحات از طریق تمرین منظم ✓

ج) کنترل موفقیت فراگیران

د) ارائه توضیحات مناسب توسط مربی

۱۰- کدام یک از موارد ذیل از جمله شیوه های مورد استفاده در روش ((طوفان فکری))

نمی باشد؟

الف) ایده دیگران را مورد انتقاد قرار ندهید.

ب) از ایده های سالم هم استقبال کنید.

ج) تعداد ایده ها هر چه بیشتر باشد بهتر است.

د) ایده های دیگران را ترکیب نکنید. ✓

۱۱- از جمله قدیمی ترین روش های متداول آموزش است که با هدف انتقال اطلاعات

فراگیر مورد استفاده قرار می گیرد :

الف) بحث و جدل

ب) سوال و جواب

ج) سخنرانی ✓

د) توضیحی

۱۲- مهمترین عامل موثر در فرایند تدوین ((طرح درس)) کدام است؟

ب) عامل زمان و مکان

الف) وسایل کمک آموزشی

د) تکنولوژی آموزشی

ج) عامل انسانی ✓

۱۳- کدام بازه زمانی نشان دهنده بالاترین حد کارایی حواس در ارتباط با یادگیری است؟

ب) ۱۴-۱۶

الف) ۱۳-۱۵

د) ۱۶-۲۰

ج) ۷/۳۰-۱۱/۳۰ ✓

۱۴- موجب تسهیل فعالیت های مربی در فرآیند تدریس و ارائه مفاهیم درسی

می گردد.

ب) ایجاد انگیزه در فراگیر

الف) طرح درس ✓

د) برنامه آموزشی

ج) برنامه درسی

- ۱۵- تهیه طرح درس مربوط به فعالیت‌های مربی می باشد.
 (الف) پیش از تدریس ✓
 (ب) غیر رسمی
 (ج) ضمن تدریس
 (د) پس از تدریس
- ۱۶- در فرایند تنظیم محتوای درسی با استفاده از روش ((از کل به جز)) ارتباط هدف های جزئی با یکدیگر چگونه است؟
 (الف) دارای ارتباط عمودی با یکدیگر می باشند.
 (ب) هیچ گونه ارتباطی با یکدیگر ندارند.
 (ج) دارای ارتباط موازی با یکدیگر می باشند. ✓
 (د) هر یک از اهداف با سایر هدف ها ارتباط مستقیم دارد.
- ۱۷- تهیه و تنظیم محتوای آموزشی بر مبنای صورت می گیرد.
 (الف) اهداف آموزشی ✓
 (ب) برنامه آموزشی
 (ج) مهارت های مربی
 (د) شرایط انسانی
- ۱۸- هدف از تبیین شرایط انسانی در فرآیند تنظیم ((طرح درس)) کدام یک از موارد ذیل می باشد؟
 (الف) بررسی شرایط مربی در فرایند تدریس
 (ب) بررسی نحوه استقرار فراگیران در کلاس
 (ج) بررسی شرایط خاص فراگیران ✓
 (د) بررسی شرایط انسانی کارکنان مرکز آموزشی
- ۱۹- طرح درس :
 (الف) مجموعه فعالیت هایی است که به منظور تحقق یک یا چند هدف آموزشی در یک جلسه تدارک دیده می شود. ✓
 (ب) مجموعه سیاست‌های راهبردی است که برای ارائه یک برنامه آموزشی بخصوص تنظیم می شود.
 (ج) مجموعه مطالبی است که در یک برنامه درسی ارائه می شود.
 (د) خلاصه مطالب ارائه شده در یک برنامه آموزشی است.
- ۲۰- ((اطلاعات جانبی)) به مفاهیمی اطلاق می گردد که :
 (الف) دانستن آن ضروری است.
 (ب) بهتر است همواره در یاد فراگیر باشد.
 (ج) آگاهی از آن مطلوب است. ✓
 (د) بهتر است آموزش داده شوند.

۲۱- در ارتباط با فرآیند تنظیم محتوای درسی، ((قوانین))، ((ضوابط))، ((تمرینات و مثال های مکمل درس)) و ((معیارهای اصلی)) از جمله مفاهیمی هستند که :

الف) دانستن آن مطلوب است.
ب) چنانچه وقت کافی وجود داشته باشد ارائه می شوند.

✓ ج) باید فرا گرفته شوند.

د) شایسته است در مواقع خاص بدان پرداخته شود.

۲۲- مهمترین رکن ((چهارچوب شرایط)) که لازم است در فرایند تنظیم ((طرح درس)) مورد توجه قرار گیرد عبارت است از :

✓ الف) فراگیر

ب) تکنولوژی آموزشی

✓ ج) توانایی های مربی

د) فضای آموزشی

۲۳- از جمله مواردی که لازم است در فرایند تنظیم طرح درس و به منظور تحقق اهداف آموزشی مورد توجه جدی قرار گیرد عبارت است از :

الف) فضای آموزشی مناسب

ب) توانایی های مربی

✓ ج) بررسی نحوه استقرار فراگیران در کلاس

✓ د) ساختار ذهنی و توانایی های بالقوه فراگیر

۲۴- هدف فراگیران از شرکت در برنامه آموزشی از جمله مواردی است که لازم است در تنظیم طرح درس و در ارتباط با بررسی عنصر مورد توجه قرار گیرد.

✓ الف) شرایط انسانی

ب) شرایط اجتماعی

✓ ج) شرایط فرهنگی

د) شرایط زمانی

۲۵- کدام یک از موارد ذیل توصیف مفهوم واقعی ((طرح درس)) می باشد؟

الف) تنظیم طرح درس موجب شخصی گردیدن ((برنامه درسی)) می شود.

ب) تنظیم طرح درس باعث شخصی شدن ((هدفهای آموزشی)) می شود.

✓ ج) ((طرح درس)) برنامه ایست مدون که پیش از تدریس توسط مربی طراحی و تنظیم می گردد.

د) ((طرح درس)) برنامه ایست مدون که از سرفصل های برنامه آموزشی تشکیل گردیده است.

۲۶- مبنا و سند رسمی فعالیت های آموزشی مربیان عبارت است از :

✓ الف) استانداردهای آموزشی

ب) دانش و مهارت

✓ ج) برنامه آموزشی

د) برنامه های درسی

- ۲۷- حجم مطالب آموزشی که در فرایند تنظیم طرح درس برای یک جلسه درسی تدارک دیده می شود به بستگی دارد.
- ✓ الف) شرایط فراگیران
ب) شرایط مربی
ج) تکنولوژی آموزشی
د) شرایط فیزیکی کلاس
- ۲۸- در فرایند تنظیم محتوای درسی با استفاده از روش ((کل به جز))، اولویت ارائه مطالب با کدام یک از موارد ذیل می باشد؟
- الف) تشریح مفاهیم موجود در موضوع آموزش
ب) توضیح تفصیلی در خصوص هدف های جزئی آموزش
ج) بیان اهداف، کلیات و رئوس مطالب درسی ✓
د) تشریح اهداف جزئی و رسیدن به هدف کلی
- ۲۹- امکانات و محدودیت های کلاس درس در ارتباط با کدام یک از موارد ذیل تاثیر گذار است؟
- ✓ الف) انتخاب ((روش آموزش)) و ((وسایل آموزشی))
ب) انتخاب هدف های آموزش کلی و جزئی.
ج) تنظیم محتوای آموزشی
د) نحوه انتخاب مطالب درسی
- ۳۰- در فرایند تنظیم طرح درس، اولین گام در برگیرنده کدام یک از موارد ذیل می باشد؟
- الف) انتخاب وسایل کمک آموزشی
ب) مراجعه به هدف های درسی ✓
ج) تنظیم محتوای آموزش
د) انتخاب روش های آموزش
- ۳۱- کدام یک از موارد ذیل به فعالیت های مرتبط با ((فرایند تدریس)) نظم و ترتیب می بخشد؟
- ✓ الف) تنظیم طرح درس
ب) تنظیم برنامه آموزشی
ج) تنظیم محتوای آموزش
د) خلاقیت مربی

۳۲- در چه شرایطی مفاهیم درسی برای فراگیران قابل درک و معنادار خواهد بود؟
 الف) اهداف کلی درس برای فراگیران مشخص شده باشد.

ب) اهداف جزئی درس برای فراگیران واضح و مشخص شده باشد.

ج) فراگیران از آمادگی عاطفی مناسبی برای یادگیری برخوردار باشند.

د) فراگیران از توانایی تفسیر صحیح مفاهیم درسی بر پایه اطلاعات پیشین خود برخوردار باشند. ✓

۳۳- به منظور تسهیل در برقراری ارتباط فی مابین ((مربی)) و ((فراگیران)) و همچنین استفاده مناسب از حواس شنوایی و بینایی، بهتر است نحوه استقرار فراگیران در کلاس درس به شکل باشد.

✓ الف) دایره باز

ب) دایره بسته

ج) ردیفی

د) ستونی

۳۴- از جمله الزامات چگونگی ((تنظیم محتوای درسی)) به شمار می رود :
 الف) از مجهول به معلوم تنظیم شود.

ب) از مجازی به حقیقی تنظیم شود.

✓ ج) معلومات فراگیر مبنای شروع درس باشد.

د) بر اساس طرح درس تنظیم شود.

۳۵- در چه مواقعی فرایند تنظیم ((محتوای درسی)) با استفاده از روش ((از جز به کل)) صورت می گیرد؟

✓ الف) تجزیه هدف کلی به هدف های جزئی به شکل عمودی صورت گرفته باشد.

ب) برای هدف های جزئی، هدف های رفتاری تعریف نشده باشند.

ج) تجزیه هدف کلی به هدف های جزئی به شکل موازی صورت گرفته باشد.

د) برای هدف های جزئی هدف های رفتاری تعریف شده باشند

۳۶- در فرایند تنظیم ((طرح درس)) مرتبط با هر یک از هدف های درسی نیز باید مشخص شوند.

✓ الف) سطوح یادگیری

ب) روش های یادگیری

ج) سوالات آزمون

د) تمرینات

۳۷- در فرایند تنظیم ((طرح درس))، ((چهارچوب شرایط)) چه مواردی را شامل می شود؟

✓ الف) هدف های آموزشی، فضای آموزشی، شرایط فراگیران

ب) شرایط فراگیران، تکنولوژی آموزشی، زمان

✓ ج) شرایط فراگیران، شرایط زمان، شرایط مکان

د) هدف های آموزشی، فضای آموزشی، زمان آموزش

مطابق استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه ای

- ۳۸- از جمله عناصر تشکیل دهنده ((چهارچوب شرایط)) می باشد :
- الف) شرایط فراگیران ✓
 ب) هدف های آموزش
 ج) محتوای آموزش
 د) طرح درس
- ۳۹- در فرایند تنظیم ((طرح درس))، کاربرد ((چهارچوب شرایط)) کدام است؟
- الف) شرایط یادگیری فراگیران را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد.
 ب) شرایط تحقق هدف های کلی و جزئی مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد.
 ج) شرایط تاثیر گذاری ((طرح درس)) بر ((چهارچوب شرایط)) را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد.
 د) شرایط موجود در فرایند تدریس را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد. ✓
- ۴۰- محتوای درسی بر مبنای تنظیم می شود.
- الف) اهداف آموزشی ✓
 ب) برنامه آموزشی
 ج) برنامه درسی
 د) طرح درس
- ۴۱- برای افزایش ((درصد)) یادگیری مطالب تئوری در اوقات بعد از ظهر بهتر است از استفاده نماییم.
- الف) روش تشویق و تنبیه
 ب) روش سخنرانی
 ج) وسایل کمک آموزشی ✓
 د) طرح درس
- ۴۲- محورهای اساسی که طرح درس بر مبنای آنها تنظیم می شود عبارتند است :
- الف) هدف های آموزشی، چهارچوب شرایط، محتوای درسی، روش های آموزشی، برنامه درسی.
 ب) هدفهای آموزشی، محتوای درسی، روش های آموزشی، وسایل آموزشی، برنامه درسی.
 ج) چهارچوب شرایط، هدف های آموزشی، محتوای درسی، برنامه آموزشی، وسایل آموزشی. ✓
 د) هدف های آموزشی، چهارچوب شرایط، محتوای درسی، برنامه آموزشی، وسایل آموزشی.
- ۴۳- به مختصات، وسایل و امکانات محل اجرای برنامه آموزشی اطلاق می گردد :
- الف) شرایط مکانی ✓
 ب) شرایط موقعیتی
 ج) شرایط فیزیکی
 د) شرایط اجرایی
- ۴۴- در فرایند تدوین طرح درس، کدام یک از موارد ذیل در چهارچوب ((شرایط انسانی)) جای می گیرد؟
- الف) میزان اطلاعات فراگیران در رشته آموزشی ✓
 ب) نحوه ارتباط فراگیران با مربی
 ج) ساعات برگزاری دوره آموزشی
 د) نحوه استقرار فراگیران در کلاس

۴۵- محتوای درسی عبارت است از :

- الف) کلیه مفاهیم، مباحث و موضوعاتی که در کلاس درس عنوان می گردند.
 ب) کلیه مفاهیمی که در راستای تحقق اهداف آموزشی در کلاس درس ارائه می گردد. ✓
 ج) کتب و منابع آموزشی موجود در رشته مربوطه.
 د) استاندارد آموزشی رشته مربوطه که حاوی اهداف کلی و جزئی می باشد.
- ۴۶- از جمله عوامل تاثیر گذار در فرایند یادگیری است ؟

- الف) مدرک تحصیلی فراگیران
 ب) محتوای درسی منطبق با طرح درس
 ج) میزان علاقه و انگیزه فراگیران ✓
 د) نحوه استقرار فراگیران در کلاس
- ۴۷- در شرایط استفاده از روش تدریس ((اکتشافی)) ، نقش مربی کدام است؟
- الف) راهنما ✓
 ب) اجرایی
 ج) محوری
 د) فاقد نقش خاص

۴۸- از جمله مزایای تنظیم طرح درس عبارت است از :

- الف) افزایش اعتماد به نفس مربی ✓
 ب) ایجاد علاقه و انگیزه در فراگیران
 ج) نوآوری و ابتکار در فرایند تدریس
 د) برقراری نظم و ترتیب در فراگیران
- ۴۹- اولین گام در فرایند تنظیم محتوای آموزشی با استفاده از روش ((از جز به کل)) کدام است؟

- الف) هر یک از هدف های جزئی را به صورت جامع و کامل تشریح می نمایم.
 ب) خلاصه مطالب را ارائه می کنیم تا فراگیر تصویر کلی از موضوع آموزش را در ذهن خود مجسم نماید.
 ج) پس از تشریح کلیات موضوع و کامل نمودن آن به تبیین و تشریح موضوع پایه می پردازیم. ✓
 د) مطالب و محتوای هر یک از مفاهیم آموزشی را به اختصار توضیح میدهم.
- ۵۰- از جمله مزایای تدریس به شیوه ارائه طرح ((پروژه)) می باشد :

- الف) فراگیری از طریق مشاهده عینی
 ب) پرورش حس مسئولیت و همکاری گروهی
 ج) پدید آمدن حس ابتکار و نوآوری در فراگیران ✓
 د) استفاده از تجارب سایر فراگیران

۵۱- ((C B T)) سر واژه کدام عبارت است؟

الف) Competency based Training

ب) Computer by Technology

ج) Computer based Teaching ✓

د) Central based Training

۵۲- از جمله ((مهارت های)) مربیگری است که مدرسین لزوماً باید از آن بهره‌مند باشند

:

الف) خلق و خوی انعطاف پذیر

ب) ایمان به حرفه مربیگری

ج) رعایت نظم و وقت شناسی

د) توانایی تنظیم طرح درس ✓

۵۳- با استفاده از کدام یک از روش های آموزشی ذیل می توان حجم بیشتری از مطالب

را در مدت زمان معین ارائه نمود؟

الف) سخنرانی ✓

ب) حل مسئله

ج) بحث گروهی

د) اکتشافی

۵۴- رعایت کدام یک از موارد ذیل در هنگام استفاده از روش آموزش ((بارش فکری))

ضروری است؟

الف) ارائه انتقاد و انتقاد پذیری

ب) ایجاد محدودیت در ارائه پیشنهادات

ج) کنار گذاشتن ایده های ساده

د) مستند سازی ایده ها ✓

۵۵- احتمال عدم درک صحیح و همچنین برداشت نادرست از مطالب ارائه شده، از

معايب کدام روش تدریس می باشد؟

الف) سخنرانی ✓

ب) ایفای نقش

ج) مطالعه موردی

د) بارش فکری

۵۶- در کدام روش تدریس فراگیران از امکان ((تجربه موقعیت های حقیقی)) برخوردار

می باشند؟

الف) بارش فکری

ب) مطالعه موردی

ج) بازدید از صحنه های واقعی ✓

د) سخنرانی

۵۷- در هنگام استفاده از روش ((بحث گروهی))، مناسب ترین تعداد فراگیران شرکت کننده در بحث کدام است؟

(ب) ۱۰-۳

✓ (الف) ۲۰-۶

(د) ۴۰-۶

(ج) ۳۰-۳

۵۸- سه رکن موثر در فرایند یادگیری کدامند؟

(الف) برنامه درسی، تجهیزات آموزشی، اهداف آموزشی

✓ (ب) فرستنده، گیرنده، کانال ارتباطی

(ج) مربی، فراگیر، کتب و منابع آموزشی

(د) مربی، اهداف آموزشی، روش تدریس

۵۹- از میان روش های آموزشی ذیل و در صورت اجرای موفق، کدام شیوه آموزشی با نتایج بهتر همراه خواهد بود؟

(ب) شیوه سخنرانی

✓ (الف) شیوه ارائه طرح

(د) شیوه سقراطی

(ج) شیوه بحث

۶۰- کدام یک از گزینه های زیر از جمله روشهای آموزشی ((فراگیر محور)) محسوب می شوند؟

✓ (الف) سقراطی - بحث - ارائه کار - اکتشافی

(ب) سخنرانی - توضیحی - اکتشافی - مکتبی

(ج) مکتبی - ارائه کار - توضیحی - بحث

(د) سخنرانی - بارش فکری - آموزش مبتنی بر رایانه - اکتشافی

۶۱- کدام یک از مفاهیم زیر از ویژگی های استفاده از روش های آموزشی ((فراگیر محور)) محسوب می شود؟

✓ (الف) فراگیران از انگیزه های مناسبی برای شرکت در کلاس و یادگیری برخوردارند.

(ب) امکان نشان دادن خلاقیت و ابتکار برای فراگیران وجود ندارد.

(ج) رعایت نظم و مقررات کلاس جزء مهمترین اولویت ها میباشد.

(د) میزان استفاده از وسایل تجربی و کمک آموزشی محدود است.

۶۲- مربیان برای بیان تجربیات خویش از این شیوه آموزشی استفاده می نمایند :

(الف) شیوه پروژه

(ب) اکتشافی

✓ (ج) سخنرانی

(د) بحث گروهی

۶۳- استفاده از این شیوه آموزشی موجبات تقویت حس ابتکار و نوآوری را در فراگیران

فراهم می نماید :

- (ب) آموزش مبتنی بر رایانه
- (د) نمایش عملی

✓ الف) اکتشافی

ج) پرسش و پاسخ

۶۴- در این شیوه آموزشی، فرایند یادگیری با پرسش و پاسخ و حرکت از سوی معلومات به سمت مجهولات پی ریزی و استوار می گردد :

- (ب) بارش فکری
- (د) اکتشافی

الف) اکتشافی

✓ ج) پرسش و پاسخ

۶۵- یادگیری عینی و مصور از جمله مزایای استفاده از این روش آموزش است :

- (ب) بحث گروهی
- (د) اکتشافی

الف) سخنرانی

✓ ج) نمایش عملی

۶۶- در فرایند استفاده از این روش آموزشی، فراگیران این امکان را خواهند داشت افکار و ذهنیات خود را فی البداهه مطرح نمایند :

(ب) اکتشافی

✓ الف) طوفان فکری

(د) نمایش عملی

ج) سخنرانی

۶۷- در این شیوه آموزشی، توانایی اظهار نظر، تفکر انتقادی و انتقاد پذیری در فراگیران تقویت می شود :

- (ب) نمایش عملی
- (د) اکتشافی

✓ الف) بحث

ج) سخنرانی

۶۸- از جمله شاخص های مهمی است که در ((رویکرد نوین تدریس)) مورد توجه جدی قرار گرفته است :

- (ب) مربی محور
- (د) روش محور

الف) محتوا محور

✓ ج) فراگیر محور

۶۹- نتیجه هم ورزی متقابلی است که بین مربی، فراگیر و محتوای درسی شکل می گیرد :

- (ب) آموزش
- (د) تدریس

الف) طرح درس

✓ ج) یادگیری

۷۰- در این روش آموزشی، ارتباط با موضوع از طریق به کارگیری کلمات جایگزین شکل می گیرد :

- (ب) سخنرانی
- (د) طوفان فکری

- ✓ (الف) یادسپاری
- (ج) بحث گروهی

۷۱- در کدام یک از روشهای تدریس تفاوت‌های فردی فراگیران مورد توجه قرار می گیرد؟

- (ب) اکتشافی

- (الف) سخنرانی

- (د) نمایش مبتنی بر رایانه

- ✓ (ج) بحث

۷۲- استفاده از سیمولاتور پرواز در فرایند آموزش، مبین کدام یک از روش های آموزش می باشد؟

- (ب) ایفای نقش

- ✓ (الف) شبیه سازی آموزشی

- (د) بازی آموزشی

- (ج) اکتشافی

۷۳- استفاده از پتانسیل مغز به منظور تحلیل و بررسی یک موضوع خاص چه نام دارد؟

- (ب) اکتشافی

- (الف) توضیحی

- (د) شبیه سازی

- ✓ (ج) طوفان فکری

۷۴- در این شیوه تدریس مفاهیم آموزشی به صورت شفاهی از طرف مربی برای فراگیران عنوان می گردد؟

- (ب) بحث

- ✓ (الف) سخنرانی

- (د) بارش فکری

- (ج) پرسش و پاسخ

۷۵- مراحل بکارگیری روش سخنرانی به ترتیب عبارتند از :

- (ب) مقدمه، متن، آمادگی

- ✓ (الف) آمادگی، مقدمه، متن

- (د) متن، مقدمه، آمادگی

- (ج) متن، آمادگی، ایجاد انگیزه

۷۶- استفاده از شیوه آموزشی ((حل مسئله)) چگونه شکل می گیرد؟

- (الف) با کنترل و راهنمایی مربی

- (ب) از طریق مشاهدات عینی

- ✓ (ج) به روش تحلیلی و بدون کمک مربی

- (د) با استفاده از بازی های آموزشی

۷۷- در این شیوه آموزشی فراگیران با تبادل افکار و ارائه نظریات به تبادل نظر می پردازند :

- (ب) ایفای نقش

- ✓ (الف) طوفان فکری

- (د) روش پروژه

- (ج) سخنرانی

۷۸- کدام یک از روش‌های آموزشی زیر دارای کاربرد موثرتری در فرایند یادگیری

بزرگسالان است؟

(ب) پرسش و پاسخ

(الف) سخنرانی

(د) ایفای نقش

(ج) حل مسئله و پروژه ✓

۷۹- در این شیوه آموزشی تعدادی از فراگیران به منظور تجسم عینی مفاهیم آموزشی

یک سناریو را به صورت نمایش کوتاه اجرا می نمایند :

(ب) پروژه

(الف) ایفای نقش ✓

(د) بازدید واقعی

(ج) حل مسئله

۸۰- از جمله ویژگی‌های استفاده از روش تدریس ((طوفان فکری)) می باشد :

(الف) ترغیب فراگیران به انتقاد

(ب) ایجاد حس مسئولیت در فراگیران

(ج) تقویت قوای تخیل و خلاقیت در فراگیران ✓

(د) ایجاد رقابت بین فراگیران

۸۱- استفاده از این روش آموزشی شرایط را جهت ترغیب فراگیران به تفکر در خصوص

مفاهیم آموزشی فراهم می نماید :

(ب) ایفای نقش

(الف) سخنرانی

(د) شبیه سازی

(ج) پرسش و پاسخ ✓

۸۲- استفاده از شیوه سخنرانی در چه مقاطعی از تدریس توصیه شده است؟

(ب) اواسط جلسه درسی

(الف) اوایل و آخر جلسه درسی ✓

(د) شروع جلسه درسی

(ج) اواخر جلسه درسی

۸۳- در کدام یک از روش‌های تدریس تفاوت‌های موجود بین فراگیران مورد توجه قرار

نمی گیرد؟

(ب) بحث گروهی

(الف) سخنرانی ✓

(د) اکتشافی

(ج) حل مسئله

۸۴- نقش و وظیفه مربی در روش‌های آموزشی ((فراگیر فعال)) کدام است؟

(ب) طراحی و بازآموزی

(الف) تحقیق و بررسی

(د) تهیه طرح درس

(ج) راهنمایی ✓

۸۵- در این شیوه تدریس چنانچه فراگیر قسمتی از مطالب را از دست دهد، پیگیری دنباله مطالب برایش دشوار خواهد بود :

الف) سخنرانی ✓ (ب) مکتبی

ج) پروژه (د) یادسپاری

۸۶- استفاده از این شیوه آموزشی باعث می شود مربی و گروه فراگیر تا حدودی با عقاید یکدیگر آشنا شوند :

الف) سخنرانی (ب) سقراطی

ج) پرسش و پاسخ ✓ (د) بحث

۸۷- منظور از سخنرانی مکتوب عبارت است از :

الف) یادداشت های فراگیران در خاتمه سخنرانی

ب) سخنرانی با ذکر منبع

ج) مقاله انتشار یافته مرتبط با سخنرانی ✓

د) سخنرانی و بحث گروهی در پایان جلسه

۸۸- از جمله روش های تدریس مشارکتی محسوب می شود :

الف) روش مطالعه موردی ✓ (ب) روش آموزش توضیحی

ج) CBT (د) یادسپاری

۸۹- از جمله ویژگی های آموزش مبتنی بر رایانه می باشد.

الف) ارائه آموزش های غیر ضروری (ب) درگیر نمودن حواس پنجگانه

ج) بازخورد آنی ✓ (د) اکتشاف

۹۰- از این روش آموزشی در مواقعی استفاده میشود که تمرین مهارت در موقعیت واقعی

خطرناک و پرهزینه باشد :

الف) مطالعه موردی (ب) بازی های آموزشی خطرناک

ج) شبیه سازی آموزشی ✓ (د) اکتشافی

۹۱- به مجموعه ای از نرم افزارهای کاربردی و همچنین روش های آموزشی مبتنی بر

رایانه اطلاق می شود :

الف) CBT ✓ (ب) ILO

ج) T.V.T.O (د) Develop

۹۲- در این شیوه آموزشی چنانچه قواعد بازی را درک نماییم، به اهداف آموزشی دست یافته ایم :

الف) شبیه سازی آموزشی

ب) بازی های آموزشی ✓

ج) آموزش مبتنی بر رایانه

د) مطالعه موردی

۹۳- کدام یک از عبارات ذیل از جمله پیامدهای استفاده از روش تدریس ((مربی مدار)) است؟

الف) اندازه گیری بازخورد با مشکل مواجه می شود. ✓

ب) برقراری ارتباط دو سویه است.

ج) موجب شرکت فعال فراگیران در فرآیند تدریس می شود.

د) موجب تقویت جریان یادگیری می شود.

۹۴- ((بازدید علمی)) در زمره کدام یک از روش های آموزشی جای می گیرد؟

الف) فراگیر مدار و مشارکتی ✓

ب) اکتشافی

د) مربی مدار

ج) شبیه سازی

۹۵- برای انتخاب روش آموزشی مناسب در فرآیند تدریس الزاماً باید مراجعه نمود.

الف) چهارچوب شرایط ✓

ب) وسایل کمک آموزشی

د) برنامه درسی

ج) هدف های آموزش

۹۶- اولین گام در ارتباط با ((تنظیم متن سخنرانی)) کدام است؟

الف) جمع آوری مطالب و تنظیم و اولویت بندی بر مبنای اهمیت و توالی منطقی. ✓

ب) آماده نمودن مقدمه سخنرانی بر مبنای هدف های کلی و جزئی.

ج) طرح برخی از مطالب سخنرانی در قالب سوال به منظور جلب مشارکت فراگیران.

د) اختصاص زمان به طرح سوالات احتمالی و رفع ابهامات فراگیران

۹۷- تدریس ((القایی)) عمدتاً در مجموعه روش های تدریس قرار میگیرد.

ب) مشارکتی

د) مباحثه

الف) فراگیر مدار

ج) مربی مدار ✓

۹۸- شیوه آموزش اکتشافی عمدتاً در مجموعه روش های تدریس قرار میگیرد.

✓ الف) فراگیر مدار

ب) بازدید علمی

ج) مبتنی بر رایانه

د) مربی مدار

۹۹- مهمترین وظیفه مربی در هنگام استفاده از روش آموزش ((بحث گروهی)) کدام

است؟

الف) موضوع بحث را عنوان و به صورت کاملاً فعالانه در مباحثات شرکت نماید.

ب) موضوع بحث را عنوان و از هرگونه دخالت در مباحثات پرهیز نماید.

✓ ج) موضوع بحث را عنوان، جریان بحث را سازماندهی و در مسیر اهداف قرار دهد.

د) موضوع بحث را عنوان و در جریان بحث با ذکر نکات انحرافی بحث را به چالش بکشد.

۱۰۰- در مواردی که فراگیران مستقیماً با یک تجربه واقعی زندگی مواجه شده و از آن

درس می آموزند، کدام شیوه آموزشی مورد استفاده قرار گرفته است؟

✓ الف) بازدید میدانی

ب) مطالعه موردی

ج) روش های توضیحی

د) شبیه سازی آموزشی

▲ فصل چهارم ▼

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۴ توانایی تهیه و بکارگیری وسایل آموزشی

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۴) بشرح ذیل را کسب نموده و ضمن توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه و شناسایی وسایل کمک آموزشی (سمعی، بصری و کاربردی)، از توانایی تهیه و بکارگیری وسایل کمک آموزشی برخوردار باشند.

زمان آموزش بر حسب ساعت		
نظری	عملی	جمع
۸	۱۰	۱۸

دانش:

- ۴- توانایی تهیه و بکارگیری وسایل کمک آموزشی
- ۴-۱ آشنایی با وسایل دیداری و شنیداری آموزشی
- ۴-۲ آشنایی با بکارگیری وسایل آموزشی
- ۴-۳ شناسایی اصول تهیه و بکارگیری وسایل آموزشی

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۴:

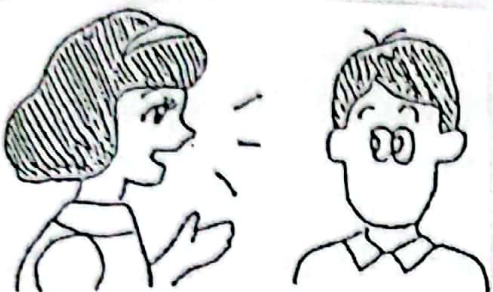

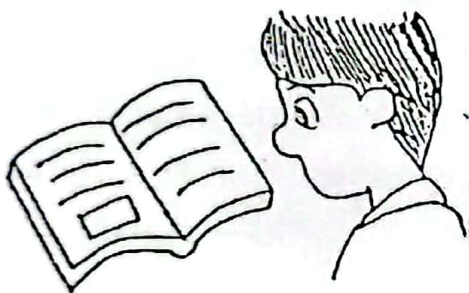

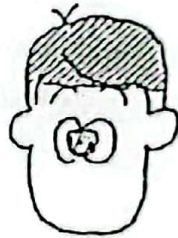
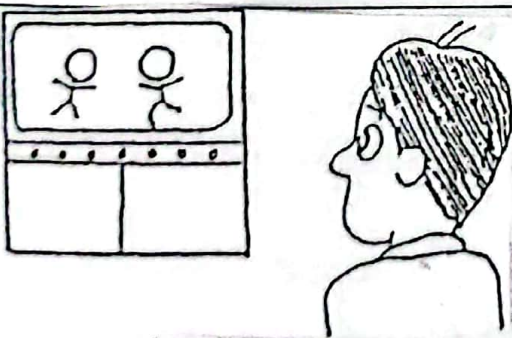
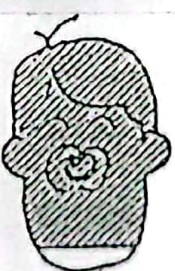
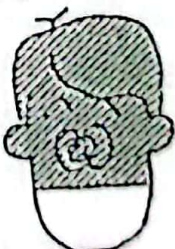
وسائل آموزشی

کلیه ابزار، وسائل و تجهیزاتی که هنگام تدریس و اجرای برنامه‌های آموزشی، بعنوان ابزار حماه کننده مورد استفاده قرار می‌گیرند به «وسائل آموزشی» موسومند. بدین اعتبار وسائل آموزشی به ابزار، وسائل و تجهیزاتی اطلاق می‌گردد که می‌توانند در فرایند آموزش و تدریس شرایطی را ایجاد نمایند که بر اساس آن: «یادگیری» سریعتر، آسانتر، بادوام‌تر و موثرتر صورت پذیرد.

اساساً یادگیری فرایندی است که از طریق حواس صورت می‌پذیرد. بر این پایه هر آنچه را که انسان می‌آموزد و در ذهنش نقش می‌بندد و یا آنرا بعنوان مهارت و قابلیت جدید بکار می‌گیرد، از طریق حواسی است که به حواس پنجگانه معروفند. هر یک از حواس مذکور قادرند به تنهایی و یا با هماهنگی یکدیگر مفاهیمی را به ذهن فراگیر منتقل و مقدمات یادگیری را فراهم نمایند. نتایج بررسیهای بعمل آمده نشان می‌دهد میزان یادگیری از طریق هر یک از حواس مذکور متفاوت است. مثلاً چنانچه برای انتقال مفاهیم آموزشی فقط از حس شنوایی استفاده گردد، میزان یادگیری حدود ۲۰٪ می‌باشد. این میزان در مورد حس بینایی ۳۰٪ و در صورت استفاده توأم از حواس بینایی و شنوایی به حدود ۵۰٪ می‌رسد. حال اگر مفاهیم آموزشی و موضوع تدریس در «حیطه روان- حرکتی» بوده و مستلزم انجام دادن فعالیت‌های فیزیکی خاصی تو سبب فراگیر باشد و فراگیر خود راساً فعالیت‌های مربوطه را با موفقیت انجام دهد، میزان یادگیری بالغ بر ۹۰٪ خواهد بود.

در تکمیل بحث فوق لازم می‌داند در خصوص آزمایشات و تحقیقاتی که در ارتباط با میزان «یادآوری» مفاهیم آموزشی در حافظه فراگیران بعمل آمده است، مطلبی را عنوان نماید. نتایج بررسیهایی که در این خصوص صورت پذیرفته است نشان می‌دهد اطلاعاتی که از طریق حس بینایی به مغز و حافظه انتقال می‌یابد، بسیار پایدارتر از اطلاعاتی است که از طریق حس شنوایی در یافت گردیده‌اند.

بدیهی است اطلاعاتی که توأم از طریق حواس بینایی و شنوایی دریافت شوند، از کاربرد موثرتری برخوردار بوده و تا مدت‌ها در حافظه فراگیران باقی خواهند ماند.

وسایل برقراری ارتباط	به خاطر سپاری	
	۳ ساعت بعد	۳ روز بعد
 <p>شنیداری</p>	 <p>٪۵۰</p>	 <p>٪۱۵</p>
 <p>دیداری</p>	 <p>٪۷۰</p>	 <p>٪۳۰</p>
 <p>شنیداری و دیداری</p>	 <p>٪۹۰</p>	 <p>٪۷۰</p>

جدول شماره ۱- یادآوری اطلاعات از طریق حواس

انواع وسائل آموزشی

یکی از معتبرترین طبقه بندی‌هایی که در خصوص وسائل آموزشی ارائه گردیده، طبقه بندی وسائل آموزشی بر اساس حواسی است که در فرایند یادگیری مورد استفاده قرار می‌گیرند. بدین ترتیب وسائل آموزش در چهار گروه به شرح ذیل طبقه بندی می‌شوند.

۱- وسائل آموزش سمعی (شنیداری)

۲- وسائل آموزشی بصری (دیداری)

۳- وسائل آموزشی سمعی و بصری (دیداری- شنیداری)

۴- وسائل آموزشی کاربردی

۱- وسائل آموزشی سمعی (شنیداری):

وسائل آموزشی سمعی به آن دسته از وسائل آموزشی اطلاق می‌گردد که مفاهیم آموزشی را از طریق حس شنوایی به فراگیر منتقل می‌کنند. وسائلی همچون رادیو، نوار کاست و ... از آن جمله‌اند.

۲- وسائل آموزشی بصری (دیداری):

رسانه‌های دیداری به وسائلی اطلاق می‌گردد که اطلاعات و یا محتوای آموزشی را از طریق حس بینایی به فراگیر منتقل نماید.

در حال حاضر اکثر وسائلی که در رده رسانه‌های دیداری محسوب می‌شوند، بدلیل خصوصیات و ویژگی‌های ممتاز آموزشی و همچنین قدرت و قابلیت انتقال موثر دارای موارد استفاده فراوانی در سطوح مختلف آموزشی بوده و لذا در سطح وسیعی بکار گرفته می‌شوند.

در این قسمت به تعدادی از این قبیل رسانه‌ها که به لحاظ اقتصادی و در دسترس بودن می‌توانند در مراکز آموزشی مورد استفاده قرار گیرند، اشاره می‌گردد.

۱- تابلوهای آموزشی

از قدیمی‌ترین و متداولترین رسانه‌های آموزشی که تقریباً در کلیه کلاسهای درسی مورد استفاده قرار می‌گیرند، تابلوهای آموزشی است که به دلیل ارزان بودن و روش بکارگیری ساده‌اش در هر فضای آموزشی قابل استفاده می‌باشد. تابلوهای آموزشی در انواع مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این زمینه می‌توان به تابلو گچی، تابلو ماهوتی، تابلوی وایت برد^۱، تابلوهای مغناطیسی، تابلو اعلانات و ... اشاره نمود.

۱- White Board

ترانس پارانسی

ترانس پارانسی (Trans Parency) یا ورقه شفاف، ورقه‌ای است روشن از جنس نوعی پلاستیک و یا نایلون که در ابعاد ۲۷/۵*۲۱ سانتی متر تهیه می‌شود. بر روی این ورقه می‌توان انواع و اقسام مطالب نوشتاری و یا خطوط و تصاویر را ترسیم و توسط دستگاهی بنام «اورهد پروژکتور» به نمایش گذارد.

اورهد پروژکتور دستگاهی است که دارای خصوصیت بزرگنمایی خطوط و تصاویر بوده و به گونه‌ای طراحی گردیده است که می‌توان آنرا در قسمت جلوی کلاس (مثلاً روی میز مربی) مستقر و مورد استفاده قرار داد. استفاده از این دستگاه با مزایا و محاسن زیادی همراه است و لذا استفاده از آن در کلیه سطوح آموزشی توصیه می‌شود. از جمله مزایای استفاده از دستگاه مذکور می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود.

۱- این دستگاه را می‌توان در موارد ضروری جایگزین انواع تابلوهای آموزشی نمود. بدیهی است در چنین شرایطی تسهیلات و امکانات فراوانی در خصوص نوشتن و ترسیم دقیق تصاویر دلخواه فراهم خواهد گردید.

۲- سیستم دستگاه اورهد پروژکتور به گونه‌ای طراحی گردیده است که هر گاه مربی بخواهد از آن استفاده نماید در مقابل فراگیران مستقر خواهد گردید. (بدیهی است این وضعیت در اداره و کنترل عمومی کلاس بسیار موثر است).

۳- از این دستگاه می‌توان در نور طبیعی (بدون تاریک کردن کلاس)، استفاده نمود. این وضعیت به مربی و فراگیران امکان خواهد داد هنگام استفاده از این دستگاه ارتباط و تماس بصری و چهره به چهره خود را با یکدیگر حفظ نمایند.

۳- اپک

اپک نیز یکی از وسائل آموزشی است که از خاصیت بزرگنمایی تصاویر برخوردار است و لذا عملکرد آن شباهت زیادی به دستگاه اورهد پروژکتور داشته و می‌تواند همانند آن مورد استفاده قرار گیرد. تنها اختلاف بین این دو وسیله این است که برای استفاده از اپک نیازی به ورقه‌های شفاف ترانسپارنسی نیست و با استفاده از اصل تصاویر و نوشته‌ها می‌توان از خاصیت بزرگنمایی این دستگاه استفاده نمود.

۴- چارت و پوستره‌های آموزشی:

چارت عبارتست از مجموعه‌ای از تصاویر، مطالب و جداول آموزشی که با استفاده از آن می‌توان مفاهیم کلی آموزش و نکات عمده درس را در معرض دید فراگیران قرار داد. چارته‌ها معمولاً در کاغذهای بزرگ با ابعاد (۷۰*۱۰۰ سانتیمتر) تهیه می‌شوند، ولی می‌توان آنها را به صورت ساده و در ابعادی کوچکتر و یا بزرگتر نیز تهیه نمود.

پوستر:

پوستر عبارتست از تصویر و یا مجموعه‌ای از تصاویر جلب کننده که به منظور انتقال یک «پیام» در ابعاد بزرگ طراحی و در معرض دید فراگیران و یا بینندگان قرار می‌گیرد. بنابراین وظیفه اساسی پوستره‌های آموزشی انتقال پیام و تشویق مخاطب به انجام دادن و یا انجام ندادن یک کار خاص می‌باشد.

وسایل آموزشی سمعی و بصری

مهمترین وسایل آموزشی که در این گروه قرار می‌گیرند عبارتند از تلویزیون، ویدئو، CD های آموزشی و انواع و اقسام فایل های صوتی و تصویری. ضمناً دست اندرکاران تهیه و تولید وسایل آموزشی، در سال های اخیر سیستم جدیدی را طراحی، تولید و به بازار عرضه نموده‌اند که خصوصیات و ویژگی های و تواناییهای چند رسانه را توأمآ دارا می‌باشد (ویژیولایزر).

این سیستم همچنین از قابلیت اتصال به شبکه های کامپیوتری و اینترنتی برخوردار است و لذا از این طریق نیز انتقال و تبادل حجم وسیعی از اطلاعات را امکان پذیر می سازد.

وسایل آموزشی کاربردی:

وسایل آموزشی که در این گروه جای می‌گیرند، عمدتاً به ابزار و وسائلی اطلاق می‌گردند که در آموزش های حیطه «روان- حرکتی» مورد استفاده قرار گرفته و فرایند یادگیری را از طریق تمرین امکان پذیر می‌سازند.

ضمناً در این قسمت به گونه دیگری از وسایل آموزشی با عنوان «ماکاپ» نیز می‌توان اشاره نمود که شرایط آزمایش و تحلیل یک «مفهوم» و یا یک «مکانیزم» خاص را برای فراگیر فراهم می‌نماید. این وسیله آموزشی معمولاً هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که هدفهای آموزشی در حیطه شناختی و در سطح تحلیل قرار دارند. بدین ترتیب ماکاپ نوعی وسیله آموزشی است که به گونه‌ای کاربردی امکان تحلیل و آزمایش بعضی از مفاهیم آموزشی در سطوح بالای حیطه شناختی را امکان پذیر می‌سازد.

تابلوهای وایت برد هوشمند:

تابلوی وایت برد هوشمند و یا اصطلاحاً «اسمارت بورد»، نوع خاصی از تابلوهای آموزشی می‌باشد که از قابلیت استفاده توام و همزمان «تابلوی وایت برد» و سیستم «کامپیوتر» برخوردار است. «اسمارت بورد» به گونه‌ای طراحی و تولید گردیده که اولاً می‌توان آنرا به سیستم کامپیوتر متصل و مجهز نمود. ثانیاً سطح «اسمارت بورد» به تماس انگشتان دست حساس می‌باشد. به گونه‌ای که با حرکت دادن انگشتان دست بر روی سطح آن می‌توان از قابلیت انجام عملیات "Key board" و "Mouse" استفاده نمود.

- این وسیله آموزشی از قابلیت ذخیره کلیه مراحل آموزشی و بازبینی مجدد مطالب، تصاویر، نمودارها و ... که در حین تدریس بدان اشاره شده است، برخوردار است. بدین ترتیب و در صورت لزوم می‌توان به مراحل پیشین آموزش مراجعه و مفاهیم مورد نظر را مشاهده و مرور نمود.
- این وسیله آموزشی از قابلیت سازگاری با انواع سیستمهای عامل برخوردار می‌باشد.
- طراحی این وسیله آموزشی به گونه ایست که می‌توان آنرا براحتی در کلاسهای درسی جابجا و در وضعیت‌های مختلف قرار داد.

انتخاب رسانه‌های آموزشی

مهمترین عاملی که در انتخاب رسانه‌ها باید در نظر گرفته شوند، توانایی آنان در ایجاد تسهیلات لازم در فرایند یادگیری و همچنین دستیابی به اهداف آموزشی است. علاوه بر مواردی که بدان اشاره شد عوامل دیگری نیز در انتخاب رسانه‌های آموزشی موثرند که بشرح ذیل می‌باشند:

- توانایی انتقال پیام مورد نظر.
- قابلیت حمل و نقل و جابجایی آسان.
- سهولت در کاربرد.
- قابلیت مراجعه مجدد (هر زمان که بخواهیم، بتوانیم براحتی به آن دسترسی داشته و مورد استفاده قرار دهیم).
- تعداد فراگیران.
- وضعیت فیزیکی و ابعاد کلاس.
- زمان تدریس.
- اقتصادی بودن رسانه .
- متنوع بودن .

در ارتباط با مفاهیم آموزشی این فصل و به منظور مطالعه مطالب تکمیلی به کتاب "تحلیلی بر فرآیند تعلیم و تربیت" تألیف ناصر کوثری مراجعه بفرمائید.

*سوالات فصل چهارم

۱- چند درصد از مطالب از طریق "حس بینایی" به خاطر سپرده می شود؟

الف) ۱۵ تا ۲۰ درصد

ب) ۲۵ تا ۳۰ درصد ✓

ج) ۵۰ درصد

د) ۹۰ درصد

۲- چند درصد از مطالب از طریق "حس شنوایی" به خاطر سپرده می شود؟

الف) ۱۵ تا ۲۰ درصد ✓

ب) ۲۵ تا ۳۰ درصد

ج) ۵۰ درصد

د) ۹۰ درصد

۳- ورقه شفاف و نازکی است که می توان مطالب و تصاویر دلخواه را بر روی آن منتقل و با استفاده از خاصیت بزرگنمایی اورهد پروژکتور در کلاس درس مورد استفاده قرار دارد.

الف) ترانس پانسی ✓

ب) فیلم استریپ

ج) ماکاپ

د) اسلاید

۴- این وسیله آموزشی همچون اورهد پروژکتور و اپک از قابلیت انعکاس مطالب و تصاویر بر روی پرده نمایش با وضوح و کیفیت دلخواه برخوردار است.

الف) ویزولایزر ✓

ب) ماکاپ

ج) ترانس پانسی

د) فلیپ چارت

۵- برای بهره برداری مطلوب از نمایش فیلم های آموزشی لازم است که.....

الف) پیش از پخش فیلم در مورد نتایج حاصله توضیح داده شود.

ب) همزمان با نمایش فیلم توضیحات لازم توسط مربی ارائه شود. ✓

ج) در پایان نمایش فیلم خلاصه مفاهیم مورد نظر تکرار شه.

د) در پایان نمایش فیلم خلاصه استاندارد آموزشی و طرح درس مربوطه بین فراگیران توزیع شود.

۶- هنگام انتخاب وسایل آموزشی و به منظور تاثیرگذاری هرچه بیشتر آن در فرآیند

تدریس، ضروریست که مورد توجه جدی مربیان قرار گیرد.

ب) ساده بودن مواد آموزشی

الف) متناسب بودن مواد آموزشی ✓

د) نحوه استفاده از وسایل آموزشی

ج) استفاده صحیح از وسایل آموزشی

۷- در شرایط متعارف چند درصد از "یادگیری انسان" از طریق حس بینایی صورت می

گیرد؟

ب) ۲۵ درصد

الف) ۳۰ درصد

د) ۶۰ درصد

ج) ۷۵ درصد ✓

۸- قطعه شبیه سازی شده و یا برش خورده یک سیستم و یا یک دستگاه می باشد که در برنامه های آموزشی مورد استفاده قرار می گیرد.

الف) ویژولایزر

✓ ب) ماکاپ

ج) اپک

د) اورهد پروژکتور

۹- رایانه در کدام گروه از وسائل آموزشی جای می گیرد؟

ب) سمعی

✓ الف) بصری-سمعی

د) کاربردی

ج) شنیداری

۱۰- کدامیک از موارد زیر از اولویت بیشتری در خصوص انتخاب وسائل و مواد آموزشی برخوردارند؟

الف) متناسب بودن- یکبار مصرف بودن- کوچک بودن- در دسترس بودن- ثابت بودن

ب) واقعی بودن- قابل حمل بودن- ارزان بودن- یکبار مصرف بودن

ج) متنوع بودن- کوچک بودن- ساده بودن- واقعی بودن- ثابت بودن

✓ د) متناسب بودن- واقعی بودن- در دسترس بودن- متنوع بودن

۱۱- نقش تکنولوژی آموزشی در فرآیند آموزش کدام است؟

الف) ایجاد رقابت در فراگیران

✓ ب) بکارگیری بیشتر حواس و نسبتا پایدار نمودن یادگیری

ج) ایجاد تسهیلات لازم در فرآیند ارزشیابی

د) ایجاد حس تعامل و همکاری در گروه فراگیر

۱۲- از این رسانه آموزشی در اکثریت قریب به اتفاق مراکز آموزشی استفاده می شود.

ب) اورهد پروژکتور

✓ الف) تابلوهای آموزشی

د) اپک

ج) وسائل سمعی

۱۳- نوعی نرم افزار رایانه ای با قابلیت چند رسانه ای (صدا، اسلاید و فیلم) که می توان از آن در برنامه های آموزشی استفاده نمود.

ب) فتوشاپ

✓ الف) پاورپوینت

د) اورهد

ج) اپک

۱۴- از جمله مواردی است که هنگام تهیه اسلایدهای آموزشی و استفاده از آن توسط نرم افزار پاورپوینت باید مورد توجه قرار گیرد.

الف) از پیش زمینه رنگی برای تهیه اسلاید استفاده شود.

ب) از نمادهای متحرک برای تهیه اسلاید استفاده شود.

✓ ج) اسلاید باید کوتاه، مختصر و مفید باشد.

د) اسلاید باید کلیه هدف های جزئی را تشریح نماید.

۱۵- ماکاپ در کدام گروه از مسائل آموزشی جای می گیرد؟

الف) سمعی

ب) بصری

✓ ج) کاربردی

د) سمعی و بصری

۱۶- جزء رسانه های آموزشی محسوب می شوند.

الف) کلاس های درس

✓ ب) جزوات و منابع آموزشی

ج) اوقات برگزاری کلاس

د) ضوابط برگزاری دوره آموزشی

۱۷- مفهوم ((تکنولوژی آموزشی)) کدام است؟

الف) روش ها و دستورالعمل ها

ب) تجهیزات پیشرفته

✓ ج) فن آوری آموزشی

د) مجموعه تکنیک ها و فنون مهارت

۱۸- ارائه و انتقال مطالب آموزشی در گامهای متوالی با استفاده از کدامیک از وسائل

آموزشی ذیل امکانپذیر است؟

ب) اسلاید

الف) ماکاپ

د) پوستر

✓ ج) چارت

۱۹- با توجه به مفهوم ((فن آوری)) ، منظور از ((فن آوری در آموزش)) کدام است؟

الف) بعد نرم افزاری

✓ ب) بعد سخت افزاری

ج) فنون و تکنیک ها

د) آموزش فنی و مهارت

۲۰- ایجاد یک تصویر ذهنی از آموخته ها با استفاده از وسائل آموزشی دربرگیرنده

کدامیک از مفاهیم ذیل می باشد؟

ب) تکنولوژی آموزشی

✓ الف) بصری سازی

د) آموزش سمعی و بصری

ج) فن آوری آموزشی

۲۱- تابلوی ((اسمارت بورد)) از قابلیت استفاده توام و همزمان برخوردار است.

الف) تابلوی وایت برد و اورهد پروژکتور

ب) تابلوی وایت برد و اوپک

✓ ج) تابلوی وایت برد و کامپیوتر

د) تابلوی وایت برد و اسلاید پروژکتور

۲۲- به وسائل ، ابزارها، رسانه ها و تجهیزاتی اطلاق می شود که در روند آموزش و به

منظور ایجاد سهولت در فرایند یادگیری فراگیر مورد استفاده قرار می گیرد؟

الف) تکنولوژی آموزش

ب) تکنولوژی آموزشی

✓ ج) وسائل و مواد کمک آموزشی

د) فن آوری در آموزش

۲۳- نوعی وسیله کمک آموزشی که از قابلیت توام تصویربرداری و اسکن برخوردار است.

✓ الف) ویژولایزر

ب) اوپک

ج) اورهد پروژکتور

د) پروژکتور

۲۴- هنگام نمایش اسلایدهای آموزشی ضروری است که:

الف) همزمان از تابلوهای آموزشی نیز استفاده شود.

ب) همزمان از اورهد پروژکتور نیز استفاده شود.

✓ ج) همزمان مربی در کنار پرده آموزشی ایستاده و توضیحات لازم را ارائه دهد.

د) همزمان از سایر روش ها و وسائل آموزشی نیز استفاده شود.

۲۵- به مجموعه ((روش ها و دستورالعمل هایی)) اطلاق می گیرد که در راستای حل

مسائل و تحقق اهداف موجود در فرآیند آموزش مورد استفاده قرار می گیرد.

✓ الف) فن آوری آموزشی

ب) تکنولوژی

ج) تکنولوژی آموزش

د) استاندارد آموزشی

۲۶- از جمله دلایل استفاده از وسائل و رسانه های آموزشی در فرآیند تدریس می باشد.

الف) آشنایی فراگیران با وسائل آموزشی

ب) اشتیاق مربی برای استفاده از وسائل خاص

✓ ج) ایجاد تسهیلات لازم در فرآیند یادگیری فراگیران

د) ایجاد سهولت در فرآیند ارزشیابی از آموخته های فراگیران

۲۷- عبارتست از بعد نرم افزاری (تکنیک ها، الگوها و روش ها) در فرآیند

یادگیری- یاددهی

ب) فن آوری در آموزش

✓ الف) فن آوری آموزش

د) استانداردهای آموزشی

ج) وسائل آموزشی

۲۸- چنانچه محتوای درسی از مفاهیم پیچیده ای برخوردار باشد، الزاما باید: (الف) از روش های فراگیر مدار استفاده شود.

(ب) هدف های آموزشی به هدف های رفتاری تبدیل شوند.

✓ (ج) از وسائل آموزشی و ابزار پشتیبانی کننده استفاده شود.

(د) از روش های آموزشی مربی مدار استفاده شود.

۲۹- ((فن آوری آموزش)) عبارتست از:

(الف) نحوه استفاده از وسائل کمک آموزشی در فرآیند تدریس

✓ (ب) ((تکنیک ها))، ((الگوها)) و ((روش ها)) در فرآیند یادگیری و یاد دهی

(ج) برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزشی

(د) ارزشیابی سیستم های مورد استفاده در فرآیند آموزش

۳۰- ((فن آوری در آموزش)) عبارتست از:

✓ (الف) اثرات بکارگیری تجهیزات و وسائل آموزشی در فرآیند یادگیری

(ب) برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزشی

(ج) تکنیک ها و روش های مورد استفاده در فرآیند آموزش

(د) بررسی نحوه ارزشیابی در فرآیند یاددهی-یادگیری

۳۱-..... عبارتست از ایجاد یک تصویر ذهنی از آموخته ها با استفاده از وسائل و مواد کمک آموزشی.

(الف) یادگیری

(ب) شرطی سازی

✓ (ج) بصری سازی

(د) تکنولوژی آموزشی

۳۲- این وسیله آموزشی از خاصیت ((بزرگنمایی بالا به هنگام نمایش جزئیات)) برخوردار است.

✓ (الف) ویژولایزر

(ب) اورهدپروژکتور

(ج) اوبک

(د) پوستر

۳۳- کدامیک از موارد ذیل در مجموعه اهداف بکارگیری ((وسائل کمک آموزشی)) نمی گنجد؟

(الف) ایجاد سهولت در امر یادگیری

(ب) انتقال محتوای درسی با کیفیت بیشتر

✓ (ج) فراهم نمودن موجبات راحتی و آسایش مربی

(د) افزایش کارائی حواس در فرآیند یادگیری

۳۴- از جمله وسائل آموزشی است که از قابلیت بزرگنمایی و انتقال داده های تصویری، متن، فیلم و صدا برخوردار می باشد.

- ✓ الف) دیتا پروژکتور
ب) تابلو هوشمند
ج) ماکاپ
د) اورهد پروژکتور

۳۵- امکان ذخیره سازی مطالب و همچنین دسترسی آنلاین به داده های تصویری، فیلم و صدا از جمله ویژگی های این وسیله آموزشی است.

- ✓ الف) تابلو هوشمند
ب) ویزولایزر
ج) اورهد پروژکتور
د) دیتا پروژکتور

۳۶- با توجه به تقسیم بندی مخروط تجارب یادگیری ادگاردیل، ((کسب تجربه واقعی)) کدامیک از موارد ذیل را شامل می شود؟

- ✓ الف) نمادهای کلامی
ب) پوستر آموزشی
ج) شبیه سازی و بازی های آموزشی
د) فیلم های آموزشی

۳۷- با توجه به مخروط تجارب یادگیری ادگاردیل، ((پوسترهای آموزشی)) در کدامیک از موارد ذیل می گنجد؟

- ✓ الف) تجربه تصویری
ب) تجربه نمادین
ج) تجربه مستقیم
د) تجربه واقعی

۳۸- علائم دیداری (نمادها و سمبل) در کدامیک از طبقات مخروط یادگیری ادگاردیل جای می گیرد؟

- ✓ الف) تجربه نمادین
ب) تجربه واقعی
ج) تجربه تصویری
د) نمایشگاه

۳۹- از مزایای استفاده از این وسیله آموزشی آن است که مربی در هنگام استفاده از آن قادر خواهد بود مقابل فراگیران و در وضعیت چهره به چهره با آنان قرار گیرد.

- ✓ الف) ویزولایزر
ب) چارت
ج) اوپک
د) پوستر

۴۰- کاربرد پوسترهای آموزشی کدامیک از موارد ذیل می باشد؟

- ✓ الف) انتقال یک پیام
ب) انتقال جزئیات یک برنامه درسی
ج) ارائه مراحل مختلف یک پیام
د) ارائه اطلاعات لازم در خصوص اهداف آموزشی

فصل پنجم

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۵ توانایی اجرای دوره‌های آموزشی

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ‌دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۵) بشرح ذیل را کسب نموده و ضمن توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه و شناسایی "ویژگی‌های مربی‌گری، آئین کلاس-داری، مراحل مختلف تدریس تئوری و مراحل مختلف تدریس عملی و آموزش‌های کارگاهی"، از توانایی اجرای دوره‌های آموزشی و تدوین تئوری و کارگاهی بهره‌مند باشد.

زمان آموزش بر حسب ساعت		
نظری	عملی	جمع
۲	۵	۷

دانش:

۵- توانایی اجرای دوره‌های آموزشی

۱-۵ آشنایی با ویژگی‌های مربی و مربیان فنی و حرفه‌ای

۲-۵ آشنایی با آئین کلاس‌داری

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۵:

خصوصیات و ویژگی های مربی

- ۱- ایمان به رسالت خطیر معلمی و عشق ورزیدن به آن
- ۲- مربی باید در رشته تخصصی خود از اطلاعات وسیع و گسترده‌ای برخوردار باشد.
- ۳- مربی باید از نظر رفتار اجتماعی دارای شخصیتی ممتاز و قابل قبول باشد.
- ۴- مربی باید با مهارت‌های برنامه‌ریز درسی، اجرای تدریس تئوری و عملی و همچنین ارزشیابی آموزشی آشنا باشد.
- ۵- مربی باید در حد نیاز با علوم ارتباطات آشنا باشد.
- ۶- مربی باید دارای ظاهری ساده و آراسته باشد.
- ۷- مربی باید منظم و وقت شناس باشد.
- ۸- مربی باید در برخورد و توجه به فراگیران عدالت را رعایت کند.
- ۹- مربی باید در برخورد با مشکلات سعه صدر داشته باشد.
- ۱۰- مربی باید دارای خلق و خوی انعطاف پذیر باشد.

تدریس تئوری

اکنون بدین موضوع می‌پردازیم که اساساً در فرایند تدریس به چه نکاتی باید توجه نمود تا اهداف آموزشی به گونه‌ای مطلوب در دسترس فراگیر قرار گیرد.

در این فرایند بدو لازم است ارتباط مناسبی بین مربی و فراگیر برقرار شود. بدین منظور می‌توان کار را با حضور و غیاب و یا طرح نوعی پرسش عمومی در خصوص حال و هوای فراگیران آغاز نمود. دقیقاً اولیه کلاس را می‌توان بدین امر اختصاص داد.

پس از برقراری ارتباط، لازم است رفتار ورودی فراگیران مورد بررسی قرار گیرد. پیش‌تر اشاره نمودیم که «رفتار ورودی» عبارتست از دانش و توانایی‌هایی که فراگیران پیش از شروع درس باید از آن برخوردار باشند.

با کسب اطمینان از دستیابی گروه فراگیر به (هدفهای رفتار ورودی)، اینک می‌توان بر مبنای طرح درس، فعالیتهای موسوم به تدریس را آغاز نمود.

بطور کلی در فرایند تدریس تئوری، رعایت چهار اصل و مرحله بشرح ذیل لازم و ضروری است.

مرحله اول: ایجاد انگیزه

مرحله دوم: ارائه اطلاعات

مرحله سوم: تکمیل اطلاعات

مرحله چهارم: کنترل موفقیت

مرحله اول: ایجاد انگیزه

انگیزه عبارتست از هر گونه عاملی که انسان و یا موجود زنده را برای انجام دادن فعالیت بخصوصی تحریک و یا او را از فعالیت بخصوصی باز دارد.

نیازهای انسان

نیاز از نظر معنای لغوی به معنای احتیاج است و روان‌شناختی‌ها از جمله «رالف تیلر» نیاز را حد فاصل شرایط موجود و وضعیت مطلوب تعریف نموده‌اند.

بدین اعتبار آنچه انسان را به تحرک و حرکت و می‌دارد، شرایط موجود و مجموعه نیازهای اوست که در طول زندگی مرتباً از شکلی به شکل دیگر تغییر می‌یابند.

شخصی به نام "ابراهام مازلو" نیازهای انسان را در پنج طبقه به شرح ذیل طبقه‌بندی نمود.

۱- نیازهای فیزیولوژیک.

۲- نیاز به ایمنی.

۳- نیاز به محبت و تعلق داشتن.

۴- نیاز به عزت نفس و یا احترام به خود.

۵- نیاز به خود شکوفایی

بدیهی‌ترین نیاز انسان نیازهای اولیه زیست و یا نیازهای فیزیولوژیک می‌باشند. نیازهای فیزیولوژیک به آن دسته از نیازها اطلاق می‌شوند که تامین آن برای بقاء و ادامه حیات ضروری هستند از قبیل آب، غذا، پوشاک، خواب

با ارضاء شدن نیاز در طبقات اول و دوم، نیازهای انسان در طبقات بالاتر رها می‌شوند تا قدرت انگیزشی خود را اعمال نمایند.

تمامی انگیزه‌ها و محرکهایی که انسان را به حرکت و فعالیت و می‌دارند، بطور کلی به دو دسته تقسیم می‌شوند.

۱- انگیزه‌های فطری

۲- انگیزه‌های اکتسابی

انگیزه های فطری

انگیزه های فطری به انگیزه هایی اطلاق می گردد که هر شخص از بدو تولد آنها را بهمراه دارد. انگیزه هایی همچون ادامه حیات، تامین نیازهای فیزیولوژیکی، تامین امنیت و از این نوع انگیزه ها بحساب آمده و انسان را در طول زندگی به تلاش و تکاپو وامیدارد.

انگیزه های اکتسابی

بطور کلی انگیزه های اکتسابی به انگیزه هایی اطلاق می گردند که تحت تأثیر شرایط محیطی در انسان بوجود می آیند. در این خصوص به مواردی همچون بی حوصلگی، کینه، عداوت، انتقام، رقابت، کسب افتخار، و می توان اشاره نمود.

استفاده از انگیزه های فطری جهت تحریک فراگیر به یادگیری

چنانچه بخواهیم از انگیزه های فطری جهت تحریک فراگیر به یادگیری استفاده نمائیم، لازم است به گونه ای مستدل موضوع کلی تدریس را با احتیاجات زندگی و همچنین نیازهای آتی فراگیر مرتبط و منطبق نمائیم.

استفاده از انگیزه های اکتسابی (محیطی) جهت تحریک فراگیر به یادگیری

عواملی که در ایجاد انگیزه های اکتسابی می توانند موثر واقع شوند، بشرح ذیل می باشد:

۱- شخصیت مربی

شخصیت و جاذبه های مربی از اثرات قابل ملاحظه ای در خصوص ایجاد انگیزه های محیطی در فراگیران برخوردار است.

۲- با میل و رغبت تدریس نمودن. (پرهیجان تدریس نمودن)

مربی آنگاه می تواند بشکلی موثر در فراگیران ایجاد انگیزه نماید که خود با میل و رغبت و بشکلی کاملا فعال و جدی در کلاس درس حضور یابد.

۳- چهار چوب واضح تدریس:

انگیزه های میانی

به منظور پایدار نمودن فرآیند یادگیری، استفاده از محرکهای مختلف در طول زمان تدریس، از جمله ضروریات و ملزومات کار است.

استفاده از و سائل آموزشی متنوع و مناسب، طرح سوالات جالب توجه، طرح معما و مساله، ایجاد رقابت، جابجایی و حرکات آرام و سنجیده مربی در کلاس، فعال نمودن فراگیران با استفاده از روشهای آموزشی مناسب، استفاده از حرکات توام و هماهنگ «چشم» و «دست» و در بعضی مواقع چند ثانیه سکوت! از جمله ترندهایی هستند که می توانند در ارتباط با ایجاد انگیزه های میانی مورد استفاده قرار گیرند و حواس فراگیران را در راستای فرایند یادگیری تمرکز بخشند.

ضمناً از دیگر نکات بسیار موثری که در ارتباط با ایجاد انگیزه‌های میانی می‌توان مورد استفاده قرار داد آنستکه با استفاده از روشهای مختلف، فراگیران را از موفقیت خویش در ارتباط با یادگیری مطالب آگاه نمود. این وضعیت را می‌توان با طرح سوالات مختلف و متنوع در ارتباط با آنچه که تا کنون در کلاس مطرح گردیده است، ایجاد نمود.

به بیان دیگر:

آگاهی از موفقیت به استمرار تلاش و کسب موفقیت‌های بعدی کمک می‌کند. ضمناً تحریک فراگیر به یادگیری با توسل به شیوه‌هایی همچون کیفر، مجازات، تهدید، ارباب و ... از جمله روشهایی است که قطعاً نتایج نامطلوبی به همراه داشته و اختلالات کلی و پایدار در فرایند یادگیری ایجاد خواهد نمود.

مرحله دوم: ارائه اطلاعات

پیش‌تر عنوان نمودیم که در مرحله «انگیزش» چهار چوب و همچنین هدفهای کلی درس روشن و مشخص می‌شوند. اینک در دومین مرحله تدریس باید به طرح اصول و مفاهیمی بپردازیم که ما را در رسیدن به هدفهای کلی درس یاری نمایند. به بیان دیگر در این مرحله از تدریس آن قسمت از محتوای درسی ارائه می‌شوند که به منظور تشریح هدفهای جزئی درس تهیه و تنظیم گردیده اند. خلاصه کلام اینک:

در مرحله اول باید بگوئیم که: (چه انجام می‌شود)؟ (توضیح می‌دهیم)

و در مرحله دوم باید روشن نمائیم که: چگونه انجام می‌شود؟ (تشریح می‌کنیم)

مرحله سوم: تکمیل

در این مرحله باید اطلاعات بدست آمده توسط فراگیران گسترش یافته و تعمیق یابند. لذا در این مرحله باید در عمیقترین، اساسی‌ترین و جزئی‌ترین نکاتی که در محتوای آموزشی پیش‌بینی شده است وارد شد و نکات اساسی و همچنین ابهامات و مسائل جالبی که در ارتباط با مفاهیم آموزشی وجود دارد مطرح و روشن نمود.

بدین ترتیب در این مرحله وظیفه اساسی ما هدایت گروه فراگیر در جهت روشن نمودن جزئیات و یا در واقع پاسخ دادن به سوال اساسی زیر است.

چرا اینگونه انجام می‌شود؟ ← تکمیل و تعمیق مفاهیم

مرحله چهارم: کنترل موفقیت

در این مرحله باید سعی شود میزان موفقیت فراگیران در ارتباط با دستیابی به هدفهای آموزشی مورد ارزیابی و کنترل قرار گیرد.

بررسی و کنترل موفقیت گروه فراگیر با استفاده از روشهای مختلفی امکان پذیر است که ذیلاً به گونه‌هایی از آن اشاره می‌گردد.

طرح سوالات کتبی یا شفاهی از فراگیرندگان

انجام دادن آزمایشات توسط تعدادی از فراگیران

تکرار قسمتهای مختلف درس توسط فراگیران:

۳- اجرای آموزش در حیطه روان- حرکتی (آموزش کارگاهی)

مراحل چهارگانه تدریس کارگاهی

برای تدریس در حیطه «روان- حرکتی»، همانند تدریس در «حیطه شناختی» یک روش چهار

مرحله‌ای وجود دارد که مراحل مختلف آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- آماده نمودن

۲- نمایش و اجرای کار عملی توسط مربی

۳- تمرین و اجرای کار عملی توسط فراگیرندگان

۴- کنترل و ارزشیابی

آماده نمودن

در این مرحله مفهوم عبارت «آماده نمودن» در واقع آماده نمودن گروه فراگیر است.

این بدان معناست که پیش از شروع به اجرای آموزش حرفه و یا کار عملی، لازم است فراگیران را

برای ورود به این مرحله کاملاً آماده نمود.

در فصل دوم این نکته عنوان گردید که هنگام شروع یادگیری در این حیطه فراگیران باید از سه

نوع آمادگی برخوردار باشد.

الف) آمادگی ذهنی

منظور از آمادگی ذهنی آن است که فراگیران به صورت نظری و تئوری در جریان کار و یا مهارت

مورد نظر قرار گرفته باشند.

ب) آمادگی فیزیکی

یادگیری در حیطه «روان- حرکتی» مستلزم آمادگی فیزیکی فراگیران است.

ج) آمادگی عاطفی

منظور از آمادگی عاطفی آن است که فراگیر هنگام ورود به فعالیت‌های یادگیری، از محرکها و انگیزه‌های لازم برخوردار باشد.

خلاصه و چکیده مطالبی که در بحث «آماده نمودن» باید بدان توجه شود بشرح ذیل می‌باشد. فراگیر را از نظر عاطفی و ذهنی آماده کنید.

از فراگیران بخواهید چنانچه اطلاعاتی در مورد موضوع درسی دارند، عنوان نمایند. فراگیران را در جای مناسب مستقر نمائید.

۲- اجرای کار توسط مربی:

خلاصه و نکات مهم مواردی که لازم است در این مرحله مورد توجه قرار بگیرد بشرح ذیل است:

- کار را انجام دهید و همزمان با آن توضیحات لازم را ارائه نمائید.
- قسمت به قسمت جلو بروید.
- روی نکات مهم و کلیدی تاکید کنید.
- بطور واضح، کامل، با صبر و حوصله و با سرعت مناسب کار را انجام دهید.
- در مورد نکات ایمنی مربوط به هر قسمت، تذکرات لازم را عنوان نمائید.

نکات مهم و کلیدی

در فرایند آموزش هر یک از مهارتهایی که در حیطه حسی- حرکتی انجام می‌شوند، نکات مهمی وجود دارند که بر اساس آن، قسمت‌هایی از کار لزوماً باید با رعایت اصول و ضوابط خاصی انجام گردد. این نکات را «نکات کلیدی» می‌نامند.

بدین ترتیب «نکات کلیدی» ضوابط و قواعد مهم و پراهمیتی می‌باشند که لازم است در حین انجام یک فعالیت بخصوص مورد توجه قرار گیرند.

اهمیت «نکات کلیدی» عمدتاً در آنستکه چنانچه رعایت نشوند:

اولاً: ممکن است اساساً کار انجام نشود و نتایج مورد نظر حاصل نگردد.

ثانیاً: در صورت انجام شدن کار، نتایج حاصله با کیفیت مطلوب و ضریب اطمینان لازم همراه نخواهد بود.

ثالثاً: کار با سرعت مناسب انجام نمی‌شود و در زمان مقرر خاتمه نمی‌پذیرد.

۳- اجرای کار توسط فراگیران:

اینک زمان آنستکه فراگیران فعالیت‌های مربوط به تمرین کار عملی را آغاز نمایند. اما پیش از اینکه به این مهم بپردازیم، لازمست روشن نمائیم که اساساً فعالیت‌های فیزیکی انسان تحت چه مکانیزمی انجام می‌گیرد.

فرایند فعالیت‌های فیزیکی انسان

انجام دادن فعالیت‌های فیزیکی تحت مکانیزم کنترل کننده‌ای است که از سه عنصر تشکیل یافته است:

- ۱- سیستم حسی (حواس مختلف از قبیل بینایی، شنوایی، لامسه و ...) که اطلاعات مربوط به نحوه انجام دادن کار را دریافت می‌کند.
- ۲- سیستم سازماندهی (سیستم هوش، خرد، درک و فهم) که اطلاعات را جمع‌آوری و سازماندهی نموده و فرمانهای لازم را صادر می‌کند.
- ۳- سیستم حرکتی (دست، پا، سر، صورت) که فرمانهای صادر شده را دریافت و فعالیت‌ها را انجام می‌دهد.

۱- سیستم حسی (حواس):

این سیستم به هنگام دیدن و یا انجام دادن فعالیت‌های فیزیکی، سنجشها، قضاوتها، تشخیص‌ها و شناسایی‌ها را انجام می‌دهد. اندام حسی به صورت مستقل و مجزا فعالیت نمی‌کنند، بلکه همزمان و به اتفاق عمل می‌کنند و در نتیجه اطلاعات دقیق‌تر و جامع‌تری را به مغز منتقل می‌نمایند.

سیستمهای حسی عبارتند از:

- ۱- حس بینایی
 - ۲- حس شنوایی
 - ۳- حس بویایی
 - ۴- حس چشایی
 - ۵- حس لامسه
 - ۶- حس تشخیص وضعیت (تشخیص فشار، حرکت، کجی، خمیدگی، نوسان، تشخیص حالت و ...)
- کاربرد پنج حس اولیه را می‌دانیم و می‌شناسیم. کاربرد حس ششم عمدتاً برای درک، تشخیص و شناسایی فعالیت‌های فیزیکی در حیطه روان- حرکتی تعریف گردیده است.

۲- سیستم سازماندهی:

این سیستم اطلاعات را از طریق سیستم حسی دریافت و سپس آنها را سازماندهی می‌کند. در این سیستم اطلاعات جمع آوری شده طبقه بندی و تجزیه و تحلیل می‌گردند و سپس برای انجام فعالیت‌های فیزیکی دستورالعمل‌های رفتاری صادر و نهایتاً دستورالعمل‌های صادره جهت اجرا به اندام حرکتی منتقل می‌شوند.

۳- سیستم حرکتی:

فعالیت‌های فیزیکی اساساً از طریق این سیستم و با استفاده از اندام حرکتی انجام می‌شوند. اندام حرکتی عبارتند از دست، پا، بازو، انگشتان، سر، صورت و خلاصه و چکیده مطالب فوق این است که مهارت‌های مربوط به فعالیت‌های فیزیکی در شرایطی محقق می‌گردند که اندام‌های موجود در سیستم‌های «حسی» و «حرکتی» با هماهنگی یکدیگر فعالیت نمایند. در این میان سیستم سازماندهی در واقع «رابط» بین این دو سیستم می‌باشد. مکانیزم حسی بسیار حساس و ظریف است و عملکرد آن در افراد مختلف دارای تفاوت می‌باشد. بدین معنا که در ارتباط با یک موضوع خاص ممکن است تشخیص افراد مختلف متفاوت باشد. عملکردهای سیستم حرکتی هر فرد نیز معیارهای ویژه خود را دارد.

تمرین کار عملی توسط فراگیران:

خلاصه و چکیده مرحله سوم بشرح ذیل است.

- گام اول: مرور نکات مهم و کلیدی مربوط به هر یک از قسمت‌های کار.
- گام دوم: تمرین عملی روی هر یک از فعالیت‌های تجزیه شده.
- گام سوم: تمرین عملی کار با رعایت و تلفیق کلیه نکات و عناصر مهم.
- گام چهارم: اجرای کار مستقل و ساخت محصولات واقعی.

مرحله چهارم: کنترل و ارزشیابی

برای ارزیابی مهارت‌ها می‌توان از دو روش استفاده نمود:

۱- روش مشاهده

۲- روش برگزاری آزمون مهارت

در ارتباط با روش نوع اول، لازم است کلیه مراحل تمرین و انجام کار عملی فراگیران زیر نظر گرفته شود و در پایان هر مرحله نتایج کار مربوط به هر یک از آنان در فرم‌های مربوطه منعکس

گردد. طبیعتاً نتیجه نهایی ارزشیابی، ترکیب و یا تلفیقی از نتایج ارزیابی در مراحل مختلف خواهد بود.

روش نوع دوم به برگزاری آزمون مهارت در پایان «فرایند تمرین عملی» اشاره می‌نماید. آزمونهای مهارت را به دو شکل می‌توان انجام داد. (۱) آزمون عملی، (۲) آزمون اصول مهارت.

در آزمون عملی نقشه و یا طرح کار به فراگیر تحویل و از او خواسته می‌شود که کار عملی را با توجه به مشخصاتی که در طرح و نقشه قید شده است، انجام دهد. در آزمون اصول مهارت از فراگیران خواسته می‌شود مهارتی را که فرا گرفته‌اند، با رعایت و تلفیق کلیه نکات و اصول مهم اجرای کار، مجدداً انجام دهند.

۴- آئین کلاس داری

اصول درک رفتار فراگیرندگان

بر اساس نتایج بررسیهایی که توسط پژوهشگری بنام «کرت لوین»^۱ در خصوص رفتار انسانها بعمل آمده است، رفتار انسان در هر زمان به دو عامل «شخصیت» و «محیط» بستگی دارد. طرح کلی زیر معادله رفتاری، روانشناسی اجتماعی «کرت لوین» می‌باشد.

رفتار انسان به عوامل شخصیتی
و محیطی بستگی دارد.

$$B^{(1)} = f(P^{(2)}, E^{(3)})$$

- ۱- Behaviour رفتار
- ۲- Personality شخصیت
- ۳- Environment اثرات محیطی

بر اساس معادله فوق رفتار تابع دو متغیر شخصیت و عوامل محیطی است. نکته دیگری که لازم است در ارتباط با «درک رفتار» عنوان شود، تاثیری است که سن افراد روی رفتار آنان بجای می‌گذارد. انسان هایی که در سنین نوجوانی و جوانی (۱۴ تا ۲۴ سالگی) قرار دارند، در بحرانی‌ترین سنین زندگی بسر می‌برند.

در این دوران نوجوان بدنبال کسب استقلال و خود مختاری است. انسانها در دوران کودکی نمی‌توانند از لحاظ روانی و مالی مستقل از والدین خود باشند. اما در دوره نوجوانی در حالتی بین استقلال و عدم استقلال بسر می‌برند. لذا این مرحله را گذرگاهی به سوی استقلال نامیده‌اند.

^۱ Kurt Lewin

دوران نوجوانی به شدت تحت تاثیر اصل «نوآوری» است، که موجب نادیده گرفتن گذشته، نگاه به آینده و علاقه و تمایل به خلاقیت و آفرینش است. یکی از ویژگیهای مهم انسانهایی که در چنین دورانی زندگی می‌کنند این است که در این شرایط افراد از نظر روانشناسی تا حدود زیادی متزلزل و بی ثبات هستند. آنان دارای شخصیتی دو گانه می‌باشند. از بزرگسالان تقلید و همانند کودکان رفتار می‌کنند.

فراگیران نوجوان به شدت تاثیر پذیر و در شرایط بی ثباتی به سر می‌برند.

برای حل مشکلات رفتاری فراگیران می‌توان به شیوه‌های گوناگونی توسل جست. یکی از ساده‌ترین و در عین حال کاراترین شیوه‌هایی که در این خصوص می‌توان مورد استفاده قرار داد، روشی است پنج مرحله‌ای که اجزاء تشکیل دهنده آن بشرح ذیل می‌باشد.

۱- کسب حقایق

۲- تحلیل حقایق و ارائه فرضیه

۳- جستجوی علت

۴- حل مشکل

۵- ارزیابی

بنیادی‌ترین اصل در اصول مذکور «کسب حقایق» است.

پس از آنکه حقایق مشخص شده و قطعیت یافتند، با در نظر گرفتن فرضیه‌های مختلف و همچنین بررسیها و مشاهدات بعدی، می‌توان به علت و یا علل قطعی بروز مسائل و مشکلات پی برد و سپس با استفاده از راهکارهای مناسب، آن را مرتفع نمود.

بدیهی است استفاده از راهکار فوق‌آنگاه امکان پذیر است که مربی قادر به برقراری ارتباط کاری و عاطفی مناسب و یا باصطلاح «روابط حسنه» با گروه فراگیران باشد.

برای تحقق چنین شرایطی، اعمال موارد ذیل توصیه می‌گردد.

- استفاده منصفانه از تشویق‌های به موقع.

- توجه نمودن به هر یک از فراگیران بصورت انفرادی.

- فعالیت در کنار فراگیران و ارائه راهنماییها و توصیه‌های مثبت به آنان.

- یادگیری هر چه سریعتر نام فراگیران و بکار بردن آن در کلاس.

- ارائه خلق و خوی خوش و انعطاف پذیر.

-

به منظور مدیریت عمومی کلاس به گونه‌ای مطلوب، ضوابط و قواعدی وجود دارند که رعایت

آن در هر شرایطی توصیه می‌شود.

در اولین برخورد بین مربی و فراگیر باید حالت دوستانه و ثابتی برقرار گردد. در اینجا مربیان باید درجه‌ای از حاکمیت را بوجود آورند. لذا لازم است با آرامش و بدون تنش با فراگیران برخورد نموده و همزمان این پیام را به آنان برسانید که شما در راس هستید.

صبور بودن، کنترل رفتار، احترام به دیگران و منصف بودن از جمله مواردی هستند که تصویری مناسب از مربی را در ذهن فراگیران ترسیم می‌کنند. معمولاً در همان جلسه اول مربی باید ضوابط و قوانینی را که لازم است در طول دوره رعایت شود به اختصار عنوان نماید.

- برای تدریس و اداره کلاس، همواره از آمادگی لازم برخوردار باشید.
- در فرایند تدریس و برقراری ارتباط با فراگیران، خصوصیات فردی آنان در نظر بگیرید.
- توقعات فراگیران را شناسایی کنید و به گونه‌ای منطقی به آن پاسخ بگوئید.
- به فراگیران احترام بگذارید، به آنان مسئولیت بدهید و از تهدید و ارباب پرهیز نمائید.

در ارتباط با مفاهیم آموزشی این فصل و به منظور مطالعه مطالب تکمیلی به کتاب "تحلیلی بر فرآیند تعلیم و تربیت" تألیف ناصر کوثری مراجعه بفرمائید.

*سوالات فصل پنجم

۱- دومین گام از فرایند آموزش ((حرفه و مهارت)) کدام است؟

الف) ایجاد انگیزه در فراگیران

ب) تجزیه کار به اهداف جزئی

✓ ج) نمایش و اجرای کار عملی توسط مربی

د) اجرای کار عملی توسط فراگیر

۲- اولین گام از فرایند آموزش ((حرفه و مهارت)) کدام است؟

الف) اجرای کار توسط فراگیر

ب) نمایش و اجرای کار عملی توسط مربی

✓ ج) آماده‌سازی فراگیران

د) تجزیه کار به قسمت های کوچکتر

۳- استقرار فراگیر در مکان مناسب و آماده نمودن آنان برای یادگیری مربوط به کدام گام

از مراحل آموزش ((حرفه و مهارت)) می باشد؟

ب) کنترل و پیگیری

✓ الف) آماده نمودن فراگیر

د) اجرای کار توسط فراگیر

ج) تجزیه کار

۴- مراحل چهارگانه تعلیم کار به ترتیب عبارتند از :

الف) آماده نمودن فراگیر- ارائه کار توسط مربی- کنترل موفقیت- اجرای کار توسط فراگیر

✓ ب) آماده نمودن فراگیر- ارائه کار توسط مربی- اجرای کار توسط فراگیر- کنترل موفقیت

ج) ارائه کار توسط مربی- آماده نمودن فراگیر- اجرای کار توسط فراگیر- کنترل موفقیت

د) آماده نمودن فراگیر- اجرا توسط فراگیر- ارائه کار توسط مربی- کنترل موفقیت

۵- همزمان با اجرای این مرحله از فرایند تعلیم ((حرفه و مهارت))، لازم است کلیه نکات

مهم و کلیدی مورد تاکید قرار گرفته و در خصوص نکات ایمنی نیز تذکرات لازم داده

شود :

الف) اجرای کار توسط فراگیر

✓ ب) نمایش و اجرای کار عملی توسط مربی

ج) تجزیه کار

د) آماده نمودن فراگیر

- ۶- مشخص نمودن نکات مهم و کلیدی و همچنین نکات ایمنی هر یک از بخش های حرفه و مهارت، در کدام یک از مراحل ((تعلیم کار)) صورت می پذیرد؟
- الف) تجزیه کار ✓
 ب) آماده سازی و انگیزش
 ج) کنترل و پیگیری
 د) اجرای کار توسط فراگیر
- ۷- در این مرحله از فرایند ((تعلیم حرفه و مهارت)) از فراگیر خواسته می شود کار را اجرا و تمرین نماید :
- الف) آماده سازی فراگیر
 ب) کنترل و پیگیری
 ج) ارائه کار توسط مربی
 د) تمرین و اجرای کار عملی توسط فراگیر ✓
- ۸- سومین مرحله از مراحل چهارگانه ((تعلیم کار)) کدام است؟
- الف) تمرین و اجرای کار عملی توسط فراگیر ✓
 ب) اجرای کار توسط مربی
 ج) کنترل و ارزشیابی
 د) تجزیه کار به اهداف جزئی
- ۹- نیازهای فیزیولوژیک در کدام گروه از انگیزه ها تاثیر گذار هستند؟
- الف) اکتسابی
 ب) محیطی
 ج) فطری ✓
 د) کسب افتخار
- ۱۰- در این مرحله از تدریس، محتوای درسی به ترتیب و بر اساس توالی منطقی خود مطرح می شوند :
- الف) مرحله ایجاد انگیزه
 ب) مرحله تکمیل اطلاعات
 ج) مرحله ارائه اطلاعات ✓
 د) مرحله اجرای کار توسط مربی
- ۱۱- در دومین مرحله از تدریس تئوری ((ارائه اطلاعات))، باید به کدام یک از سوالات زیر پاسخ بگوییم؟
- الف) چرا این گونه انجام می شود؟
 ب) چه انجام می شود؟
 ج) چرا انجام می شود؟
 د) چگونه انجام می شود؟ ✓
- ۱۲- در فرایند ((تدریس)) رعایت کدام یک از موارد ذیل ضروری است؟
- الف) تحریک فراگیران به یادگیری ✓
 ب) تهیه طرح درس
 ج) ارزشیابی تشخیصی
 د) تجزیه هدف کلی به هدف های جزئی

۱۳- در فرآیند تدریس تنویری روشهای مورد استفاده در مرحله کنترل موفقیت عبارتند از :

الف) ارائه مطالب توسط مربی - تکرار مطالب توسط فراگیر - اجرای آزمون

ب) تکرار مطالب و احتمالاً انجام آزمایشات توسط فراگیر - اجرای آزمون ✓

ج) اجرای آزمون - انجام آزمایشات توسط فراگیر - اجرای مهارت توسط فراگیر

د) ارائه مطالب توسط مربی - اجرای مهارت توسط فراگیر - اجرای آزمون

۱۴- در فرآیند یادگیری به استمرار تلاش و کسب موفقیت های بعدی کمک می کند.

الف) آگاهی از عدم موفقیت

ب) آگاهی از موفقیت ✓

ج) عدم آگاهی از موفقیت

د) عدم برخورداری از انگیزه های اکتسابی

۱۵- در مرحله ((تمرین کار عملی توسط فراگیر))، گام دوم کدام است؟

الف) اجرای کار مستقل و ساخت محصولات واقعی.

ب) تمرین کار عملی با رعایت و تلفیق کلیه نکات مهم.

ج) تحلیل مهارت و تجزیه آن به هدف های جزئی

د) تمرین عملی بر روی هر یک از فعالیت های تجزیه شده. ✓

۱۶- معادله رفتاری، روانشناسی و اجتماعی ((کرت لوین)) عبارت است از :

B=P(F.E) ب)

الف) B=F(P.E) ✓

E=F(P.B) د)

ج) F=B(P.E)

۱۷- اولین مرحله از تدریس در حیطة شناختی به کدام یک از موارد ذیل اختصاص دارد؟

ب) ارزشیابی تشخیصی

الف) ارائه اطلاعات

د) تکمیل اطلاعات

ج) ایجاد انگیزه ✓

۱۸- عبارت است از نیرویی که انسان را برای انجام یک فعالیت بخصوص تحریک

و یا او را از فعالیت بخصوصی باز دارد.

ب) تعلق خاطر

الف) هدف

د) رقابت

ج) انگیزه ✓

۱۹- برای استفاده از ((انگیزه های فطری)) به منظور تحریک فراگیر به یادگیری باید :

الف) از مکانیزم ایجاد رقابت بین فراگیران استفاده نماییم.

ب) موضوع تدریس را با احتیاجات و نیازهای آتی فراگیر مرتبط نماییم. ✓

ج) با شوق و عشق و علاقه تدریس نماییم.

د) در فرآیند تدریس از روش های آموزشی متنوع استفاده نماییم.

۲۰- با استفاده از چه روش هایی می توان در اواسط جلسه درسی ایجاد انگیزه نمود؟ ((انگیزه های میانی))

الف) به روش های ایجاد انگیزه های فطری متوسل می شویم.

ب) موضوع تدریس را با نیازها و احتیاجات زندگی فراگیر مرتبط نماییم.

✓ ج) در فرایند تدریس طرح ((معما)) نموده و در فراگیران ایجاد رقابت نماییم.

د) از روش تدریس سخنرانی و سایر روش های ((مربی محور)) استفاده نماییم.

۲۱- منظور از آمادگی ذهنی فراگیران در شروع آموزش مهارت های عملی کدام است؟

الف) ذهنیت فراگیران بر روی مهارت مورد نظر متمرکز شود.

ب) با استفاده از وسایل آموزشی در فراگیران آمادگی ذهنی ایجاد نماییم.

ج) با استفاده از فناوری آموزشی ذهنیت فراگیران را برای یادگیری فعال نماییم.

✓ د) فراگیران به صورت تئوریک از ((دانش)) مهارت و حرفه مورد نظر برخوردار باشند.

۲۲- در فرایند تدریس در حیطه شناختی و در مرحله اساسی ترین و جزئی ترین نکات موجود در محتوای درسی مطرح می شود.

الف) ارائه اطلاعات (ب) کنترل موفقیت

✓ ج) تکمیل اطلاعات (د) اجرای کار توسط مربی

۲۳- چه عواملی باعث می شود میزان دقت و توجه فراگیران در اواسط جلسه درسی به نسبت ابتدا و اوائل جلسه روند کاهشی و نزولی داشته باشد؟

الف) انگیزه های فطری منفی

✓ ب) انگیزه های اکتسابی منفی

ج) انگیزه های ذاتی

د) استفاده از روش های فراگیر محور

۲۴- در آزمون عملی اصول مهارت کدام یک از عوامل زیر مورد توجه قرار می گیرد؟

✓ الف) رعایت ترتیب مراحل اجرای کار

ب) ایجاد خلاقیت و نوآوری در روند کار

ج) ارائه توضیحات همراه با اجرای کار

د) اجرای کار زودتر از مهلت مقرر

۲۵- در کدام مرحله از تدریس در حیطه شناختی به ابهامات پاسخ داده می شود؟

الف) ارائه اطلاعات (ب) کنترل موفقیت

✓ ج) تکمیل اطلاعات (د) ایجاد انگیزه

- ۲۶- در این مرحله از تدریس در حیطه ((روان - حرکتی))، قسمت به قسمت جلو رفته
بر روی نکات کلیدی و مهم تاکید می شود :
- الف) اجرای کار توسط فراگیر ✓
ب) اجرای کار توسط مربی ✓
ج) کنترل و ارزشیابی
د) تقسیم کار به مراحل مختلف
- ۲۷- در کدام یک از مراحل تدریس در حیطه ((روان - حرکتی))، روش ((مشاهده)) مورد
استفاده قرار می گیرد؟
- الف) کنترل و ارزشیابی ✓
ب) آماده نمودن فراگیر
ج) اجرای کار عملی توسط مربی
د) تکمیل اطلاعات
- ۲۸- دوران نوجوانی به شدت تحت تاثیر می باشد.
- الف) اصل پذیرش حقایق
ب) رویا پردازی
ج) اصل نوآوری ✓
د) مشکلات معیشتی
- ۲۹- بر اساس نظریه ((کرت لوین)) رفتار انسان تحت تاثیر شکل می گیرد.
- الف) محیط - شخصیت ✓
ب) تحصیلات - نگرش
ج) محیط - تحصیلات
د) تحصیلات - شخصیت
- ۳۰- از جمله عوامل موثر در ارتباط با ((ایجاد انگیزه های اکتسابی در فراگیر)) تلقی می
شود :
- الف) شخصیت مربی ✓
ب) نیاز های ذاتی
ج) اعتماد به نفس فراگیر
د) پیچیدگی محتوای درسی
- ۳۱- کسب اطمینان از یادگیری محتوای درسی توسط فراگیر در کدام یک از مراحل
تدریس در حیطه شناختی امکان پذیر است؟
- الف) کنترل موفقیت ✓
ب) ارزیابی عملی
ج) برگزاری آزمون مهارت
د) مشاهده و تقلید
- ۳۲- نیاز به ((عزت نفس)) در کدام طبقه از طبقه بندی نیازهای انسان قرار میگیرد؟
(نظریه مازلو)
- الف) دوم
ب) سوم
ج) چهارم ✓
د) پنجم

۳۳- کدام یک از عوامل انگیزشی زیر از قابلیت بیشتری برای تحریک فراگیر به یادگیری برخوردارند؟

(ب) رقابت

(الف) کسب افتخار

(د) عداوت

(ج) انگیزه های فطری ✓

۳۴- سوالات مطرح شده در مرحله کنترل موفقیت از فرایند تدریس در ((حیطه شناختی)):

(الف) عمدتاً کتبی است.

(ب) صرفاً شفاهی است.

(ج) فقط به بررسی تحقق اهداف کلی می پردازد.

(د) کلیه مفاهیم آموزشی جلسه درسی را شامل می شود. ✓

۳۵- سومین گام از مرحله ((تمرین کار عملی توسط فراگیر)) عبارت است از:

(الف) تمرین جداگانه بر روی هر یک از عناصر مهم تشکیل دهنده کار. ✓

(ب) تمرین ترکیبی بر روی هر یک از عناصر مهم تشکیل دهنده کار.

(ج) ساخت محصولات واقعی بر اساس استاندارد موجود.

(د) مرور نکات کلیدی و مهم کلیه مراحل اجرای کار.

۳۶- بنیادی ترین اصل در فرایند ((شیوه حل مشکلات رفتاری فراگیر)) عبارت است از:

(الف) ارائه فرضیه های احتمالی

(ب) تماس مستقیم با خانواده فراگیر

(ج) برقراری روابط حسنه با فراگیر

(د) کسب حقایق و واقعیت های موجود ✓

۳۷- در چه شرایطی استفاده از شیوه حل مشکلات رفتاری برای مربیان امکان پذیر است؟

(الف) برقراری نظم و انضباط در کلاس

(ب) ارائه فرضیه های احتمالی

(ج) طرح مشکلات رفتاری با فراگیر

(د) برقراری روابط حسنه با فراگیر ✓

۳۸- توالی و ترتیب فعالیت های مربی در فرآیند آموزشی ((حرفه و مهارت)) به ترتیب عبارتند از:

(الف) اجرای کار توسط مربی - اجرای کار توسط فراگیر - آماده نمودن فراگیر - کنترل و پیگیری

(ب) اجرای کار توسط فراگیر - آماده نمودن - کنترل و پیگیری - اجرای کار توسط مربی

(ج) آماده نمودن - اجرای کار توسط مربی - اجرای کار توسط فراگیر - کنترل و ارزشیابی ✓

(د) کنترل و ارزشیابی - آماده نمودن - اجرای کار توسط مربی - اجرای کار توسط فراگیر

- ۳۹- آماده سازی ذهنی و عاطفی فراگیر در کدام مرحله از فرایند آموزش ((حرفه و مهارت)) صورت می گیرد؟
- (الف) در مرحله تهیه درس
(ب) در مرحله تجزیه کار
(ج) قبل از اجرای کار توسط مربی ✓
(د) قبل از اجرای کار توسط فراگیر
- ۴۰- ترتیب و توالی گام های موجود در فرایند آموزش حرفه و مهارت در کدام مرحله مشخص می شود؟
- (الف) تجزیه کار ✓
(ب) اجرای کار توسط مربی
(ج) کنترل و ارزشیابی
(د) جمع بندی و نتیجه گیری نهایی
- ۴۱- در این مرحله از فرایند تعلیم کار لازم است در خصوص نکات ((کلیدی، مهم و ایمنی)) تاکید شود :
- (الف) تجزیه کار
(ب) اجرای کار توسط فراگیر
(ج) کنترل و ارزشیابی
(د) اجرای کار توسط مربی ✓
- ۴۲- در فرایند تعلیم کار چنانچه امکان تمرین واقعی وجود نداشته باشد، فعالیت های موسوم به ((شبیه سازی)) در کدام یک از مراحل امکان پذیر است؟
- (الف) تجزیه کار
(ب) اجرای کار توسط مربی
(ج) ارائه کار توسط فراگیر ✓
(د) کنترل و ارزشیابی
- ۴۳- مدیریت رفتار کلاسی عبارت است از :
- (الف) برخورداری از اخلاق حرفه ای
(ب) تسلط بر تئوری های مدیریت
(ج) توانایی ایجاد تفاهم با انواع فراگیران ✓
(د) توانایی برقراری نظم و انضباط در کلاس
- ۴۴- کدام یک از مفاهیم ذیل در خصوص انگیزه های اکتسابی صادق است؟
- (الف) از بدو تولد شکل می گیرد.
(ب) تحت تاثیر شرایط محیطی تغییر می یابند. ✓
(ج) به ساختار جسمی انسان مربوط هستند.
(د) عمدتاً تغییر ناپذیرند.

۴۵- خصلت هایی همچون ((خجالتی، بی علاقه و در اکثر مواقع ساکت بودن)) از جمله خصوصیات مربوط به می باشد.

(الف) فراگیر کم توجه

(ب) فراگیر خارج از گود

(ج) فراگیر مردد و دو دل ✓

(د) مبارز بحاث

۴۶- استفاده از شیوه بحث در گروههای (۳-۲ نفره) و طرح سوالات ساده از جمله روش های مناسبی است که می توان در راستای آموزش و یادگیری این قبیل افراد مورد استفاده قرارداد.

(الف) فراگیر مردد و دو دل ✓

(ب) فراگیر خودنما

(ج) فراگیر بحاث

(د) فراگیر انحصارطلب

۴۷- چنانچه به این قبیل از فراگیران اجازه داده شود، تمام وقت کلاس را در اختیار خود گرفته زیاد گویی می کند :

(الف) فراگیر مردد

(ب) فراگیر بحاث

(ج) فراگیر خارج از گود

(د) فراگیر انحصارطلب ✓

۴۸- بنیادی ترین انگیزه های انسان کدامند؟

(الف) عشق و محبت و تعلق خاطر

(ب) تعلق خاطر و وابستگی به گروه های اجتماعی

(ج) مواردی که از فیزیولوژی بدن ناشی می شوند. ✓

(د) مواردی که تحت تاثیر شرایط محیطی به وجود می آیند.

۴۹- منشاء ایجاد انگیزه های فطری کدام است؟

(الف) عشق و محبت

(ب) وابستگی به افراد خانواده

(ج) ساختار فیزیولوژیک ✓

(د) شرایط محیطی

۵۰- ترس و اضطراب :

(الف) تاثیر قابل توجهی در فرآیند یادگیری ندارند.

(ب) موجب ایجاد انگیزه های پایدار در فرآیند یادگیری می شود.

(ج) موجب تقویت فرآیند یادگیری می شود.

(د) موجب ایجاد اختلال در فرآیند یادگیری می شود. ✓

۵۱- این گروه از فراگیران به دیگران اجازه صحبت کردن نداده و سرزده وارد بحث

سایرین می شوند :

(ب) فراگیر خودنما

✓ (الف) فراگیر بی توجه

(د) فراگیر زیاده گو

(ج) فراگیر سرسخت

۵۲- این گروه از فراگیران حقیقت را صرفاً در نظرات خود جستجو نموده و هیچگاه از

مواضع خود عقب نشینی نمی کنند :

(ب) فراگیر خودنما

(الف) فراگیر بی توجه

(د) فراگیر خارج از گود

✓ (ج) فراگیر سرسخت

۵۳- مناسب ترین برخورد با فراگیرانی که لودگی می کنند آن است که :

✓ (الف) هرگز به شوخی هایشان پاداش ندهیم.

(ب) از مباحثه با وی احتراز نماییم.

(ج) به وی اجازه صحبت کردن ندهیم.

(د) متقابلاً با لودگی پاسخ او را بدهیم.

۵۴- در تعامل با فراگیران ((بی زبان)) بهترین راهکار کدام است؟

(الف) به او اجازه صحبت کردن ندهیم.

(ب) برای او سخنگو انتخاب نماییم.

✓ (ج) مطلبی را که او سعی دارد به زبان آورد، به زبان خود بیان نماییم.

(د) در هیچ شرایطی او را مخاطب خود قرار ندهیم.

۵۵- اصطلاحاً به فراگیری اطلاق می گردد که نظرات جالبی دارد، اما عمدتاً نظراتش به

مباحث دیگری مربوط است و مرتباً از این شاخه به آن شاخه می پرد :

(الف) فراگیر مردد

(ب) فراگیر خودنما

✓ (ج) فراگیر خارج از گود

(د) فراگیر سرسخت

فصل ششم

درسنامه و پرسش‌های مربوط به توانایی شماره ۶ توانایی سنجش و ارزیابی از آموزش فراگیران

اهداف فصل:

از فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه مفاهیم مندرج در درسنامه، پاسخ دهی کامل به پرسش‌ها و مرور پاسخ‌های تشریحی این فصل، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط با شایستگی شماره (۶) بشرح ذیل را کسب نموده و ضمن توانایی پاسخگویی به پرسش‌های مشابه و شناسایی مفاهیمی همچون "سنجش، ارزیابی، ارزشیابی، انواع مختلف آزمون و ویژگی‌های هر کدام"، از توانایی سنجش و همچنین ارزشیابی آموزشی فراگیران برخوردار باشد.

زمان آموزش بر حسب ساعت		
نظری	عملی	جمع
۱۲	۲	۱۴

دانش:

- ۶- توانایی سنجش و ارزیابی از آموزش فراگیران
- ۶-۱ آشنایی با مفاهیم سنجش و ارزشیابی
- ۶-۲ شناسایی اهداف سنجش و ارزشیابی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
- ۶-۳ شناسایی مفهوم آزمون، انواع و ویژگی‌های آنها
- ۶-۴ آشنایی با مراحل تهیه سؤال آزمون و ویژگی‌های آنها در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
- ۶-۵ شناسایی اصول سنجش و ارزشیابی از فراگیران

درسنامه مربوط به توانایی شماره ۶

ارزشیابی آموزشی:

در ارتباط با این مرحله از فرایند آموزش، عبارات و اصطلاحات مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرند. عباراتی همچون ارزیابی، ارزیابی آموزشی، ارزشیابی، امتحان، آزمون، سنجش و ... از این جمله‌اند. که البته هر کدام دارای معانی و مفاهیم خاصی هستند. ذیلاً به تعدادی از آنها اشاره می‌گردد.

۱- ارزیابی

ارزیابی یعنی تخمین زدن و برآورد کردن. این عبارت بیشتر در مواقعی مورد استفاده قرار می‌گیرد که اندازه‌گیری و یا کنترل وضعیت، شرایط و یا ارزش فعلی یک شخص و یا شیئی مورد نظر باشد.

امتحان

چنانچه یادگیری را «تغییر در رفتار» تلقی نمائیم، امتحان عبارتست از اندازه‌گیری میزان تغییرات ایجاد شده در رفتار بر اساس هدفهای آموزشی.

در تعریف فوق عبارت «اندازه‌گیری» را مورد استفاده قرار داده‌ایم، لذا ضروریست مفهوم فوق نیز توضیح داده شود.

هر گاه تغییرات بوجود آمده در رفتار فراگیران را به «کمیتی» مبدل نموده و آنرا با عدد و رقم مشخص نمائیم، عمل اندازه‌گیری را انجام داده‌ایم.

بدین ترتیب «اندازه‌گیری» فعالیتی است که تعیین می‌کند یک شخص یا یک شیئی به چه میزان از یک ویژگی خاص بهره‌مند است.

ارزشیابی

ارزشیابی عبارتست از تحلیل و تفسیر اطلاعات بدست آمده بر اساس ضوابط و معیارهای مشخص. برای مثال آنگاه که اقدام به برگزاری دوره آموزشی با اهدافی خاص می‌نمائیم و در پایان دوره نتایج حاصل را با هدفهای آموزشی مقایسه و مورد تجزیه و تحلیل و تفسیر قرار می‌دهیم، در واقع نوعی عمل «ارزشیابی» انجام داده‌ایم.

خلاصه کلام اینکه «ارزشیابی» نوعی داوریتست بر اساس معیارها (هدفهای آموزشی) و اطلاعات معتبر (نتایج بدست آمده).

آزمون

آزمون یکی از وسائل اندازه‌گیری تغییراتی است که در رفتار فراگیران بوجود آمده است. بدین اعتبار «آزمون» ابزاریتست برای اندازه‌گیری.

هدفهای ارزشیابی

معمولاً در طول اجرای برنامه‌های آموزشی و در سه مقطع زمانی می‌توان از عنصر ارزشیابی استفاده نمود. که البته هر یک با اهدافی خاص برگزار می‌شوند.

مطابق استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

۱- اجرای ارزشیابی پیش از برگزاری دوره آموزشی.

۲- اجرای ارزشیابی در حین برگزاری دوره آموزشی.

۳- اجرای ارزشیابی در خاتمه دوره آموزشی.

۱- اجرای ارزشیابی پیش از برگزاری دوره آموزشی

ارزشیابی تشخیصی:

ارزشیابی پیش از دوره آموزشی با «هدف» تعیین سطح دانش و مهارت فراگیران برگزار می‌گردد. «ارزشیابی تشخیصی» و سیله‌ایست برای شناسایی تواناییها و مهارتهای فعلی فراگیر و همچنین بررسی این موضوع که آیا فراگیر با چنین پایه و معلوماتی قادر به فراگیری مطالب جدید آموزشی می‌باشد یا خیر؟

۲- اجرای ارزشیابی در طول برگزاری دوره آموزش

الف: ارزشیابی تکوینی:

در طول برگزاری دوره آموزشی یعنی هنگامی که فعالیت‌های آموزشی در جریان و یادگیری فراگیران در حال تکوین و شکل‌گیری می‌باشد، معمولاً در مقاطع مناسب، روند یادگیری مورد بررسی قرار می‌گیرد. ارزشیابی‌هایی که بدین منظور انجام می‌شوند، «ارزشیابی تکوینی» نام دارند. هدف از برگزاری این قبیل ارزشیابی‌ها، جمع‌آوری اطلاعات در خصوص میزان و نحوه یادگیری فراگیران، تشخیص کاستی‌ها و نقایص برنامه آموزشی و یا روش اجرای آن، و همچنین اتخاذ تدابیر و تصمیمات مناسب در خصوص چگونگی ادامه برنامه آموزشی است.

ب: خود آگاهی فراگیران

از دیگر مواردی که می‌توان بعنوان اهداف اجرای ارزشیابی در طول برگزاری دوره آموزشی ذکر نمود، ایجاد نوعی خود آگاهی در فراگیران در خصوص نتایج فعالیت‌های آموزشی است.

۳- اجرای ارزشیابی در خاتمه دوره آموزشی:

الف: کسب اطلاعات لازم در خصوص تحقق اهداف آموزش

از مهمترین اهداف «ارزشیابی»، جمع‌آوری اطلاعات لازم در خصوص میزان دستیابی فراگیران به هدفهای آموزشی است.

با بررسی اطلاعات بدست آمده می‌توان کاستی‌ها و نقایص برنامه آموزشی را مشخص و در فعالیت‌های بعدی مرتفع نمود.

ب: معیاری برای ارتقاء به سطوح بالاتر: «ارزشیابی پایانی» و یا «ارزشیابی تراکمی»

از دیگر اهداف اجرای ارزشیابی در خاتمه برنامه آموزشی، سنجش میزان اطلاعات و همچنین قابلیت‌های فنی و مهارتی فراگیران برای ارتقاء به سطوح بالاتر و یا اخذ گواهینامه پایان دوره می‌باشد. این نوع ارزشیابی‌ها را از آن جهت ارزشیابی «پایانی» و «تراکمی» می‌نامند که بوسیله آن می‌توان یادگیریهای متراکم در طول یک دوره آموزشی را اندازه گیری نمود.

ویژگیهای ارزشیابی

نتایج حاصل از ارزشیابی می‌تواند منشا تحول و ایجاد تغییرات وسیعی در فرایند آموزش و همچنین فعالیت‌های آموزشی فراگیران شود. لذا بسیار ضروریست اطلاعاتی که از طریق نظام ارزشیابی بدست می‌آید با صحت و سلامت همراه باشد. برای دستیابی به چنین منظوری لازم است نظام ارزشیابی از خصوصیات و ویژگیهایی برخوردار باشد تا ضمن انجام وظایف خود به گونه‌ای مطلوب، تضمین کننده صحت نتایج و اطلاعات بدست آمده نیز باشد.

و اما همانگونه که اشاره نمودیم وظیفه اساسی نظام ارزشیابی در واقع بررسی و قضاوت و مقایسه بین دو عنصر و یا دو حالت بشرح ذیل است:

۱- شرایط مطلوب:

شرایط مطلوب شرایطی است که فراگیران می‌بایست در زمان اجرای ارزشیابی بدان دست یابند که در واقع همان هدفهای آموزشی است.

۲- شرایط موجود:

شرایط موجود عبارتست از سطح دانش و یا مهارتهای فعلی و یا میزان دستیابی فراگیران به هدفهای آموزشی در زمان اجرای ارزشیابی.

لذا برای آنکه بتوانیم فرایند ارزشیابی را بخوبی انجام دهیم به گونه‌ای که نتایج حاصله حتی‌الامکان با «صحت» و «سلامت» همراه باشد، دو وظیفه اساسی در پیش خواهیم داشت.

الف: شرایط مطلوب را بوضوح و روشنی تعریف نمائیم. (هدفهای رفتاری را دقیقاً مشخص نمائیم).

ب: شرایط موجود را دقیقاً شناسایی و ارزیابی نمائیم.

الف: روشن نمودن شرایط مطلوب:

معنای روشن نمودن شرایط مطلوب آن است که هدفهای آموزشی هر دوره آموزشی و یا هر جلسه درسی باید از نظر مربی و یا شخص ارزشیاب کاملاً روشن و واضح باشند.

ب: شناسایی و ارزیابی دقیق وضعیت موجود فراگیران

مفهوم عبارت فوق آن است که دقیقاً مشخص، ارزیابی و اندازه گیری نمائیم که فراگیران در چه حدی به «هدفهای آموزشی رفتاری» دست یافته‌اند.

مهمترین ویژگی‌هایی که ابزار اندازه‌گیری آموزشی باید از آن بهره‌مند باشند، عبارتند از:

- ۱- صحت و درستی.
- ۲- موثق بودن - معتبر بودن
- ۳- عینیت داشتن
- ۴- قابلیت استفاده و کاربرد.

۱- صحت و درستی

اولین ویژگی و خصوصیتی که وسیله اندازه‌گیری و ارزیابی آموزشی می‌بایست از آن بهره‌مند باشد این است که میزان یادگیری و یا دستیابی فراگیران به هدفهای درسی را با صحت و درستی اندازه‌گیری نماید.

در متون تخصصی مربوط به اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، این ویژگی را «روائی»^۱ نامیده‌اند.

۲- موثق بودن - معتبر بودن

دیگر خصوصیتی که یک وسیله اندازه‌گیری آموزشی باید از آن بهره‌مند باشد، موثق بودن و یا معتبر بودن است. این بدان مفهوم است که نتایج اندازه‌گیری و یا ارزیابی باید با «دقت» همراه باشد. بدین ترتیب نتیجه اندازه‌گیری ابزاری دارای اعتبار است که اگر «چیزی» را چندین بار با آن بیازمائیم، در تمامی دفعات نتیجه یکسانی را اعلام نماید. و لذا آزمونی دارای اعتبار است که چنانچه در یک فاصله زمانی کوتاه، چندین بار از یک گروه فراگیر بعمل آید، در کلیه دفعات نتایج تقریباً یکسانی را اعلام نماید. این ویژگی را در بعضی از منابع داخلی «پایایی»^۲ نیز نامیده‌اند.

۳- عینیت داشتن^۳

از دیگر ویژگی‌های یک ابزار مناسب برای اندازه‌گیری‌های آموزشی عینیت داشتن آن می‌باشد. مفهوم عینیت داشتن آن است که وسیله اندازه‌گیری حتی الامکان از ارزیابی‌های «ذهنی» و «نظری» بدور باشد.

۱- Validity

۱- Reliability

۲- Objectivity

۴- قابلیت استفاده و کاربرد

آخرین ویژگی مورد نیاز برای ابزاری که در فرایند ارزیابی آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد این است که استفاده از وسائل مذکور از نظر اقتصادی مقرون به صرفه و صلاح بوده و بکارگیری آن نیز مستلزم صرف وقت زیاد و طولانی نباشد.

طبقه بندی ارزشیابی‌های آموزشی

ارزشیابی‌های آموزشی را نیز می‌توان بر اساس نوع هدفهای آموزشی در سه گروه مختلف بشرح ذیل طبقه بندی نمود.

- ۱- ارزشیابی آموزشی در «حیطه شناختی».
- ۲- ارزشیابی آموزشی در حیطه «حسی- حرکتی» یا «روان- حرکتی».
- ۳- ارزشیابی آموزشی در حیطه عاطفی

روشهای مختلف برگزاری آزمون در حیطه شناختی

اجرای آزمون در «حیطه شناختی» با استفاده دو روش عمده «شفاهی» و «کتبی» امکان پذیر است.

در شیوه آزمون شفاهی برای هر یک از فراگیران به تناسب هدفهای درسی سوالاتی طرح می‌شود و آنان به صورت شفاهی به پاسخگویی سوالات می‌پردازند. استفاده از این روش در نظام ارزشیابی و اجرای آزمون بدلیل صرف وقت بسیار زیاد و همچنین عدم امکان اندازه گیری دقیق میزان یادگیریها تقریباً منسوخ گردیده است.

آزمونهای کتبی

آزمونهای کتبی که به آزمونهای مداد و کاغذی معروفند، عمدتاً در دو گروه آزمونهای «عینی» و «ذهنی» دسته بندی می‌شوند.

آزمونهای عینی

آزمونهای عینی به آن گروه از آزمونها اطلاق می‌گردد که در آن پاسخ صحیح هر یک از سوالات همراه با طرح سوال ارائه می‌گردند.

در این گونه خاص از آزمون، برای هر سوال تعدادی پاسخ یا گزینه پیشنهاد می‌شود و آزمون شونده باید از میان پاسخهای پیشنهادی پاسخ صحیح را انتخاب و مشخص نماید.

نظر باینکه در این قبیل آزمونها، پاسخهای صحیح همراه با طرح سوال ارائه می‌شوند، آنها آزمون «بسته پاسخ» نیز می‌نامند.

آزمونهای عینی عمدتاً با استفاده از سه نوع آزمون خاص برگزار می‌گردند:

الف: آزمونهای چند گزینه‌ای

ب: آزمونهای صحیح- غلط

ج: آزمونهای جورکردنی

الف: آزمونهای چند گزینه‌ای

در این روش تعدادی سوال (بر مبنای هدفهای آموزشی) طراحی و به همراه هر سوال چند پاسخ و یا گزینه مختلف ارائه می‌گردد و از آزمون شوندگان خواسته می‌شود در ارتباط با هر سوال از میان پاسخهای ارائه شده پاسخ صحیح یا صحیح‌تر را انتخاب و مشخص نمایند. از جمله خصوصیات و ویژگیهای بسیار مهم این روش، امکان بررسی و ارزیابی پاسخهای ارائه شده در کوتاهترین زمان ممکن است.

از دیگر خصوصیات جالب توجه این روش، قابل استفاده بودن آن در ارتباط با سطوح مختلف «حیطه شناختی» است. به بیان دیگر با استفاده از این نوع سوالات، می‌توان ضمن ارزیابی محفوظات آزمون شونده، توانائی‌های او را در خصوص درک مفاهیم، بکار بستن و همچنین تجزیه و تحلیل و ترکیب هدفهای درسی مورد بررسی و ارزیابی قرار داد.

دیگر ویژگی مثبت این روش آنستکه بررسی و ارزیابی پاسخهایی که توسط آزمون شونده انتخاب می‌شوند، فاقد امکان تفسیر و یا تعبیر نادرست از سوی ارزیاب و یا تصحیح کننده است و لذا آزمون از ویژگی «عینیت» و «اعتبار» بهره‌مند می‌باشد.

(البته این ویژگی در سایر روشهای آزمونهای «عینی» نیز وجود دارد.)

نکات مورد توجه در مورد طراحی و تنظیم سوالات چند گزینه‌ای

همانگونه که عنوان نمودیم، هر سوال چند گزینه‌ای از دو قسمت عمده تشکیل می‌شود:

۱- قسمت اصلی سوال (تنه سوال)

۲- پاسخها (گزینه‌ها)

در ارتباط با تنظیم قسمت اصلی و یا «تنه» سوال، رعایت نکاتی بشرح ذیل توصیه می‌گردد.

- هر سوال باید به گونه‌ای تنظیم و طراحی گردد که بتواند یک موضوع مهم و یا یکی از هدفهای رفتاری درس را ارزیابی نماید.

- حتی الامکان سعی شود که در هر سوال بیش از یک موضوع گنجانیده نشود.

- موضوع مورد سوال می‌بایست در تنه سوال عنوان گردد. به شکلی که آزمون شونده با خواندن تنه سوال و پیش از مراجعه به پاسخها دقیقاً درک نماید که سوال به چه نکته‌ای مربوط می‌شود.

- حتی الامکان سعی گردد که سوال بصورت مثبت نوشته شود.

نکته مهم در ارتباط با تنظیم پاسخهای آزمونهای چند گزینه‌ای گزینه‌های مربوطه به هر سوال باید به گونه‌ای تنظیم شوند که از لحاظ «دستوری» و ساختار جمله بندی مکمل متن و یا تنه سوال باشند.

ب: آزمونهای صحیح- غلط

آزمونهای «صحیح- غلط» نوع دیگری از شیوه‌های برگزاری آزمونهای «عینی» است که در آن تعدادی از مفاهیم آموزشی در قالب جملات و یا عباراتی عنوان می‌شوند. هر یک از جملات مفهومی را بیان می‌کنند. این مفاهیم می‌توانند درست یا غلط باشند. از آزمون شونده خواسته می‌شود عباراتی را که دارای مفهوم صحیح و یا غلط می‌باشند از یکدیگر متمایز نماید. از این روش بخصوص در سطوح ابتدائی «حیطه شناختی» می‌توان بخوبی استفاده نمود. با توجه باینکه در انتخاب پاسخ این قبیل سوالات فقط دو گزینه «صحیح» و «غلط» وجود دارد، این احتمال که آزمون شونده بی اطلاع برای انتخاب پاسخ صحیح به حدس و گمان و شانس متوسل شود بسیار زیاد است. لذا روش فوق در عین حال که از ویژگی عینیت برخوردار است، از خصوصیت «اعتبار» لازم بهره‌مند نمی‌باشد.

ج: آزمونهای جور کردنی

سئوالهای «جور کردنی» به نوعی از سوالات آزمون اطلاق می‌گردد که در آن یک گروه سوال و یک گروه پاسخ صحیح در مقابل یکدیگر قرار می‌گیرند و از آزمون شونده خواسته می‌شود که پاسخ صحیح مربوط به هر یک از سوالات را مشخص نماید.

آزمونهای ذهنی

آزمونهای ذهنی به آزمونهایی اطلاق می‌گردد که بر اساس آن تعدادی سوال طراحی و در اختیار آزمون شونده‌گان قرار می‌گیرد. و آنان باید پاسخ سوالات را بر اساس اطلاعات و ذهنیات خود سازماندهی و در مقابل هر یک از سوالات ارائه نمایند. این نوع آزمونها را آزمونهای تشریحی و یا انشایی نیز می‌نامند. آزمونهایی که در این گروه قرار می‌گیرند، بدان علت آزمون ذهنی نام نهاده‌اند که در ارزیابی و اندازه گیری نتایج حاصل از آن، بیش از هر چیز ذهنیت تصحیح کننده سوالات موثر است و لذا این قبیل آزمونها تا حدودی از ویژگی عینیت بهره‌مند نمی‌باشند.

۱- آزمونهای تشریحی گسترده پاسخ

در این نوع آزمون، ماهیت سوال به گونه‌ای است که آزمون شونده دارای آزادی عمل کامل در ارائه پاسخ مورد نیاز می‌باشد.

در این حالت آزمون شونده مجاز می‌باشد پاسخ سوال را در ذهن خود به‌روراند، سازماندهی نماید و سپس به ترتیبی که مایل است در برگه پاسخنامه منعکس نماید.

۲- آزمون تشریحی محدود پاسخ

طرح سوال در این نوع آزمون بگونه‌ای است که آزمون شونده مکلف می‌شود در یک چهار چوب مشخص و محدود به ارائه پاسخ سوال بپردازد.

با استفاده از این نوع سوالات می‌توان میزان دستیابی فراگیران به مفاهیم و هدفهای آموزشی در سطوح میانی حیطه شناختی را مورد ارزیابی قرار داد و میزان درک آنان از موضوع درسی و همچنین قدرت استدلال و تحلیل وی را در مورد هدفهای آموزشی اندازه گیری نمود.

۳- آزمونهای تشریحی کوتاه پاسخ

سوالاتی که در این نوع آزمون مورد استفاده قرار می‌گیرند به گونه‌ای طرح می‌شوند که دارای پاسخهای کاملا کوتاه، مختصر و مشخص می‌باشند. لذا با توجه باینکه پاسخ سوالات کاملا مشخص است، می‌توان آنها در رده آزمونهای «عینی» نیز محسوب نمود. زیرا با توجه به اینکه پاسخ سوالات مشخص می‌باشد، ذهنیت شخص ارزیاب و یا تصحیح کننده در ارزیابی پاسخ تاثیر چندانی نخواهد داشت.

این نوع آزمون‌ها با استفاده از روش‌های ذیل امکان‌پذیر است.

طرح سوال یا یک جمله سوالی

در این روش سوال مورد نظر در قالب یک جمله سوالی مطرح می‌شود و آزمون شونده باید در مقابل آن پاسخ مناسب را ارائه نماید.

طرح سؤال با یک جمله امری

در این شیوه، سوال در قالب یک جمله امری مطرح می‌شود.

طرح سوال با استفاده از یک جمله ناقص

در این روش یک عبارت و یا یک جمله ناقص نوشته می‌شود و از آزمون شونده خواسته می‌شود که کلمات و یا عباراتی را در فضای خالی جمله قرار دهد. به گونه‌ای که جمله مذکور کامل شده و از معنا و مفهوم صحیح و مشخصی برخوردار گردد.

بدیهی است فضای خالی جمله باید به نکات و یا مفاهیم مهم آموزشی اختصاص داشته باشد.

اجرای آزمون در حیطه «حسی - حرکتی»

همچنانکه در بحث اجرای آزمون در «حیطه شناختی» اشاره نمودیم، ابزار ارزیابی در حیطه «حسی - حرکتی» نیز باید از ویژگیهایی همچون «صحت و درستی»، «قابلیت اعتبار»، «اطمینان» و ... برخوردار باشد. ضمناً به اعتبار آنچه در بخش اجرای آموزش کارگاهی و مهارتی (مرحله کنترل و ارزشیابی) اشاره نمودیم، ارزشیابی آموزشی در حیطه «روان - حرکتی» به دو شکل مختلف بشرح ذیل انجام می‌گیرد.

- ۱- ارزشیابی اصول مهارت که به ارزشیابی مهارتهای جزئی می‌پردازد.
 - ۲- ارزشیابی یا آزمون عملی از کل مجموعه مهارتهایی که فراگیران در طول دوره بدان دست یافته‌اند. این نوع آزمون به منظور ارزیابی از مهارت فراگیران در تلفیق و ترکیب مهارتهای جزئی که در طول دوره آموزشی بدان دست یافته‌اند، صورت می‌گیرد.
- بدین ترتیب پیش از هر کاری لازم است هدف از برگزاری آزمون مهارتی مشخص شود. که البته اصول کلی مربوط به آن را در بخش پیشین عنوان نمودیم.
- پس از مشخص شدن اهداف برگزاری آزمون، اکنون لازم است آن دسته از اصول جزئی مهارت که قرار است مورد ارزیابی قرار گیرند «م مشخص» و «تحلیل» گردند. بدین معنا که سطوح مهارت در هر یک از «اصول جزئی مهارت» مشخص شوند.
- پس از طی مراحل فوق اینک باید کار و یا مجموعه‌ای را در نظر بگیریم که در فرایند ساخت و یا انجام دادن آن، کلیه مهارتهای جزئی در همان سطحی که قرار است مورد ارزیابی قرار گیرند، وجود داشته باشد.
- در انتهای این مرحله و با مشخص شدن مجموعه یا وسیله‌ای که باید تولید شود، در واقع سوال و یا موضوع آزمون مهارتی مشخص گردیده است.
- پس از مشخص شدن سوال آزمون، در مرحله بعد باید نقشه کار و یا وسیله‌ای که باید ساخته شود با ذکر جزئیات، ضوابط اجرا و سایر شاخصه‌های مورد نیاز تهیه شوند.
- بطور مثال فرض کنید پس از طی مراحل فوق، ساخت یک میز ساده بعنوان سوال آزمون مهارتی آزمون شوندگان در نظر گرفته شود.
- ابتدا باید نقشه کار و یا وسیله‌ای که باید ساخته شود، تهیه گردد.
- نقشه‌هایی که جهت اجرای کار تهیه می‌گردند باید حاوی اطلاعاتی بشرح ذیل باشند:
- اندازه‌ها در هر قسمت از کار مشخص باشند و یا امکان استخراج اندازه‌ها از روی نقشه وجود داشته باشد. (با توجه به مقیاس نقشه)
 - شکل و نحوه اتصالات بطور کامل نشان داده شده باشند.
 - اندازه زوایا در قسمت‌های مختلف کاملاً مشخص شوند.

- جنس مواد اولیه‌ای که در ساخت قسمت‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند، مشخص شده باشد.

- مقدار مواد مشخص شده باشد.

- لازم است زمان مورد نیاز برای ساخت و تولید نیز مشخص شود.

پس از آماده شدن نقشه کار و جزئیات آن، اکنون باید فهرست کلیه وسایل، امکانات، تجهیزات، ماشین آلات و مواد مصرفی که برای اجرای آزمون مهارتی مورد نیاز می‌باشد، تهیه گردد.

برای اینکار می‌توان ماشین آلات و تجهیزات و ابزار مورد نیاز را در یک لیست و مواد مصرفی را در فهرست جداگانه تنظیم نمود.

پیش از برگزاری آزمون مهارتی، لازم است تمام و سائل و تجهیزاتی که فهرست آن آماده و تنظیم گردیده، تهیه شوند و در مکان مناسبی قرار گیرند.

ضمناً لازم است بر اساس جزئیاتی که در کار عملی پیش بینی گردیده، نحوه توزیع نمره آزمون در عناصر مختلف کار مشخص شود.

معمولاً برای توزیع نمره در آزمونهای مهارتی، سه عنصر عمده بشرح ذیل در نظر گرفته می‌شوند.

۱- کیفیت کار و یا تولید (کیفیت کاری که انجام می‌شود و یا محصولی که تولید می‌گردد)

۲- زمان اجرای کار.

۳- روش انجام کار.

برای هر یک از موارد فوق امتیازات خاصی در نظر گرفته می‌شود.

لازم است امتیازی که برای کیفیت کار و یا تولید در نظر گرفته می‌شود، بصورت منطقی در دو

عنصر «دقت در اندازه‌ها و کمیت» و «کیفیت تولید و ساخت» قسمت‌های مختلف توزیع شود.

بدین ترتیب امتیاز مربوط به عنصر «کیفیت کار» را نیز می‌توان در مناطق مختلف توزیع نمود

بدیهی است در ارتباط با عنصر کیفیت عواملی همچون تمیز بودن کار، نحوه پرداخت صحیح سطح

کار، دقت در تنظیم زوایا و انحنای موجود در قسمت‌های مختلف کار، نحوه اتصالات قسمت‌های

مختلف با یکدیگر و می‌توانند مورد توجه قرار گیرند.

با پایان یافتن فعالیت‌های فوق، شرایط برای برگزاری آزمون در حیطة «حسی- حرکتی» مهیا

می‌باشد و اینک می‌توان به فرایند برگزاری آزمون پرداخت.

برگزار کنندگان آزمون باید حداقل یکساعت پیش از شروع آزمون در محل حضور یافته و کلیه

عناصر مورد نیاز برای برگزاری آزمون را (از قبیل ماشین آلات، تجهیزات، ابزار، مواد مصرفی، و

نقشه‌های کار و) مورد بازبینی و بررسی مجدد قرار دهند و از صحت و سلامت هر یک از عناصر

فوق اطمینان حاصل نمایند.

در طول مدتی که آزمون شوندگان مشغول فعالیت می‌باشند، لازمست کار هر یک از آنان بدقت زیر

نظر گرفته شده و بررسی گردد. در این مرحله باید روش کار و نحوه رعایت اصول ایمنی از طرف

آزمون شوندگان مورد توجه آزمون گیرندگان قرار گیرد. همانگونه که اشاره نمودیم، برای این بعد از فعالیت‌های آزمون شوندگان امتیازی در نظر گرفته نشده است. لیکن چنانچه در این زمینه در کار هر یک از آنان نقصی مشاهده شود، می‌توان حداکثر تا «۵٪» نمره کل آزمون، برایشان نمره منفی منظور نمود.

احتمالا تعدادی از آزمون شوندگان پیش از اتمام مدت زمان آزمون کار را به اتمام رسانیده و تحویل آزمون گیرندگان خواهند داد. در این صورت لازم است مدت زمان صرف شده برای تکمیل کار را در ورقه‌های مخصوص ارزیابی آنان منعکس نمائیم.

همانگونه که در ابتدای بحث عنوان نمودیم، برای انجام کار در مدت زمان معین، امتیاز خاصی را قائل شدیم. حال چنانچه آزمون شوندگان کار را در مدت زمان تعیین شده و یا کمتر از آن به اتمام رسانند، لازم است نمره کامل «عند صر زمان» برای آنان در نظر گرفته شود. بدیهی است پس از انقضای زمان تعیین شده، به تناسب تاخیری که در ارتباط با تکمیل کار صورت می‌گیرد می‌توان از امتیاز مربوطه کاست.

با اتمام زمان آزمون و تحویل گرفتن کار تکمیل شده و سایر ابزار کار، می‌توان فعالیت‌های مربوطه به نمره دهی را آغاز نمود.

در ابتدای این بخش باقیمانده امتیازات را در دو عنصر «دقت در اندازه‌ها و کمیت‌ها» و همچنین «کیفیت ساخت» توزیع و امتیازات اختصاص یافته به هر یک از دو عنصر مذکور را در مناطق مختلف کار تقسیم نمودیم. اکنون باید امتیاز هر منطقه از کار را جداگانه محاسبه نمود.

شکل محاسبه امتیازات مربوطه به عنصر «کیفیت» در مناطق مختلف کار نیز مشابه روش فوق می‌باشد. لیکن عوامل کیفی را نمی‌توان با دقتی که بدان اشاره گردید، اندازه گیری نمود. لذا بهتر است برای عنصر «کیفیت» طبقاتی را در نظر بگیریم و سپس فرایند نمره‌دهی را با توجه باینکه کار از نظر کیفی در چه سطح و طبقه‌ای قرار می‌گیرد، انجام دهیم.

مثلا می‌توان کیفیت کار در هر یک از مناطق را در پنج طبقه «عالی»، «خوب»، «متوسط»، «ضعیف» و «بد» تعریف و برای هر یک از طبقات نمره‌ای را منظور نمود.

با جمع امتیازات مربوط به عناصر تعیین شده، نتیجه کلی آزمون مشخص می‌شود.

الگوی چهار مرحله ای ارزشیابی کرک پاتریک

این الگو توسط یکی از متخصصان و ثنوریسین‌های صاحب‌نام آمریکایی به نام دونالد کرک پاتریک (۲۰۱۴-۱۹۲۴) طراحی و ارائه گردیده و در حال حاضر در ارتباط با ارزشیابی بسیاری از برنامه‌های آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد. کرک پاتریک این الگو را به عنوان ابزار و معیاری مناسب در خصوص میزان اثربخشی یک برنامه آموزشی پیشنهاد و در ارتباط با این فرآیند چهار مرحله شرح ذیل را ارائه نموده است :

۱- سطح واکنش (عکس العمل) :

منظور از واکنش در واقع عکس‌عملی است که فراگیران به کلیه پارامترهای اثرگذار در فرایند اجرای برنامه آموزشی از خود نشان می‌دهند. این قبیل واکنش‌ها را می‌توان از طریق توزیع پرسشنامه و یا بررسی رفتار فراگیران در خصوص مواردی همچون ((برنامه های درسی))، ((فضای آموزشی))، ((کیفیت کار مدرسین))، ((تجهیزات و امکانات مورد استفاده)) و دریافت و مورد بررسی قرار دارد.

پرواضح است که در این مرحله اخذ پاسخهای منطبق با واقعیات که اطلاعات صحیحی را در اختیار مسئولین و مجریان برنامه های آموزشی قرار دهد، بسیار مهم و حیاتی هستند و لذا کرک پاتریک در این خصوص راهکارهایی به شرح ذیل پیشنهاد نموده است :

الف) تهیه و تنظیم فرم های مناسب برای سنجش و ارزیابی واکنش فراگیران.

ب) نوشتن یک پیام تشویق برای پاسخ دهندگان.

ج) ایجاد اطمینان خاطر در پاسخ مبنی بر ناشناخته ماندن آنان.

د) جدول بندی و تجزیه و تحلیل پاسخ ها.

۲- یادگیری :

یادگیری فرایندی است که ماحصل آن ایجاد تغییر در رفتار فراگیر است. و در قالب تغییر و تحول در ((دانش))، ((نگرش)) و همچنین ((مهارت ها و تکنیک ها)) متجلی می‌گردد. اما مسئله مهم اندازه گیری تغییرات به وجود آمده است که در این خصوص کرک پاتریک به منظور مشخص نمودن آن راهبردهایی به شرح ذیل پیشنهاد نموده است :

الف) سنجش و اندازه گیری دانش، نگرش مهارت فراگیران ((پیش)) و ((پس)) از اجرای برنامه آموزشی.

ب) به کارگیری گروه کنترل در صورت امکان.

ج) تجزیه و تحلیل آماری نتایج به منظور بررسی اثرات آموزش و مرتبط نمودن آن با میزان یادگیری فراگیران.

به اعتقاد کرک پاتریک چنانچه آزمون‌ها از ویژگی ((روایی)) و ((اعتبار)) بهره‌مند باشند، با مقایسه نتایج آزمون‌های ((ورودی)) و ((پایان دوره)) می‌توان میزان اثربخشی برنامه‌های آموزشی را ارزیابی و اندازه‌گیری نمود.

۳- رفتار :

منظور از ارزشیابی در این سطح، بررسی میزان تغییرات ایجاد شده در ((رفتار)) فراگیران است که تحت تاثیر اجرای برنامه‌های آموزشی ایجاد و در محیط کار قابل رویت و مشاهده می‌باشد. لیکن در محیط کار و در خصوص مشاهده تغییرات به وجود آمده در رفتار فراگیران معمولاً موانعی وجود دارند :

اولاً: فراگیران باید فرصت مناسبی را برای تغییر رفتار خود بیابند.

ثانیاً: زمان تغییر در رفتار را نمی‌توان به صورت قطعی پیش‌بینی نمود.

ثالثاً: یکی از عوامل تاثیرگذار بر رفتار فراگیران جو سازمانی و یا محیط کار است که ممکن است مناسب باشد و یا نباشد.

کرک پاتریک با توجه به چالش‌هایی که بدان اشاره گردید و به منظور ارزشیابی در این سطح نیز راهبردهایی به شرح ذیل پیشنهاد نموده است :

- منظور نمودن زمان مناسب برای فراگیران تا فرصت به ظهور رساندن و عمل به رفتار مورد نظر خود را بیابند.

- تکرار ارزشیابی در مقاطع زمانی مناسب به منظور کسب اطمینان از ایجاد تغییرات رفتاری دائمی و همیشگی.

- به کارگیری و در صورت امکان حذف عوامل مزاحم و تاثیرگذار در رفتار فراگیران.

- مقایسه روش‌های مختلف ارزشیابی به منظور استفاده از راهکار مناسب.

۴- نتایج :

ارزشیابی در این سطح میزان تحقق آن قسمت از اهداف آموزشی را مورد بررسی قرار می‌دهد که مستقیماً در ارتباط با اهداف سازمانی طراحی و ارائه گردیده‌اند.

ارزشیابی در این سطح به نسبت سطوح پیشین دشوارتر و مستلزم بررسی مواردی همچون کاهش هزینه‌ها، کاهش سوانح، افزایش کمی و کیفی تولید، سود، فروش، میزان رضایتمندی مشتریان و... می‌باشد.

کرک پاتریک برای اجرای ارزشیابی در این سطح نیز راهبردهایی را پیشنهاد نموده است :

- منظور نمودن زمان مناسب پس از آموزش برای بررسی نتایج حاصله.

مطابق استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

- تکرار اندازه گیری در مقاطع و فواصل زمانی مختلف.

از نظر کرک پاتریک هر کدام از سطوح یاد شده در الگوی ارزشیابی از اهمیت خاص خود برخوردار است و نباید هیچ کدام از سطوح را نادیده انگاشت. به اعتقاد وی با تحلیل نتایج هر یک از سطوح چهارگانه فوق می توان به تفاسیر قابل اطمینانی از سایر سطوح دست یافت. دو سطح اولیه ی این الگو در محیط آموزشی و ارزشیابی سطوح فوقانی در محیط واقعی کار صورت می پذیرد.

موفق باشید

سوالات فصل ششم:

۱- آزمون پایان دوره اصطلاحاً نامیده می شود.

الف) آزمون تکوینی

✓ ب) آزمون مقطعی (تراکمی)

ج) آزمون تشخیصی

د) آزمون مستمر

۲- چنانچه از چند مصحح برای بررسی اوراق آزمون استفاده نمایم:

الف) اوراق آزمون در مدت زمان کوتاه تری بررسی می شود.

✓ ب) اعتبار نتایج آزمون افزایش می یابد.

ج) برگزاری آزمون از ویژگی عینیت بهره مند می شود.

د) اعتبار نتایج آزمون کاهش می یابد.

۳- کدام یک از آزمونهای ذیل از دو ویژگی ((اجرای آسان)) و همچنین ((عدم احتمال

توسل فراگیران به حدس و گمان)) برخوردار است؟

✓ الف) آزمون با طرح سوالات کوتاه پاسخ

ب) آزمون با طرح سوالات چند گزینه ای

ج) آزمون با سوالات جور کردنی

د) آزمون با پاسخ های صحیح- غلط

۴- هدف از برگزاری آزمون جمع آوری اطلاعات در خصوص میزان و نحوه یادگیری

فراگیران در مقاطع مشخصی از فرایند اجرای برنامه آموزشی می باشد.

ب) ارتقایی

✓ الف) تراکمی

د) کتبی

ج) تشخیصی

۵- این موضوع که فراگیران بتوانند در خاتمه اجرای برنامه های آموزشی جذب بازار کار

شوند، از جمله اهداف برگزاری دوره های آموزشی می باشد.

ب) تربیتی

✓ الف) اجتماعی

د) سازمانی

ج) کوتاه مدت

۶- ((ارزشیابی تکوینی)) مربوط به کدام مقطع زمانی از فعالیت های آموزشی می باشد؟

الف) قبل از تدریس

✓ ب) ضمن تدریس

ج) پس از تدریس

د) خاتمه دوره آموزشی

۷- کدام یک از موارد ذیل را می توان در خصوص بررسی اعتقادات ذهنی، فکری و نگرشی انسان مورد استفاده و استناد قرار داد؟

- الف) آزمون (ب) ارزیابی
 ج) ارزشیابی ✓
 د) برآورد

۸- کدامیک از عبارات زیر دربرگیرنده مفهوم ((روایی آزمون)) می باشد؟

- الف) آزمون میزان دستیابی فراگیران به اهداف درسی را با صحت و درستی اندازه گیری نماید. ✓
 ب) برگزاری آزمون میزان مهارت فراگیران در اجرای کار را مشخص نماید.
 ج) نتایج حاصل از برگزاری آزمون با دقت و صحت همراه باشد.
 د) برگزاری آزمون از قابلیت استفاده و کاربرد برخوردار باشد.

۹- برگزاری این نوع آزمون در نظام آموزش های فنی و حرفه ای از اهمیت خاصی برخوردار است :

- الف) آزمون عملی ✓
 ج) آزمون شفاهی
 ب) آزمون کتبی
 د) آزمون تشخیصی

۱۰- چنانچه امتیاز اختصاص یافته به هر یک از سوالات بر اساس دشواری و یا اهمیت سوال صورت گرفته باشد، این شکل خاص از ((بارم بندی)) مورد استفاده قرار گرفته است :

- الف) بarm بندی یکسان
 ب) بarm بندی یکنواخت
 ج) بarm بندی ارزشی
 د) بarm بندی نسبی ✓

۱۱- پس از اندازه گیری صورت می گیرد و وظیفه اش تحلیل جامع و چند وجهی از عملکرد می باشد :

- الف) سنجش ✓
 ج) آزمون
 ب) آزمون شفاهی
 د) ارزیابی

۱۲- برای اندازه گیری میزان و عمق و اطلاعات فراگیران از استفاده می نمایم.

- الف) آزمون عملی
 ب) آزمون شفاهی
 ج) آزمون تشریحی ✓
 د) اندازه گیری

۱۳- به فرایندی اطلاق می شود که مقدار ویژگی های یک شخص یا شیء را تعیین می

نماید :

(ب) سنجش

✓ الف) ارزیابی

(د) ارزشیابی

ج) اندازه گیری

۱۴- کدام یک از موارد ذیل از جمله ویژگی های برگزاری آزمون شفاهی محسوب

می شود :

الف) سوالات از نظر کمی و کیفی برای کلیه فراگیران یکسان است.

ب) امکان اعمال نظر آزمونگر در نتایج آزمون ضعیف است.

✓ ج) می توان قدرت بیان، نظم و تمرکز فکری فراگیر را سنجید.

د) حالات روحی و روانی فراگیر هیچ تاثیری در نتیجه آزمون ندارد.

۱۵- چنانچه هدف از برگزاری آزمون تعیین معیاری برای رتبه دهی و ارتقاء فراگیر به

سطوح بالاتر باشد، کدام یک از انواع ارزشیابی مورد نظر می باشد؟

(ب) ارزشیابی مرحله ای

الف) ارزشیابی تشخیصی

(د) ارزشیابی تکوینی

✓ ج) ارزشیابی پایانی

۱۶- آزمون ها از لحاظ نحوه اجرا به چند گروه تقسیم می شوند؟

الف) سه گروه: تشخیصی، ارتقایی، تکوینی

✓ ب) سه گروه: کتبی، شفاهی، عملی

ج) دو گروه: مستمر، مقطعی

د) دو گروه: عینی، ذهنی

۱۷- برگزاری این نوع ارزشیابی به منظور تشخیص و شناسایی قابلیت ها و توانایی فراگیر

برای یادگیری اهداف آموزشی جدید است :

الف) ارزشیابی تکوینی

ب) ارزشیابی تراکمی

✓ ج) ارزشیابی تشخیصی

د) ارزشیابی پایانی

۱۸- ارزشیابی در این حیطة یادگیری عمدتاً با مشاهده رفتار فراگیر امکان پذیر می باشد

:

(ب) شناختی

✓ الف) عاطفی

(د) حسی- حرکتی

ج) دانش

۱۹- به منظور احتراز از اعمال هر گونه پیش داوری در مورد فراگیران، بهتر آن است که اوراق امتحانی به صورت تصحیح شوند.

- (الف) تصادفی
(ج) ناشناخته ✓
(به) یکنواخت
(د) گروهی

۲۰- نمره دهی در کدام یک از آزمونهای ذیل، مستقل از نظر و قضاوت شخص تصحیح کننده صورت می گیرد؟

- (الف) تشریحی گسترده پاسخ
(ج) عینی ✓
(ب) تشریحی کوتاه پاسخ
(د) ذهنی

۲۱- سریع ترین و متداول ترین سطح ارزشیابی کدام است؟ (مدل کرک پاتریک)

- (الف) سطح یادگیری
(ج) سطح عکس العمل ✓
(ب) سطح رفتار
(د) سطح نتایج

۲۲- بر اساس مدل ارزشیابی کرک پاتریک، ارزیابی ((تاثیر عملکرد فراگیر در بازار کار)) در کدام سطح ارزشیابی صورت می گیرد؟

- (الف) سطح نتایج ✓
(ج) سطح رفتار
(ب) سطح عکس العمل
(د) سطح یادگیری

۲۳- بر اساس الگوی ارزشیابی کرک پاتریک این سطح از ارزشیابی قلب فرایند ارزشیابی محسوب گردیده و میزان تغییرات به وجود آمده و شایستگی ایجاد شده در فراگیر را مورد بررسی قرار می دهد :

- (الف) سطح یادگیری ✓
(ج) سطح رفتار
(ب) سطح عکس العمل
(د) سطح نتایج

۲۴- بر اساس الگوی ارزشیابی کرک پاتریک، میزان تغییرات ایجاد شده در رفتار فراگیران در این سطح مورد بررسی قرار می گیرد :

- (الف) سطح عکس العمل
(ج) سطح رفتار ✓
(ب) سطح نتایج
(د) سطح یادگیری

۲۵- مهم ترین ویژگی هایی که ابزارهای اندازه گیری آموزشی باید از آن بهره مند باشند کدام است؟

- (الف) صحت و درستی، آسان بودن و عینیت داشتن
(ب) آسان بودن، موثق بودن و معتبر بودن
(ج) عینیت داشتن، قابلیت کاربرد و آسان بودن
(د) صحت، اعتبار، عینیت ✓

۲۶- چنانچه در یک بازه زمانی کوتاه چندین بار از یک گروه فراگیر آزمون و عمل آید و در کلیه دفعات نتایج تقریباً یکسانی اخذ شود، آزمون از ویژگی برخوردار است.

✓ الف) اعتبار

ب) روایی محتوا

ج) صحت و درستی

د) روایی ساختار

۲۷- زمان مورد نیاز برای برگزاری یک جلسه آزمون در حیطه شناختی چقدر است؟

الف) ۶۰ دقیقه

✓ ب) زمان متعارف یک جلسه درسی

ج) یک و نیم برابر زمان متعارف یک جلسه درسی

د) دو برابر زمان متعارف یک جلسه درسی

۲۸- در ارتباط با آزمونهای چندگزینه‌ای، گزینه‌های مربوط به هر یک از سوالات از لحاظ

ساختار جمله بندی باید

الف) در قالب جمله سوالی مطرح شود.

ب) حاوی تنه سوال باشد.

✓ ج) مکمل تنه سوال باشد.

د) در قالب جمله سوالی مطرح و حاوی تنه سوال باشد.

۲۹- بررسی میزان تغییرات به وجود آمده در رفتار فراگیران و مشاهده و ارزیابی آن در

محیط واقعی کار بر اساس کدام یک از سطوح ارزشیابی صورت می‌گیرد؟ (الگوی کرک

پاتریک)

✓ الف) سطح رفتار

ب) سطح عکس العمل

ج) سطح یادگیری

د) سطح نتایج

۳۰- بر اساس الگوی کرک پاتریک، اعمال ارزشیابی در این سطح در واقع مشخص کننده

اثرات ((اجتماعی - سازمانی)) یک دوره آموزشی می‌باشد :

الف) سرعت عکس العمل

ب) سطح رفتار

✓ ج) سطح نتایج

د) سطح یادگیری

۳۱- از جمله مزایای ارزیابی واکنش و عکس العمل فراگیران به نحوه برگزاری دوره می

باشد : (الگوی کرک پاتریک)

✓ الف) با مراجعه به نتایج ارزیابی می‌توان در خصوص رفع معایب دوره آموزشی اقدام نمود.

ب) با مراجعه به نتایج می‌توان رفتار فراگیران را مورد بررسی قرار داد.

ج) با مراجعه به نتایج می‌توان به تأثیرات اجتماعی برگزاری دوره پی برد.

د) با مراجعه به نتایج می‌توان در خصوص کاهش هزینه‌های برگزاری دوره اقدام نمود.

۳۲- منظور از آزمون این است که همان چیزی را اندازه گیری کند که آزمون برای ارزشیابی آن طراحی گردیده است.

(ب) عینیت

✓ (الف) روایی

(د) روایی ساختار

(ج) اعتبار

۳۳- هنگام طراحی و چیدمان سوالات رعایت کدام یک از موارد ذیل باعث تقویت حس اعتماد به نفس فراگیر و صرفه جویی در وقت وی می گردد؟

✓ (الف) از سوالات ساده شروع و به سوالات مشکل ختم شوند.

(ب) سوالات مشابه در دسته بندی های خاص قرار گیرند.

(ج) سوالات مشابه در دسته بندی های متفاوت قرار گیرند.

(د) طراحی سوالات با رعایت اختصار صورت بگیرد.

۳۴- این نوع خاص از آزمون ها برای اندازه گیری اطلاعات جزئی و کم اهمیت مورد استفاده قرار می گیرد :

(الف) آزمون های جور کردنی

(ب) آزمونهای کوتاه پاسخ

(ج) آزمون های عینی

✓ (د) آزمونهای صحیح- غلط

۳۵- در این نوع آزمون فراگیر آن چه را که آموخته است در وضعیت مشابه موقعیت های واقعی بازار کار انجام می دهد :

✓ (الف) آزمون عملی- نمونه

(ب) آزمون عینی

(ج) آزمون شفاهی شبیه سازی شده

(د) آزمون کتبی نمونه

۳۶- جمع آوری اطلاعات و استفاده از اطلاعات به دست آمده در برنامه ریزی های آتی از جمله اهداف برگزاری آن می باشد :

(الف) اندازه گیری

(ب) ارزیابی

✓ (ج) ارزشیابی آموزشی

(د) سنجش

۳۷- با استفاده از این قبیل آزمون ها می توان میزان دستیابی فراگیران به عمق مفاهیم آموزشی و همچنین میزان یادگیری آنان در سطوح بالای حیطه شناختی را ارزیابی نمود:

✓ الف) آزمون های تشریحی

ب) آزمون های عینی

ج) آزمون های عملی

د) آزمونهای چند گزینه ای

۳۸- منظور از روایی ساختار آزمون کدام است؟

الف) میزان یادگیری فراگیران در حیطه های ((شناختی، عاطفی و حسی- حرکتی را به خوبی اندازه گیری نماید..

ب) تغییرات ایجاد شده در رفتار فراگیران را به کمیت تبدیل نماید.

ج) آزمون از قابلیت اعتبار و موثق بودن بهره مند باشد.

✓ د) شکل سوالات و همچنین رتبه بندی و نمره اختصاص یافته به هر یک از سوالات منطبق بر واقعیت باشد.

۳۹- ابزاری است برای شناسایی و تشخیص توانایی ها و مهارت های فراگیر:

الف) امتحان

ب) ارزشیابی تراکمی

ج) ارزشیابی تکوینی

✓ د) ارزشیابی تشخیصی

۴۰- هدف از برگزاری ارزشیابی تکوینی کدام است؟

✓ الف) بررسی میزان و نحوه یادگیری فراگیران، تشخیص کاستی های برنامه آموزشی.

ب) بررسی و سنجش میزان اطلاعات و همچنین قابلیت های فنی فراگیر برای ارتقاء به سطوح بالاتر.

ج) تشخیص توانمندی های فنی و مهارتی فراگیر برای یادگیری مفاهیم جدید آموزشی.

د) تعیین سطح دانش، نگرش و مهارت فراگیر.

۴۱- وظیفه اساسی فعالیت های موسوم به ((ارزشیابی آموزشی)) کدام است؟

الف) مقایسه فراگیران با یکدیگر

✓ ب) بررسی و قضاوت بین شرایط موجود و شرایط مطلوب.

ج) برگزاری آزمون در مقاطع مختلف.

د) ارزیابی وضعیت فراگیران.

۴۲- کدام یک از موارد ذیل به منظور اتخاذ تدبیر و تصمیمات مناسب در خصوص

چگونگی ادامه برنامه آموزشی برگزار می شود؟

الف) سنجش و ارزیابی

ب) ارزشیابی تعیینی

ج) ارزشیابی تکوینی ✓

د) ارزشیابی تشخیصی

۴۳- از اهداف اجرای ارزشیابی در پایان دوره آموزشی می باشد :

الف) کسب اطلاعات لازم در خصوص تحقق اهداف آموزشی ✓

ب) خودآگاهی فراگیران

ج) ارزشیابی تشخیصی

د) بررسی کیفیت اهداف آموزشی

۴۴- از مهمترین ویژگی هایی است که ابزارهای اندازه گیری آموزشی باید از آن بهره مند

باشند :

الف) سرعت در اعلام نتایج

ب) موثق بودن و معتبر بودن ✓

ج) نظم و ترتیب در اعلام نتایج

د) قابلیت اندازه گیری

۴۵- در ارتباط با ارزیابی آموزشی، کدام یک از موارد زیر از مفهوم ((صحت)) و ((

درستی)) برخوردار است؟

الف) روایی ✓

ب) عینیت

د) اعتبار

ج) پایایی

۴۶- چنانچه آزمونی که در یک بازه زمانی کوتاه چندین بار از یک گروه فراگیر به عمل

آید و در کلیه دفعات نتایج تقریباً یکسانی را اعلام نماید، از کدام ویژگی برخوردار است؟

الف) روایی

ب) صحت و درستی

ج) پایایی ✓

د) نظم و ترتیب

۴۷- برای توزیع نمره در آزمون های مهارتی عمدتاً کدام یک از موارد ذیل مورد توجه

قرار می گیرد؟

ب) کمیت کار

الف) سرعت اجرای کار

د) رعایت دستورالعمل ها

ج) کیفیت کار ✓

۴۸- کاهش نمره آزمون شونده در آزمون مهارت، در اثر کدام یک از موارد ذیل اعمال می

شود؟

- ✓ الف) عدم رعایت نکات ایمنی
- ب) تکمیل کار پیش از اتمام زمان مقرر
- ج) کمی برداری از کار سایرین
- د) ارائه توضیحات فنی به سایر فراگیران

۴۹- آزمون از ویژگی برخوردار است که برای اندازه‌گیری اهداف مورد نظر کافی و مناسب باشد.

ب) پایایی

✓ الف) روایی

د) عینیت

ج) اعتبار

۵۰- برگزاری آزمون کتبی و عملی در پایان دوره آموزشی به منظور سنجش دانش و مهارت فراگیران نشان‌دهنده برگزاری ارزشیابی در کدام سطح می باشد؟ (الگوی کرک پاتریک)

الف) سطح عکس العمل

ب) سطح یادگیری

ج) سطح رفتار

✓ د) سطح نتایج

۵۱- در کدام یک از آزمونهای ذیل امکان اعمال نظر مربی حداقل است؟

ب) کوتاه پاسخ

الف) گسترده پاسخ

د) کامل نمودن

✓ ج) چندگزینه‌ای

۵۲- پوشش دادن اهدافی که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن طراحی گردیده نشان دهنده آن است که آزمون از ویژگی برخوردار است.

ب) اعتبار

الف) پایایی

د) عینیت

✓ ج) روایی

۵۳- بر مبنای الگوی کرک پاتریک ((نظرسنجی در خصوص شیوه آموزش))، مشمول کدام یک از سطوح ارزشیابی می باشد؟

✓ الف) عکس العمل

ب) یادگیری

ج) رفتار

د) نتایج

۵۴- کدام یک از آزمونهای ذیل برای سنجش محفوظات ذهنی فراگیر مناسب است؟

الف) آزمون عملی

ب) آزمون پاسخ انشایی ✓

ج) آزمون مهارت

د) آزمون نگرشی

۵۵- کدام یک از آزمونهای ذیل در گروه آزمون های ذهنی جای می گیرند؟

ب) چهارگزینه‌ای

الف) کوتاه پاسخ ✓

د) جورکردنی

ج) صحیح- غلط

۵۶- در کدام آزمون احتمال توسل به حدس و گمان بیشتر است؟

الف) آزمون جور کردنی

ب) آزمون انشایی

ج) آزمون کوتاه پاسخ

د) آزمون صحیح- غلط ✓

۵۷- ارزیابی میزان یادگیری یک مهارت خاص توسط فراگیر، با کدام یک از روشهای ذیل

امکان پذیر است؟

الف) برگزاری آزمون کتبی

ب) برگزاری آزمون نگرشی

ج) برگزاری آزمون مهارت ✓

د) برگزاری آزمون تشخیصی